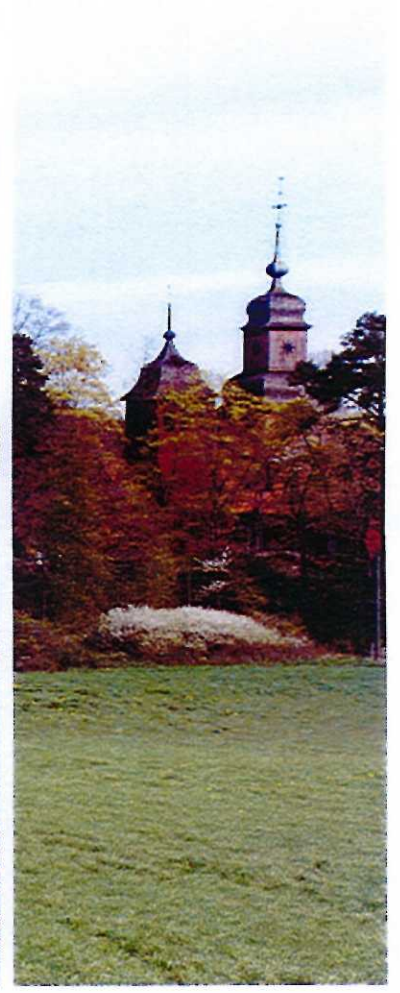

Bilaga 1

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

© Österåkers kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen

Projektledning: SWECO Studio plan,
Peter Lindroos

Fotografier: Lin Wiklund,
Joe Lindström,
Peter Lindroos,
där ej annat anges

Kartor och
figurer: SWECO Studio plan,
där ej annat anges

Kartor: SWECO Studio plan
på underlag från
Österåkers kommun

Tabeller,
diagram mm: Se källa vid respektive
figur

Tryckt: Stockholm 2012

Besöksadress: Hackstavägen 22,
Åkersberga

Postadress: Österåkers kommun,
Samhällsbyggnadsförvaltningen
184 86 Åkersberga

Internet: www.osteraker.se

Läsanvisning

Detta program består av en huvudrapport, en bilaga med planeringsförutsättningar och två underlagsrapporter. Detta dokument är bilagedelen.

Huvudrapporten i separat dokument är indelad i sex kapitel. Efter det inledande kapitlet presenteras den långsiktiga visionen för området uppbruten i målsättningar. Därefter sammanfattas och analyseras områdets förutsättningar. Sedan presenteras förslaget till programskiss följt av en översiktlig konsekvensbeskrivning med bedömning av behovet av miljöbedömningar för kommande detaljplaner. Sist presenteras principerna för genomförande.

Organisation

Detta program har tagits fram av Sweco, Studio Plan, Stockholm på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen. Programmet har tagits fram i samarbete med Östanå Fideikommiss AB, BTH Bostad, Projex AB Arkitekter och Hjullevadshus.

Österåkers kommun	
Lars Barrefelt	Stadsarkitekt
Bo Lidén	Utredningschef
Sofie Enander	Trafikingenjör
Clas-Göran Herrgård	Exploateringsingenjör

Roslagsvatten AB	
Hans Abrahamsson	Utredare

De två underlagsrapporterna är dels en inventering av programområdets kulturvärden (Kulturanalys, Sweco och Nyrens 2009) och dels en analys av områdets landskapsbildsvärden (Landskapsanalys, Sweco 2010) .

Sweco, Studio Plan, Stockholm	
Joe Lindström	Samordnande uppdragsledare
Peter Lindroos	Uppdragsledare
Pia Kjellgren-Schönning	Expert
Kristoff Laufersweiler,	Medverkande
Hanna Elmén,	
Erik Nordgren,	
Maria Westerdahl,	
Nina Pisto Berg,	
Anna Härlin	

Sweco, Natur och miljö, Stockholm	
Pernilla Westerlund	Ansvarig miljökonsekvenser
Kajsa Nilsson	Granskning miljökonsekvenser

Sweco, Trafikplanering, Stockholm	
Sverker Hansson	Ansvarig trafik
Jenny Carlsson	Handläggare trafik
Stefan Aronsson	Ansvarig geoteknik
Jindar Turkan	Handläggande geoteknik

Innehåll

Bilaga - Planeringsförutsättningar

Tidigare beslut och gällande planer	4
Areal och markägoförhållanden	6
Nuvarande markanvändning	6
Befolkning	6
Service och arbetsplatser	6
Trafik	8
Tillgänglighet	8
Trafiknätet	8
Resbehov och trafikallsträng	8
Trafiksäkerhet	8
Teknisk försörjning	10
Vatten och avlopp	10
El och tele	10
Avfallshantering	10
Geoteknik	12
Östanå	12
Wira	12
Roslags-Kulla	12

Landskapsbild	14
Wira	14
Roslags-Kulla	14
Mälby	16
Östanå slott	16
Östanå såg och Ennäsudden	19
Natur- och kulturmiljö	20
Grönstruktur och naturmiljö	20
Kulturmiljö	22
Dag- och ytvatten	25
Strandskydd	26
Hälsa och säkerhet	26
Rekreation och tillgänglighet	26
Djurhållning och lantbruk	28
Risk och säkerhet	30
Buller	30
Övrig miljöpåverkan	31
Klimatpåverkan och hushållning med naturresurser	32
Klimatpåverkan	32
Hushållning med naturresurser	32
Riksintressen	32

Bilaga - Planeringsförutsättningar

Tidigare beslut och gällande planer

Översiktsplan

I kommunens översiktsplan *Skärgård och stad* (2006) redovisas Östanå, Roslags-Kulla och Wira som ett utredningsområde för bostäder och verksamheter.

Enligt översiktsplanen innehåller området idag "flera grupper av samlad bebyggelse, delvis med mycket lång tradition, som skulle kunna bilda en kärna kring en medveten förtätning/komplettering".

Området kring bryggan skulle kunna utvecklas till ett mindre kustsamhälle "i likhet med Dalarö eller Furusund". Bryggan med närområde utgör redan idag en knutpunkt och omstigningsplats för trafiken till Ljusterö. Detta är en funktion som kan "accentueras, i synnerhet om järnvägen på sikt dras vidare från Åkersberga".

Enligt översiktsplanen bör bryggan "utvecklas till en naturlig anknäppningspunkt för person- och godstrafik ut till öarna och delar av norra skärgården med förbättrade uppställningsplatser för bilar och kompletterad service".

Läget för en eventuell framtida fast förbindelse till Ljusterö ska beaktas i planeringen.

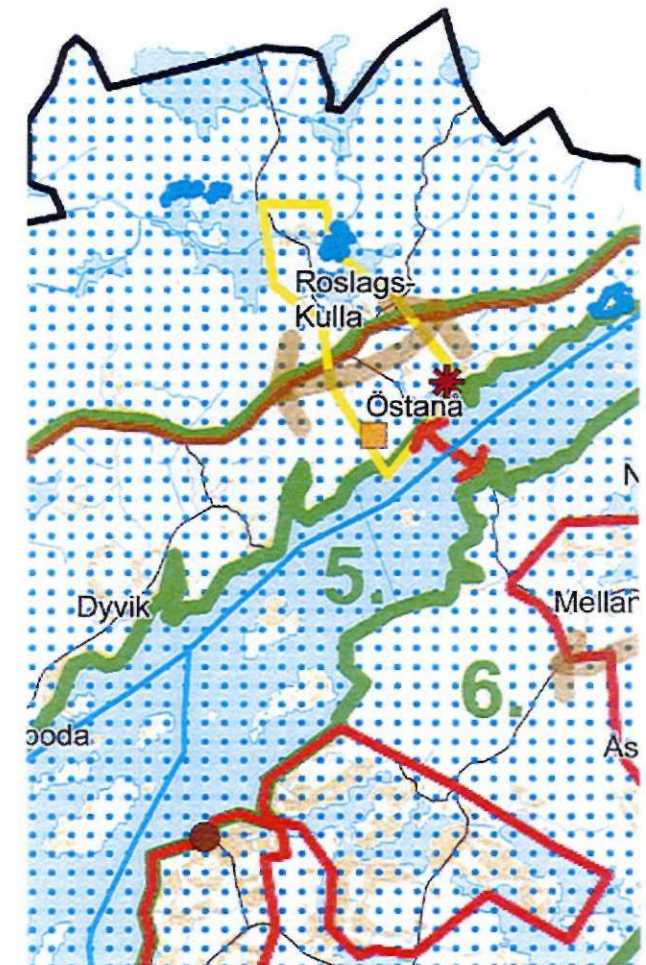
Vidare ska "områdets utveckling studeras i ett planprogram". VA-frågan ska studeras i samband med planarbetet.

Turismens betydelse för såväl kommunen som för övriga regionen lyfts fram i översiktsplanen. Fyra av de fem punkter som nämns som viktiga för en positiv utveckling av turismen är särskilt relevanta för Östanå-området:

- Gästhamnar i anslutning till centrum och servicepunkter i skärgården
- Aktivitetsområden för friluftsliv och turism
- Väl fungerande knutpunkter för byte mellan land- och sjötransporter
- Nödvändig handel och service i skärgårdsområdet.

Utdrag ur Översiktsplan 2006, Österåkers kommun

Strategi för vatten och avlopp (VA-strategi)

I kommunens VA-strategi (antagen av kommunfullmäktige 2007-11-05) föreslås Östanå, Roslags-Kulla och Wira ingå i ett nytt VA-verksamhetsområde med utbyggnad på 1-10 års sikt. I strategin säkras dricksvattentillgången genom en sjöledning från Skärgårdsstad till Östanå och vidare till Roslags-Kulla och Wira. Hanteringen av spillvatten föreslås ske via ett nytt reningsverk. (Se utförligare beskrivning i avsnittet *Teknisk försörjning*)

Detaljplan för Wira Utby

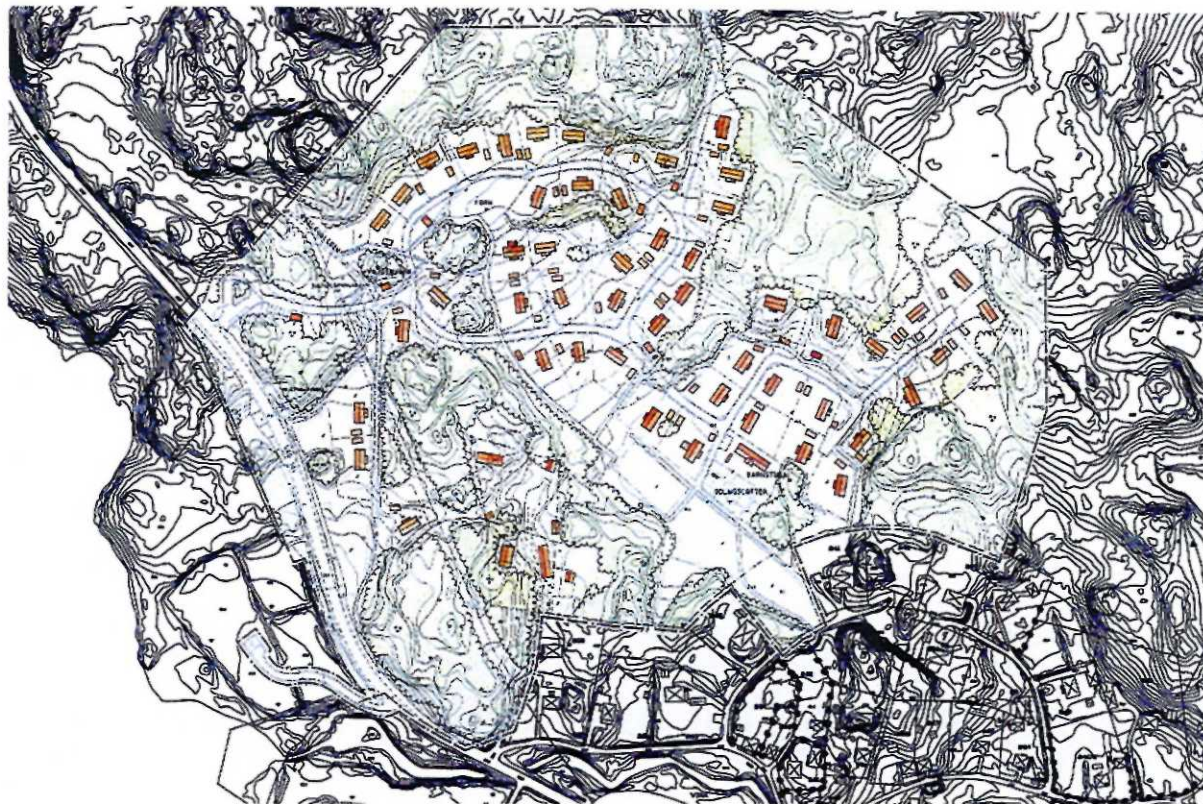
Strax norr om Wira finns en gällande detaljplan (antagen KF 1992-12-14 § 178, laga kraft 1993-01-22, genomförandetiden slutade 2008-01-22) som avser att möjliggöra ett 50 -tal nya bostäder i friliggande enbostadshus. Planområdet omfattar ca 20 ha.

Avsikten är att *"en ny sammanhållen by, Wira Utby, ska bildas som via lekäng och gångväg knyts till Wira bruk."*

I planen finns möjlighet att bygga en förskola i fall att behov finns.

En ny infart från väg 984 avses trafikförsörja den nya bebyggelsen. Vid infartsvägen medger planen att en ny busshållplats byggs.

Det faktum att Wira bruk är av riksintresse för bl.a. kulturminnesvärden innebär att planen ställer större krav på utformning av den nya bebyggelsen. "Planens avsikt är att utformningsmässigt knyta an till Wira Bruk på ett hänsynfullt och samtidigt realistiskt sätt. Bebyggelsen i den gamla byn har aldrig reglerats utan fått anpassa sig till naturens förutsättningar och fått växa fram gradvis, hela tiden med hänsyn till

produktionens förutsättningar och befintlig bebyggelse. Wira Utby avses anpassa sig till terrängens formationer och utnyttja de bästa boplatserna. Detta ger en organisk plan där vägnät och husplacering är oregelbunden och omväxlande. Bebyggelsen är sammanhållen, men ej så pass tät att inte grönska och natur kan dominera gaturummet.

Illustration till detaljplanen för Wira Utby

Areal och markägoförhållanden

Programområdet är ca 7432 ha stort. Marken inom programområdet ägs till stor del av Östanå Fideikommiss AB.

Nuvarande markanvändning

Den dominerade markanvändningen inom programområdet är jord- och skogsbruk. I området finns ca 163,5 ha vattenområden. En förhållandevis liten markandel är avsedd för bostadsändamål.

Befolkning

Inom programområdet finns ca 600 folkbokförda personer. Närheten till Stockholm och andra i regionen mer centralt belägna kommuner kan innebära att många är folkbokförda på annan plats trots att de tillbringar en stor del av sin tid i området. Under sommarhalvåret beräknas befolkningen vara större.

Service och arbetsplatser

I området är den kommersiella servicen mycket begränsad och utgörs av en mindre servicebutik vid Östanå färjeläge. I övrigt finns en större butik söderut längs med väg 276

Den offentliga servicen inom området är också begränsad. I Roslags-Kulla mitt emot kyrkan finns förskola/skola med barn från 1-årsåldern till 12-årsåldern. Totalt har förskola och skola ca 130 barn.

De flesta bofasta inom programområdet pendlar till arbetsplatser på annan ort.

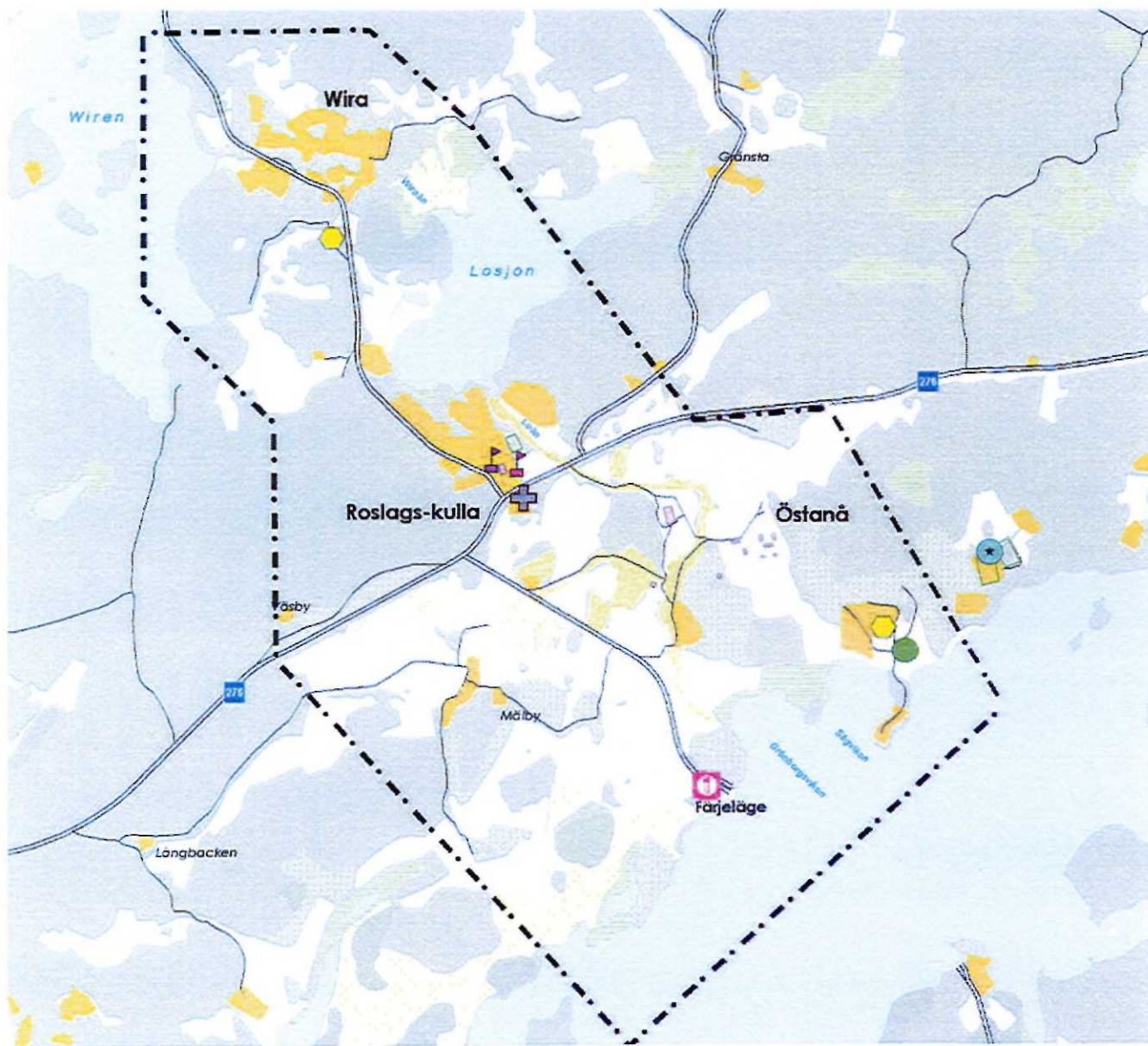
De få arbetstillfällena som finns i området är främst knutna till småföretagande och jordbruk.

Servicebutiken vid Östanå färjeläge

Roslagskulla skola

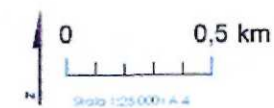
**Nuvarande markanvändning
Kommersiell och offentlig service
Näringsliv**

- Programområde
- Upplag för skogsbruk
- Jordbruksändamål
- Församlingshem
- Skola/Fritids
- Förskola
- Kiosk
- Idrottsplats

Teckenförklaring terrängkarta

- Bebyggelseområde
- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

**Program för Östanå, Roslags-Kulla
och Wira**

Trafik

Tillgänglighet

Målpunkter i området

Inom utredningsområdet ligger Roslags-Kulla kyrka, Östanå slott med tillhörande slottspark och Wira bruk.

Östanå färjeläge utgör en målpunkt för person- och godstrafiken till och från Ljusterö.

Inom området finns också Roslags-Kulla förskola/skola med barn från 1-årsåldern till 12-årsåldern. Totalt har förskola och skola ca 130 barn. På Ljusterö finns en förskola/skola. På skolan går ca 175 elever från omkringliggande öar och fastlandet. Det innebär att en del av eleverna troligen åker färjan från Östanå färjeläge till och från skolan. Skolan har årskurserna förskola till åk 9.

Närmaste gymnasium finns i Åkersberga.

Strax norr om Wira finns två sjöar, Lagen och Wiren med ordnade badmöjligheter. Även på Ljusterö finns ett antal mer eller mindre ordnade badplatser.

Även busshållplatserna inom utredningsområdet utgör målpunkter.

Trafiknätet

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykeltrafiken rör sig huvudsakligen i blandtrafik längs med de vägar som finns i området.

Kollektivtrafik

Tillgängligheten till kollektivtrafiken är förhållandevis god. Området trafikeras av två busslinjer och har direktlinjer till Danderyds sjukhus under högtrafik. Linje 621 stannar vid Ljusterö vägskal (korsning väg 276/Grönborgsvägen) och fortsätter sedan till Östanå färjeläge. Därefter vänder bussen och åker tillbaka till Ljusterö vägskal och vidare till Roslags-Kulla kyrka. Linje 620 trafikerar Roslags-Kulla och Wira. Restiden från Ljusterö vägskal till Åkersberga är ca 25 minuter.

Fordonstrafik

Det lokala trafiknätet i och kring utredningsområdet består huvudsakligen av väg 276 som delar området i två delar. Vägsträcken genom området är drygt 1400 meter och det finns flertalet större och mindre korsningspunkter längs med sträckan. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det angeläget att minska ner antalet korsningspunkter.

Grönborgsvägen går från väg 276 ner till Östanå färjeläge. Från väg 276 är det ca 1,5 km till färjeläget. Vägen har två körfält. I höjd med Lokvarn finns mötesplatser för fordon längs med körfältet i riktning mot färjeläget. Under sommaren ökar antalet invånare på Ljusterö till ca 20.000-30.000 personer. Detta innebär att många reser till och från Östanå färjeläge. Under högsäsong kan tidvis köer uppstå längs med Grönborgsvägen.

Norr om väg 276 går Rialavägen genom Roslags-Kulla och Wira. Svensbodavägen knyter ihop områ-

det Svensboda med väg 276 ca 400 meter öster om korsningen väg 276/Rialavägen.

Utöver huvudvägarna finns ett antal lokala vägar som försörjer utredningsområdet. I Östanå är de flesta gator ca 4-5 meter breda och har grusbeläggning. Det är inte alltid möjligt för två bilar att mötas.

Parkering

Vid Roslags-Kulla vägskal finns en infartsparkering med ca 30 stycken platser. Vid Östanå färjeläge finns några uppställningsplatser för bil.

Resbehov och trafikallsträng

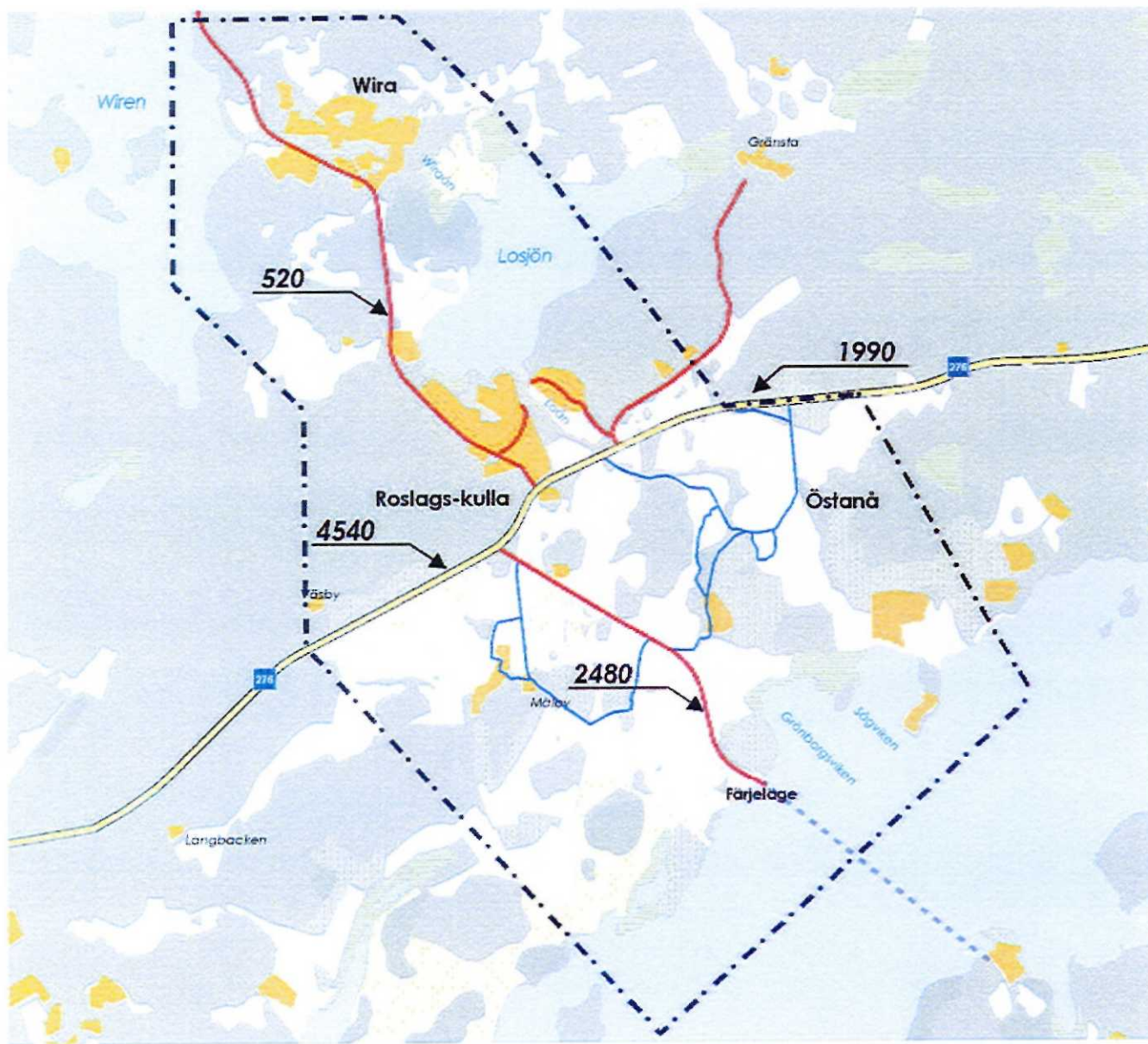
I dagsläget utgörs de allra flesta resorna i utredningsområdet södra del av resor till och från Östanå färjeläge där färjor till Ljusterö avgår var 20:e/40:e minut. Från Östanå går både person- och godstrafik ut till Ljusterö. Sommartid ökar antalet boende på ön från ca 1 500 till 20 000 - 30 000. Andelen trafik till och från Östanå färjeläge ökar kraftigt under denna tid.

Majoriteten av resorna norr om väg 276 utgörs av boenderelaterade resor till och från den samlade bebyggelsen i Wira och Roslags-kulla. I Roslags-Kulla finns även en förskola/skola som genererar en viss del trafik.

Utredningsområdet korsas av flera vandringsleder och är rikt på natur- och kulturvärden vilket gör att det finns en betydande mängd gång- och cykeltrafik inom området.

Trafiksäkerhet

Inga olyckor har polis- eller sjukhusrapporterats inom programområdet sedan 2003.

Trafiksituation nuläge

- Programområde
- Länsväg 276
- Huvudväg
- Lokalväg
- Fast färjeförbindelse
- Antal fordon per dygn

Teckenförklaring terrängkarta

- Bebyggelseområde
- Bärskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Vira

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Vattenförsörjning

I dagsläget finns ett litet kommunalt verksamhetsområde vid Roslags-Kulla som endast omfattar ett fåtal fastigheter i planområdet. Detta sköts av det kommunala bolaget Österåkersvatten. Vattenförsörjningen utanför det kommunala verksamhetsområdet sker genom enskilda anläggningar vilket medför att miljöpåverkan är av betydelse. Denna typ av vattenförsörjning är beroende av borrade eller grävda brunnar.

Spillvattenhantering

Det saknas i nuläget ett gemensamt system för hantering av avlopp i Wira och i Östanåområdet. I Wira är situationen akut gällande spillvattenssituationen och kräver åtgärder. I Roslags-Kulla finns ett reningsverk dimensionerat för 200 personekvivalenter (pe) som i dagsläget har ca 150 pe anslutna.

Nyligen har en etapplösning av situationen påbörjats i form av att den befintliga bebyggelsen i Wira ska anslutas till reningsverket i Roslags-Kulla.

Ett nytt reningsverk krävs i området för att kunna ansluta framtida inklusive kommande bebyggelse inom den gällande detaljplanen för Wira Utby

Dagvattenhantering

För närvarande finns inga dagvattenområden i Östanå, Roslags-Kulla eller Wira.

Ny VA-strategi

I kommunens VA-strategi (antagen av kommunfullmäktige 2007-11-05) föreslås Östanå, Roslags-Kulla och Wira ingå i ett nytt VA-verksamhetsområde med utbyggnad på 1-10 års sikt.

Dricksvattentillgången föreslås i strategin säkras genom att kommunen anlägger en sjöledning från Skärgårdsstad till Östanå som därifrån kan byggas vidare åt nordväst till Roslags-Kulla och Wira.

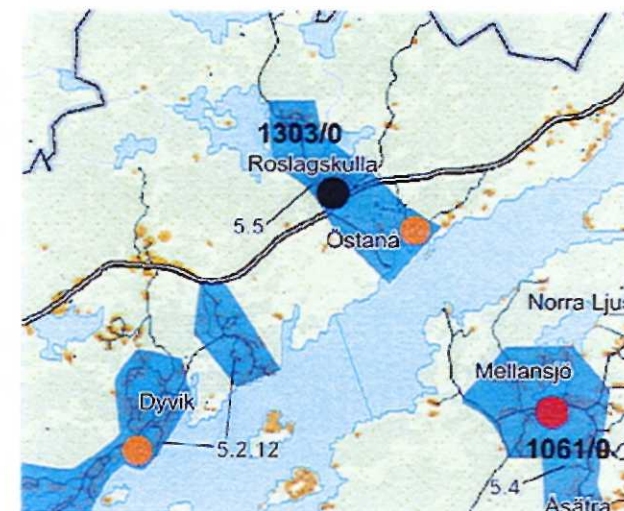
Hantering av spillvatten i området föreslås i strategin att ske via ett nytt reningsverk i Östanå som redan från början byggs ut att betjäna Wira och Roslags-Kulla. Då spillvattensituationen i Wira är akut kan någon form av etapputbyggnad bli aktuell.

El och tele

Programområdet elförsörjs via en regional 70 kV-ledning söder och öster om väg 276 i ett huvudstråk från Rosenkälla och norrut förbi Roslags-Kulla.

Avfallshantering

Sophämtning sker och transporteras till en förbränningsanläggning utanför kommunen. Närmsta återvinningsstationer finns i Åsätra och vid färgeläget på Ljusterö. I kommunen finns ingen aktiv deponi utan avfall som inte går att återvinna eller förbränna transporteras till en deponi utanför kommunen. Roslagsvatten har sedan 2010 tagit över slamhanteringen i kommunen, d.v.s. insamlingen av slam från enskilda avloppsanläggningar och fett från fettavskiljare. Grovsopor hämtas utanför bostäderna 2 ggr/år.

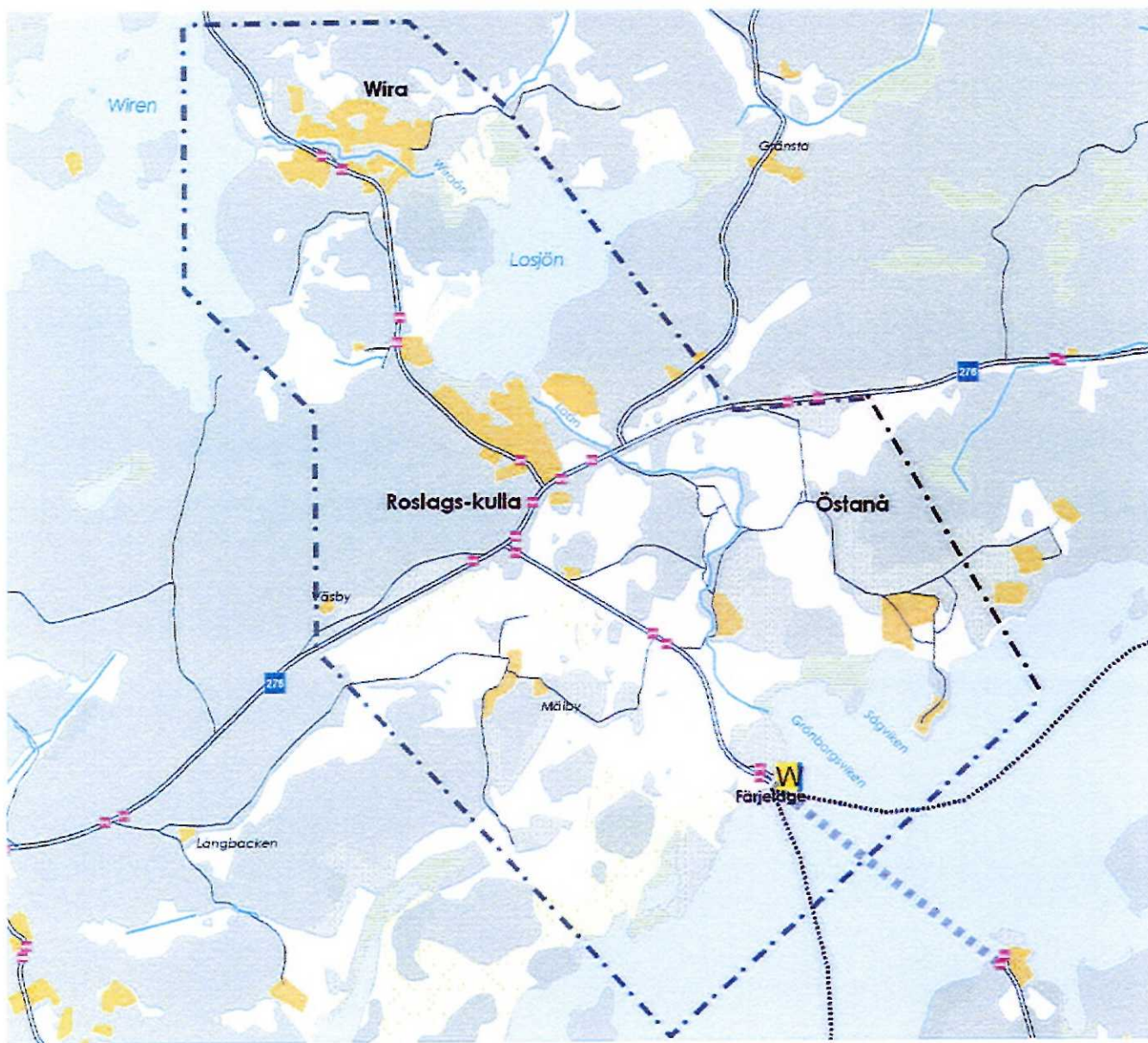

Utdrag ur VA-strategi, Österåkers kommun

Föreslaget VA-verksamhetsområde Befintligt reningsverk som avses att avvecklas
Föreslaget reningsverk

Det befintliga reningsverket i Roslags-Kulla har inte tillräcklig kapacitet för att klara de framtida behoven.

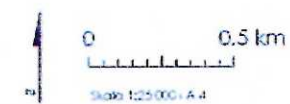
Kommunikation

- Programområde
- Busshållplatser
- Fast färjeförbindelse
- Waxholmsstrafiklinjer
- Brygga Waxholmstrafik
- Brygga, stor betydelse/ godstransporter
- Huvudväg/ Länsväg 276

Teckenförklaring terrängkarta

- Bebyggelseområde
- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

Geoteknik

Ett geotekniskt PM har tagits fram som underlag för programarbetet (Sweco Infrastructure, PM 2009-02-23). Inventeringen har indelats i delområdena Östanå (Östanå slott, Sågområdet, Ennäsudden, Djurgården och Färjeläget), Wira och Roslagskulla.

Östanå

De geologiska förutsättningarna utgörs i den centrala delen, söder om slottsområdet, av lera. Norr och sydväst om lerområdet övergår marken i torv. Torven övergår sedan i morän längst i söder vid färjeläget samt i norr kring slottsanläggningen.

Föreslagen sträckning för ny infart samt gång- och cykelväg går över mark som består av lera och torv. Vägens sträckning kan behöva studeras närmare och eventuellt flyttas längre norrut mot moränmark för att få en mer stabil grund. Sättningsrisker och eventuellt förstärkningar behöver också studeras närmare.

I utredningsområdet kring slottet består marken i den södra till mellersta delen av torv- och lerpartier vilket medför risker för sättningar och därmed skador på fasader och ledningar. Områdets norra del övergår i ett moränparti med uppstickande berg i dagen. Föreslaget bebyggelseområde väster om slottet ligger också på moränmark med uppstickande berg i dagen men gränsar till ett område med torv som kan ge upphov till sättningar.

Det föreslagna bebyggelseområdet norr om Ennäsudden ligger på morän alternativt ytnära berg. Detta ger möjlighet till ett högre våningsantal utan att ge högre grundläggningskostnaderna. Morän är ofta grundvattenmagasin, varför källarvåningar kan behöva göras vattentäta.

Förtättnings- och bebyggelseområdet, väster om Djurgården, föreslås anläggas på mark bestående av torv vilket innebär att marken behöver förstärkas alternativt att ett nordligare läge studeras. Utöver detta finns ett vattendrag i närheten vilket kan indikera att grundvattenytan ligger nära markytan och att vattentät betong måste användas för eventuella källare.

Stranden består av morän som längre in mot fastlandet övergår till lera underlagrat av torv. För grundläggning av piren behövs geotekniska undersökningar genomföras då det ur befintligt kartmaterial inte går att tyda geologi och vattendjup. Eventuellt kan ekolodning av sjöbotten behövas för det senare.

Om vågbrytaren byggs av stenmassor är det viktigt att känna till djupet till sjöbotten. För en spontkonstruktion bör djup till fast botten fastställas. En stabilitetsanalys bör utföras för att inte riskera skred.

För bostäder som planeras att delvis placeras på pålar ute i vattnet bör fakta om djup till sjöbotten, jordmaterial och hållfasthet för dessa erhållas. Pålarna bör förses med is- och erosionsskydd.

Wira

Marken inom området består av morän med uppstickande berg i dagen. Därmed kommer inga markförstärkningsåtgärder krävas för tillkommande bebyggelse. Vidare ligger ett vattendrag i närområdet. Detta tyder på ytnära grundvatten vilket ger en indikation på att källarvåning kan behöva utföras med vattentät betong.

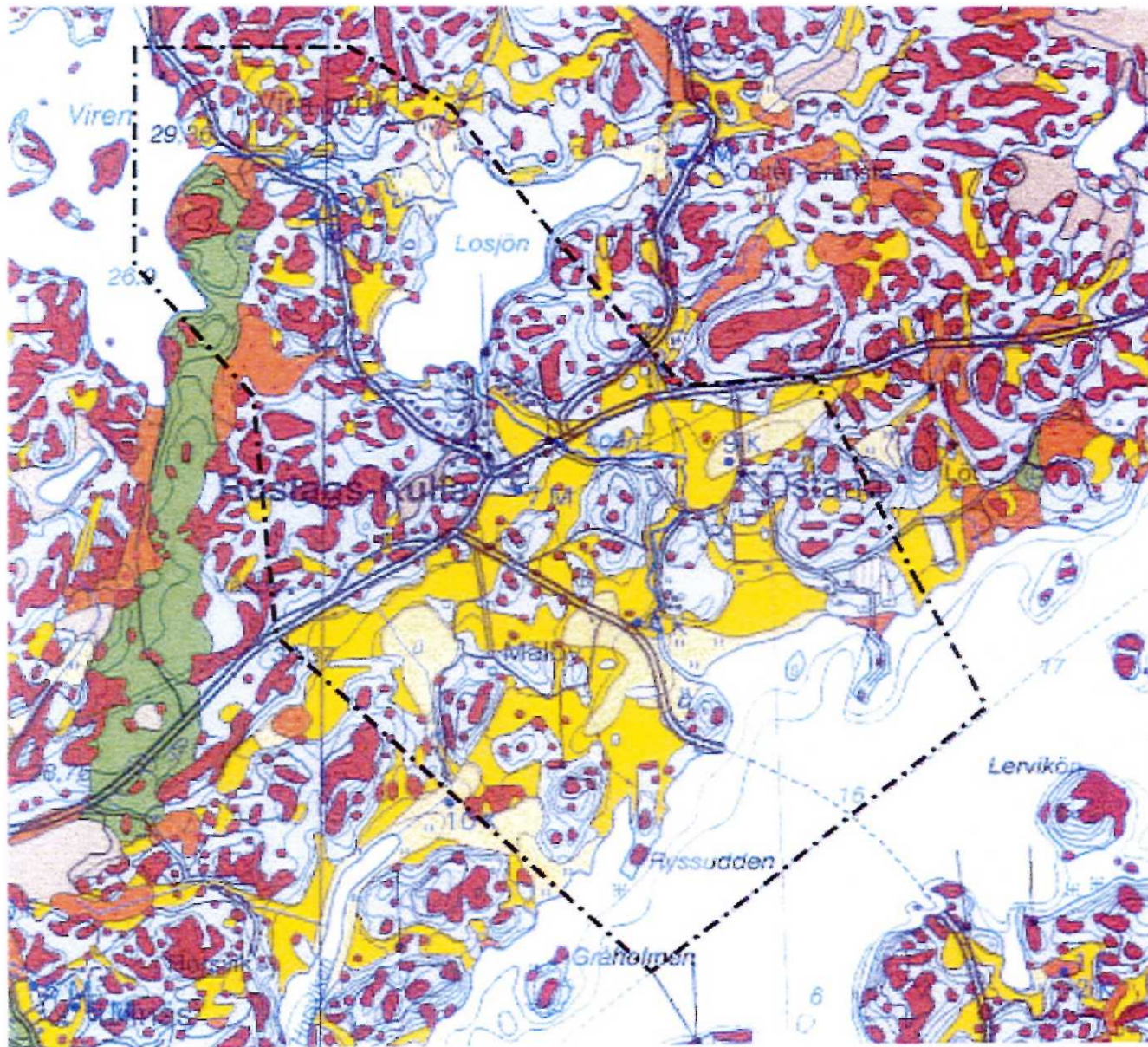
Roslags-Kulla

Det föreslagna förtättningsområdet är placerat över en morän med uppstickande berg i dagen vid flertalet platser. Området lämpar sig bra för flerbostadshus och ett relativt högt exploateringsstal kan tillåtas utan att grundläggningskostnaderna ökar avsevärt. Källarvåningar kan dock behöva utföras med vattentät betong.

Området där ny bebyggelse föreslås är placerat över en lera med okänd mäktighet. Beroende på lerans geotekniska egenskaper kan sättningsproblem uppstå för byggnader, vägar och ledningar med omfattande markförstärkningsåtgärder som följd.

I reservatet för långsiktig infrastruktur genom Roslags-Kulla består marken till största delen av lera. I början och slutet av reservatet finns moränområden. I området finns få uppstick av berg i dagen, som eventuellt indikerar mindre lermäktigheter.

Då leran är det klart dominerande jordmaterialet är ledningsstråk lämpliga att gräva ned i vägens närhet. Vägen måste däremot förstärkas för att inte utsättas för större sättningsrisker. Vid dimensionering av förstärkningen bör hänsyn till skredrisk beaktas.

Utdrag geologiska kartan

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

Skala 1:25 000 vid A4

SWECO

Landskapsbild

En landskapsanalys¹ har tagits fram som underlag till programmet.

Landskapsbildens inom programområdet är präglad av den mångåriga herrgårdsdriften med skogsbruk, jordbruk och djurhållning (se även kapitel 2). Även verksamheterna vid Wira bruk, sågverksamheten vid Östanå och kvarnmiljön längs ån har format landskapet.

Området har tre starka landskapskaraktärer; det mer slutna skogslandskapet norr om väg 276, det mer öppna odlingslandskapet söder om vägen samt det vidsträckta skärgårdsområdet med stränder, strandängar och stora vassområden.

Wira

Wira ligger i den slutna skogsbygden i den norra delen av området. Bruket är hjärtat i Wira och var i drift mellan åren 1635-1940. Wira ligger vid Wiraån, i svackan mellan sjön Wiren och Losjön.

Bebyggelsen i Wira ligger tätt i ett oregelbundet mönster. De gamla husens trädgårdar går ända ner mot vattnet.

Värden

De två viktigaste landskapsrummen är den stora hagmarken direkt öster om Wira samt hagmarken en bit söder om Wira längs Rialavägen ner mot Losjön. Båda dessa hagmarker betas fortfarande och har båda mycket höga upplevelsevärden. Då området i övrigt är mer slutet blir de öppna ytor som finns kvar i form av hagmarker och åkrar allt viktigare för att behålla variationen.

De två viktigaste **siktlinjerna** är dels blicken in över Wira från Rialavägen (siktlinje M) och dels blicken söderut från Rialavägen ner över hagmarken och Losjön (siktlinje L).

Det **samlade värdet** kring Wira är att spåren av de tidigare verksamheterna och den sammanhållna bebyggelsen ger en känsla av att tiden stått stilla. Det är lätt att tänka sig in i historien. De omgivande öppna områdena i direkt anslutning till bruket förstärker upplevelsen. Detta gör sammataget Wira **känsligt för** moderna element med avvikande skala, utformning och gestaltning.

Slutsats

Förtätning och komplettering kring Wira har skett kontinuerligt under en längre tid och att fortsätta denna utveckling förefaller därför naturligt. Speciellt Wira har historiskt sett haft ett större antal byggnader jämfört med idag. Dock måste mycket höga krav ställas på gestaltningen av eventuell tillkommande bebyggelse.

Roslags-Kulla

Söder om Losjön ligger Roslags-Kulla. Hjärtat i byn är den gamla träkyrkan från år 1706. Roslags-Kulla ligger i dalgången mellan två skogsbeklädda höjder i gränsen mellan den mer slutna skogsbygden i norr och det öppna landskapet i söder. Kulturlandskapets karaktäristiska element är stora öppna åkermarker och bestånd av åldriga ekar på skogsbeklädda höjder.

Värden

Den gamla träkyrkan ligger på en kulle mitt i det stora övergripande **landskapsrummet** kring Roslags-Kulla. Detta övergripande rum är väl avgränsat av terrängen i nordväst och nordöst. Rummet delas i två tydliga delar av en träridå längs Loån som är viktigt att bevara för att kunna följa den så centrala vattenleden genom området.

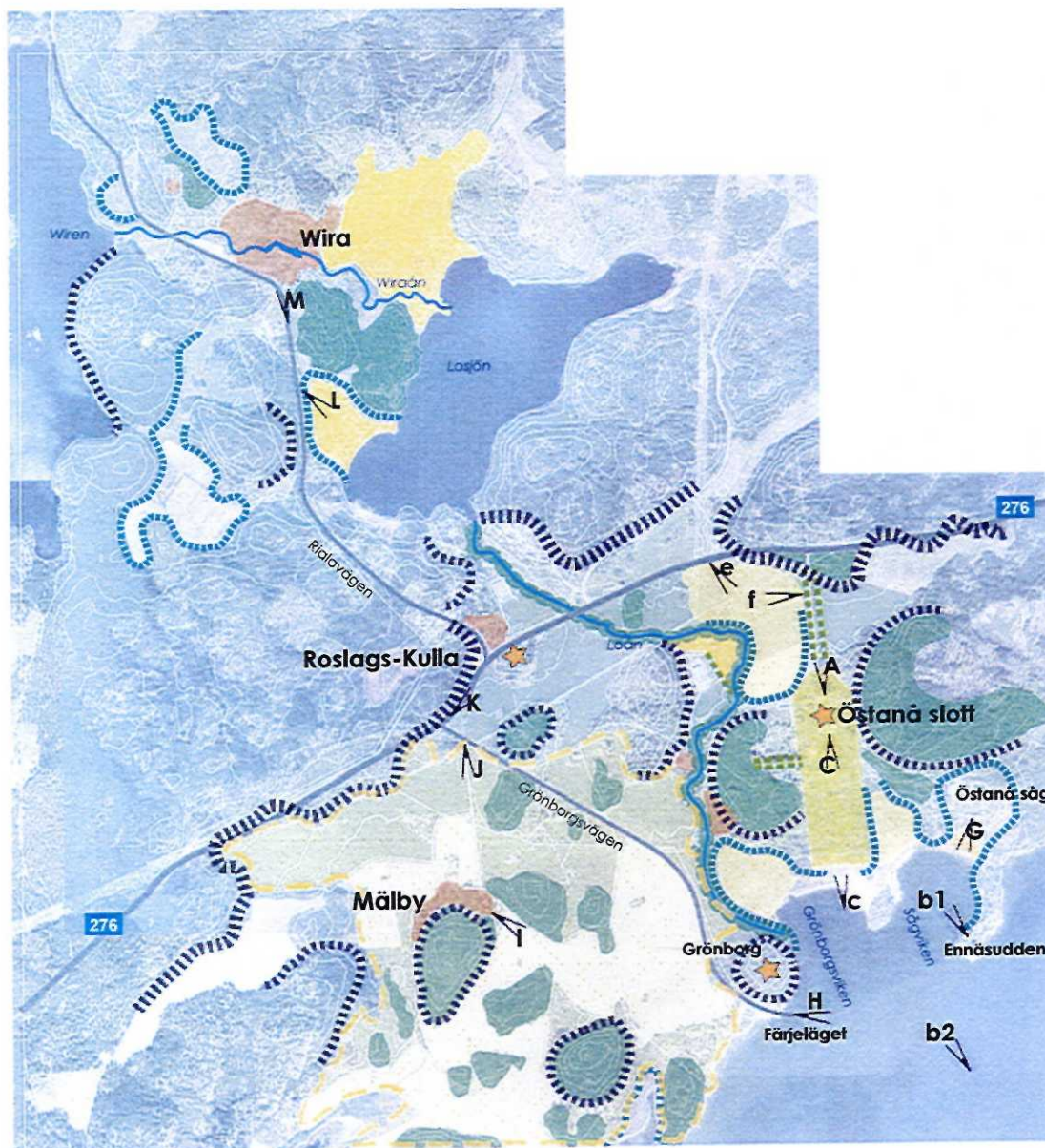
Kyrkan är ett viktigt **landmärke**, ett blickfång längs väg 276 och kan upplevas som hela det analyserade områdets nav. Det är viktigt att kyrkan även i fortsättningen är ett blickfång från vägen.

Utöver **siktlinjen** från väg 276 (siktlinje K) mot kyrkan finns en viktig siktlinje från Grönsborgsvägen mot Mälby herrgård och mot kyrkan (siktlinje J).

Det **samlade värdet** kring Roslags-Kulla ligger i de fortfarande tydligt läsbara sambanden mellan det omgivande landskapet med herrgårdarna och servicefunktionerna i bebyggelsekärnan. En förutsättning

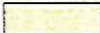

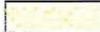

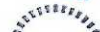

Utmed Loån växer en bård av lövträd vilken huvudsakligen utgörs av klibbal. I denna miljö trivs arter som mindre hackspett, laven rostfläck och stubbspretmossa. Källa: Ekologigruppen AB, mars 2008

Landskapsanalys
Östanå, Roslags-
Kulla och Wira

Landskapsbildsanalys

- Gräsmark, viktig för landskapsbilden
- Öppet landskap, viktig för landskapsbilden
- Öppet jordbrukslandskap med åkerholmar och ekbackar, stark prägel viktig för landskapsbilden
- Skog, åkerholmar viktiga för landskapsbilden
- Park, viktig för kulturmiljön
- Äldre bebyggelseenklav, viktig för landskapsbilden och kulturmiljön
- Allé, viktig för landskapsbilden och kulturmiljön
- Väg områdets större vagar
- Siktlinje / utblickar över öppna landskapsrum
- Landskapsrum, visuellt väl avgränsade rum i allmänhet ex. av skogsbryn eller bebyggelse
- Terräng / branter, visuellt tydlig höjdrygg/terrängform
- Landmärke, tydligt uppstickande, avvikande och värdefulla inslag i landskapsbilden
- Vatten, Loån och Wiraån områdets ryggrad
- Vatten, med trädå som markerar än tydligt i landskapet

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

för detta är att kyrkan omges av ett öppet landskap vilket också accentuerar kyrkan som ett landmärke. Detta gör sammantaget att Roslags-Kulla är **känsligt för** storskaliga, moderna element som bryter sambanden mellan kyrkan och det omgivande landskapet.

Slutsats

Roslags-Kulla ligger i brytpunkten mellan skog och öppet landskap och har sedan länge varit en naturlig nod eller knutpunkt. Roslags-Kulla har kompletterats under senare år och därför är det naturligt att låta denna utveckling fortsätta. Dock krävs att stor hänsyn tas till landskapets värden.

Mälby

Mälby herrgård representerar en äldre, mindre och enklare herrgårdsanläggning än Östanå. Norr om huvudbyggnaden ligger djurstallarna grupperade. Norr om stallarna finns spår efter en större loge som under 1800-talet fick sällskap av flera andra byggnader som grupperade sig kring ett gårdsrum. Väster om huvudbyggnaden ligger ytterligare byggnader i form av bl.a. arbetarbostäder och ett äldre sädesmagasin. Flera andra byggnader har försvunnit under åren. Mälby ligger strategiskt placerat vid den norra foten av en stor höjd i det omgivande öppna jordbrukslandskapet. Infarten i form av den raka vägen från Roslags-Kulla är anläggningens huvudaxel.

Värden

Det stora övergripande **landskapsrummet** kring Mälby herrgård är väl avgränsat i nordväst och sydväst av branter i terrängen och i öster av trädriddån längs Loån. Detta odlingslandskap med åkerholmar med många gamla

ekar är mycket väl hävdad med gynnad brynvegetation och betade strandängar. Hela detta landskap upplevs historiskt intakt och har få moderna inslag.

Precis som vid Roslags-Kulla avtecknas Loån i landskapet av en trädriddå. Loån är ett viktigt **element** för att förstå områdets historia och för att kunna avläsa topografin.

I sydost vid färjeläget ligger den skogsbeklädda kullen Grönborg som har en accentuerad form och är ett viktigt **landmärke**.

Den viktigaste **siktlinjen** i detta område är vyn från Mälby herrgård ner mot Furusundsleden, färjeläget och strandängarna (siktlinje I).

Det samlade värdet i området kring Mälby ligger dels i kopplingen mellan herrgårdarna, landskapets övriga kulturminnen och det omgivande kulturlandskapet. Dels ligger värdet i den långa kontinuiteten i hävden av landskapet inklusive den ålderdomliga genuina strukturen, de historiska markslagen och de många historiska elementen i form av t.ex. solitärekar och åkerholmar med vårdade brynmiljöer.

Slutsats

Det småbrutna jordbrukslandskapet kring Mälby har höga landskapsbils- och upplevelsevärden på grund av sin småskalighet, de väl hävdade skogsbrynen vid åkerholmarna samt de åldriga ekarna. De olika fragmenten upprepas och bildar en enhet. Området är mycket känsligt för förändringar och för att bibehålla känslan av ett ålderdomligt och genuint odlingslandskap behöver området behållas intakt.

Östanå slott

Starkast prägel på landskapet sätter Östanå slott med sin parkanläggning från sent 1600-tal. Entrén från landsidan utgörs av en lindallé längs en väg med ursprunglig sträckning och karaktär. På båda sidor om allén breder åkerlandskapet ut sig.

På slottets södra sida sänker sig trädgården ner i terrasser ner till Grönborgsviken. Slottsanläggningens ursprungliga 1600-talsstruktur finns kvar med sin tydliga mittaxel, tvärställda alléer och noggrant dimensionerade parterrer.

Entrén till Östanå slott från norr. Entrén utgörs av en lindallé längs en ursprunglig vägsträckning och karaktär.

Sydväst om slottet ligger skogsparken Djurgården. Rester av anlagda promenadstigar finns kvar. Idag domineras skogen av ett yngre bokbestånd som börjat skugga ut ekbeståndet (Ekologigruppen 2008).

Direkt väster om Djurgården rinner Loån. Flera äldre byggnadsmiljöer med koppling till driften av slottets jordbruk finns kvar längs ån.

Östanå slott är strategiskt placerat uppe på en plåtå mellan två skogshöjder vilket skapar såväl inblickar som utblickar från/mot det öppna landskapet i norr och skärgårdslandskapet i söder. Blicken dras framför allt mot Sågsviken i nordost med Ennäsudden och skärgårdslandskapet i bakgrunden. Höjdskillnaderna gör också att platsen och parken upplevs mer dynamisk och mindre symmetrisk på plats än vid studie av kartan. Dels faller parken ner mot vattnet med sina terrasser, men marken faller dessutom ut mot gräsmarken i nordost. Terrasserna ner mot vattnet omgärdas av höga häckar. Denna dramaturgi skapar olika utblickar från de olika nivåerna.

På den översta terrassen ligger slottet. Slottet är byggt på platsen som en maktsymbol tänkt att synas tydligt från det omgivande landskapet. Tanken var även att ägaren från slottet skulle kunna blicka ut över sina ägor. Slottets ägor var omfattande och inkluderade stora delar av skogsbygden, slättbygden norr om slottet samt stora områden på nordvästra delarna av Ljusterö.

Värden

I slottsparken är **landskapsrummen** tydliga och medvetet gestaltade med väggar av den omgivande skogen, höga häckar och murar. Det är ofta slutna rum inbäddade i vegetation. Vid slottet dominerar

Den övergripande vyn, siktilinje C i den centrala axeln, från Östanå slott ned mot Sågsviken och Grönborgsviken.

upplevelsen av det större landskapsrummet där höjderna med skogssiluetterna på båda sidor tydligt avgränsar rummet vilket får slottet att framträda tydligare. Norr om slottet finns ett stort övergripande, öppet landskapsrum mellan väg 276 och slottet. Rummet är tydligt avgränsat av terrängen i norr, öster och sydväst. Rummet delas upp i tre mindre rum av allén i slottets huvudaxel och trädriddån längs Loån. Sydväst om slottet finns ett större landskapsrum som är väl avgränsat på tre sidor; i norr av Djurgården, i väster av trädriddån längs Loån och i sydväst av Grönborg. Rummet öppnar sig i sydöst mot Grönborgsviken och marken övergår från brukad mark till

strandängar och vassområden. Sydöst om slottet finns ett mindre landskapsrum avgränsat av slottsparkens västra häck, höjden med bokskogen i norr och sågområdet i öster.

Hela Östanås anläggning är uppbyggd kring axlar och **siktilinjer**. Både siktilinjerna som utgår från slottet och in mot slottet är viktiga, inte minst vyerna från Furusundsleden och färjeläget på Ljusterö in mot slottet. Siktilinjerna var och är fortfarande den historiska kopplingen mellan slottet och landskapet. Siktilinjerna är i hög grad bevarade sedan 1700-talet och är idag en av platsens största upplevelsevärden.

Siktlinje b1 från Ennäsudden in mot Östanå slott.

Det siktstråk och vyer som vi bedömer som mest värdefulla beror dels av deras historiska koppling de ursprungliga gestaltungsidéerna och idealen, dels av deras betydelsen för upplevelsen av anläggning med dess närområde idag och dels av hur vilka platser varifrån många har möjlighet att uppleva dessa siktstråk och vyer än idag. Uppe vid Östanå slott är vyn storslagen ner mot skärgårdslandskapet och dess stränder samt mot Ljusterö. Blicken dras framför allt mot Sågviken i nordost med Ennäsudden och skärgårdslandskapet i bakgrunden. Denna siktlinje är medvetet formad och hävdad genom beskärning av häckar och röjning av skogsbyn. Siktlinjen har ett stort upplevelsevärde.

Siktlinjen ut mot Grönborg är också viktig för att kunna relatera till landskapet, för att kunna se avslutet på udden. Blicken pendlar också mellan flera andra mindre dominerande siktlinjer bl.a. i anläggningens huvudaxel (siktlinje C), vilket gör att platsen/utblicken upplevs dynamisk och intressant.

De två viktigaste siktlinjerna norrut är dels i slottets huvudaxel (siktlinje A) och dels mot nordväst mot väg 276. Siktlinjen A i huvudaxeln är i alléns sträckning upp mot höjden norr har förstärkts och förlängts genom en uthuggning i skogen på höjden rakt norr om slottet.

De viktigaste siktlinjerna in mot slottet från sydöst är från Ennäsudden (siktlinje b1) och från färjeläget på Ljusterö/farleden (siktlinje b2). Från dessa platser kan

man tydligt uppleva den medvetna och dominerande placering av slottet i landskapet. En värdefull men ändå något mindre betydelsefull siktlinjer från söder in mot slottet är vyn från farleden (siktlinje c), rakt från söder in mot slottet.

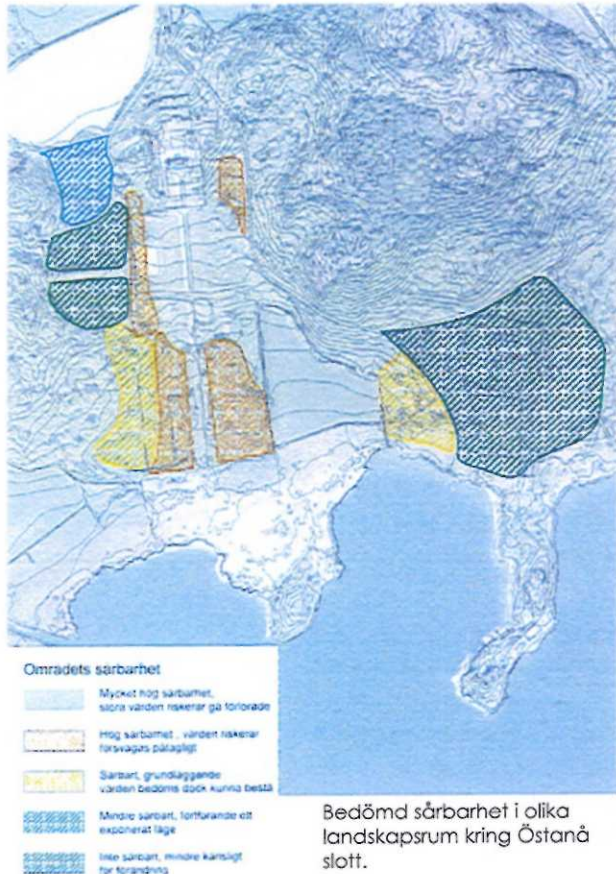
Den viktigaste siktlinjen från landskapspartiet på den norra sidan av slottet är längs en sträcka av väg 276 (siktlinje e). Även här är slottets medvetna och dominerande placering i landskapet uppenbar.

Det samlade värdet av landskapet och parkanläggningen kring Östanå slott ligger i att det är en anläggning från sent 1600-tal där alla betydelsefulla övergripande element finns bevarade. Det innebär att det är möjligt att uppleva slottet i landskapet och i sin parkmiljö på ett sätt som ligger nära den upplevelse man kunde få när anläggningens växmaterial var väl etablerat i mitten av 1700-talet.

Stort värde i de väl definierade övergripande landskapsrummen inom vilka slottet är placerat för att dominera utgör också ett stort värde. En viktig aspekt i detta sammanhang är att den teoretiska symmetrin i slottets barockanläggning inte alls upplevs lika starkt på plats som på kartan. Även höjdskillnaderna gör att platsen och parken upplevs mer dynamisk och mindre symmetrisk på plats än på pappret.

Områdets många siktstråk är av stort värde för att bibehålla landskapets öppenhet, för att tydliggöra logiska samband och att förstå hur de olika perioderna hänger ihop i en utvecklingsprocess. Siktstråken i herrgårdssammanhang förstärker dessutom landskapets kulturella tillhörighet. Det är därför av stort värde att låta slottet få fortsätta dominera vyerna i landskapet från samtliga nivåer, även sett från Ljusterö och Furusundsleden.

Många av detaljerna i barockparken i form av parterrer, gångar och växtmaterial har förfallit eller försvunnit under årens lopp men det centrala i gestaltningen; de sekventiellt gestaltade landskaps- och parkrummen, de noga dimensionerade terrasserna, de kulissliktande häckarna och de vackra utblickarna är i grunden desamma som för 100 och 200 år sedan.

Slutsats

Miljön som helhet är känslig för förändringar. Slott och park är byggda som en enhet med väl avvägda proportioner. Det är en anläggning från sent 1600-tal där alla betydelsefulla övergripande element fortfarande finns bevarade. Det är därför en svår uppgift att urskilja enstaka element och objekt som mer värdefulla än andra. En bedömning av områdets sårbarhet i mer detalj redovisas nedan.

Områdets många siktstråk är av stort värde för att bibehålla upplevelsen av landskapets öppenhet, för att tydliggöra logiska samband och att förstå historiska perioder och skeenden.

Ett mycket stort värde ligger i barockparkens centrala gestaltungs-grepp som fortfarande finns kvar; de sekventiellt gestaltade landskaps- och parkrummen, de noga dimensionerade terrasserna, de kulissliktande häckarna och de vackra utblickarna är i grunden desamma som för 100 och 200 år sedan.

Väster om slottet i kanten av Djurgården finns större möjligheter till förtätning och komplettering. Denna sida av slottet är inte lika känslig för förändringar då ny bebyggelse får stöd av skogsbacken och av befintlig bebyggelse. Viktigt dock att inte skymma brynkanten och Grönkulle från vyn vid Slottet.

Östanå såg och Ennäsudden

Vid viken direkt öster om Östanå slott ligger området för Östanå såg. Enstaka byggnader knutna till sågen finns kvar. I västra kanten av sågområdet ligger t.ex. två av de gamla arbetarbostäderna och i södra kanten hyvleriet från 1960-talet.

Sågområdet sluttar starkt ned mot Sågviken med höjden och bokskogen i ryggen. I vattenbrynet finns

rester kvar av gamla bryggor och fundament från sågverksamheten.

Från sågviken sträcker sig Ennäsudden ut i Furu-sundsleden. Ute på udden finns några av de äldre byggnaderna kvar. Vattendjupet kring udden är stort och udden fungerar som en naturlig vågbrytare. Från udden har man en majestätisk utblick mot slottet.

Värden

Sågområdet består huvudsakligen av ett väl avgränsat **landskapsrum** som öppnar sig ned mot Sågviken. I norr avgränsas rummet av höjden och bokskogen. I väster av större träd och annan vegetation kring arbetarbostäderna. Här är dock avgränsningen inte lika tydlig. I öster avgränsas rummet av en lövdominerad blandskog med större reslighet mot norr och lägre mot sydost. Terraseringen inom rummet innebär att man i den norra delen har vida utblickarna mot S skärgårdslandskapet och Ljusterö men längre ner tydligare upplever rummet avgränsningar. Ute på Ennäsudden dominerar upplevelsen av att befinna sig mitt ute i det stora vattenrummet. Här är slottet det dominerande **landmärket** även om den visuella kontakten med slottet är mindre i områdets norra del.

Den viktigaste **siktlinjen** är vyn från Ennäsuddens västra sida direkt upp mot slottet i nordväst (siktlinje b1).

Det samlade värdet vid Östanå såg ligger i möjligheten att i landskapet kunna läsa platsens historia i form av platsens förutsättningar för sågverksamheten (fast mark och naturliga hamnar på ömse sidor Ennäsudden), för kvarnverksamheten och den nyare kajanläggningen ute på Ennäsudden samt i kopplingen mellan udden och slottet genom siktlinjen.

Slutsatser

Östanå såg är ett område som är mindre känsligt för förändringar. Området upplevs tydligt exploaterat och ianspråktaget för verksamheter. Vidare ligger det på avstånd från slottsanläggningen och är väl avgränsat. Hänsyn behöver dock tas till befintlig äldre bebyggelse samt till spåren från den tidigare sågverksamheten. Det är också viktigt att inte bygga i direkt anslutning till vattnet och att eventuell ny bebyggelse inte skymmer höjden med bokskogen norr om sågen/öster om slottet. Höjden med bokskogen accenturerar topografin, bildar även en viktig kuliss till slottet och behöver därför förbli orörd.

Natur- och kulturmiljö

Grönstruktur och naturmiljö

Övergripande strukturer och naturmiljöer

Stora delar av Östanå och Roslags-Kulla utgörs av ett vidsträckt skogsområde med många sjöar samt åkrar och betesmarker. Det gamla herrgårdslandskapet kring Östanå slott och Mälby gård avgränsas av väg 276 i nordväst och av kusten i sydost. Ädellövskogen förekommer rikast kring Mälby gård. Över lag är naturvärdena knutna till gamla ädellövträd, antingen i form av solitära träd eller som inslag i skogsmiljöer. I den gamla igenväxta parken vid Östanå Slott växer bok, som bildat egna bestånd, en ovanlig företeelse så pass långt norrut i landet. Här finns också kommunens rikaste förekomster av ädellövskogsområden med höga naturvärden. Även betesmarker och barr-

skogsområden med höga naturvärden förekommer inom området. Loån utgör ett, ur naturvårdssynpunkt viktigt element. Denna mångfald av naturmiljöer med höga naturvärden gör området som helhet till ett av de viktigaste att bevara, inte bara ur ett kommunalt perspektiv utan även ur ett regionalt².

I området finns också en hel del betesmarker med höga naturvärden, allt från betade havsstrandängar till slutna skogsbeten och torrbackar av varierande yta. Dessa ligger framför allt i området söder om Östanå färjeläge där stora områden med betade marker breder ut sig. Havsstrandängar har i allmänhet en rad ovanliga och skyddsvärda arter bundna till sig. I Österåkers kommun är området söder om Östanå färjeläge den enda havsstrandängen av den här storleken på fastlandet som betas.

Generellt bedöms området vara ett område där den lokala spridningen av arter fungerar utmärkt. Framst pga. av att avstånden är små och de gröna sambanden många. Längs kusten är sjöfågelfaunan både art- och individrik. De gamla lövskogarna utgör även en viktig biotop för fladdermöss³.

I Regionplane- och trafikkontorets rapport ”grönstruktur i Stockholmsregionen” redovisas grönområden i Stockholms län som är betydelsefulla för länets växt- och djurliv samt friluftsliv⁴. Hela programområdet ingår i Angarnkilen som karaktäriseras av fågelrika områden och kulturlandskap.

Ekologigruppen har under våren 2008 genomfört en naturinventering som underlag för en naturvärdesbedömning. Syftet med denna har varit

att identifiera miljöer, strukturer och arter som ur naturvårdssynpunkt är särskilt värdefulla för området. I naturinventeringen identifierades 10 objekt med höga naturvärden. Av dessa är 6 stycken av regionalt intresse (klass 2) och 4 stycken av kommunalt intresse (klass 3), se karta på nästa sida.

Naturvärdesobjekt

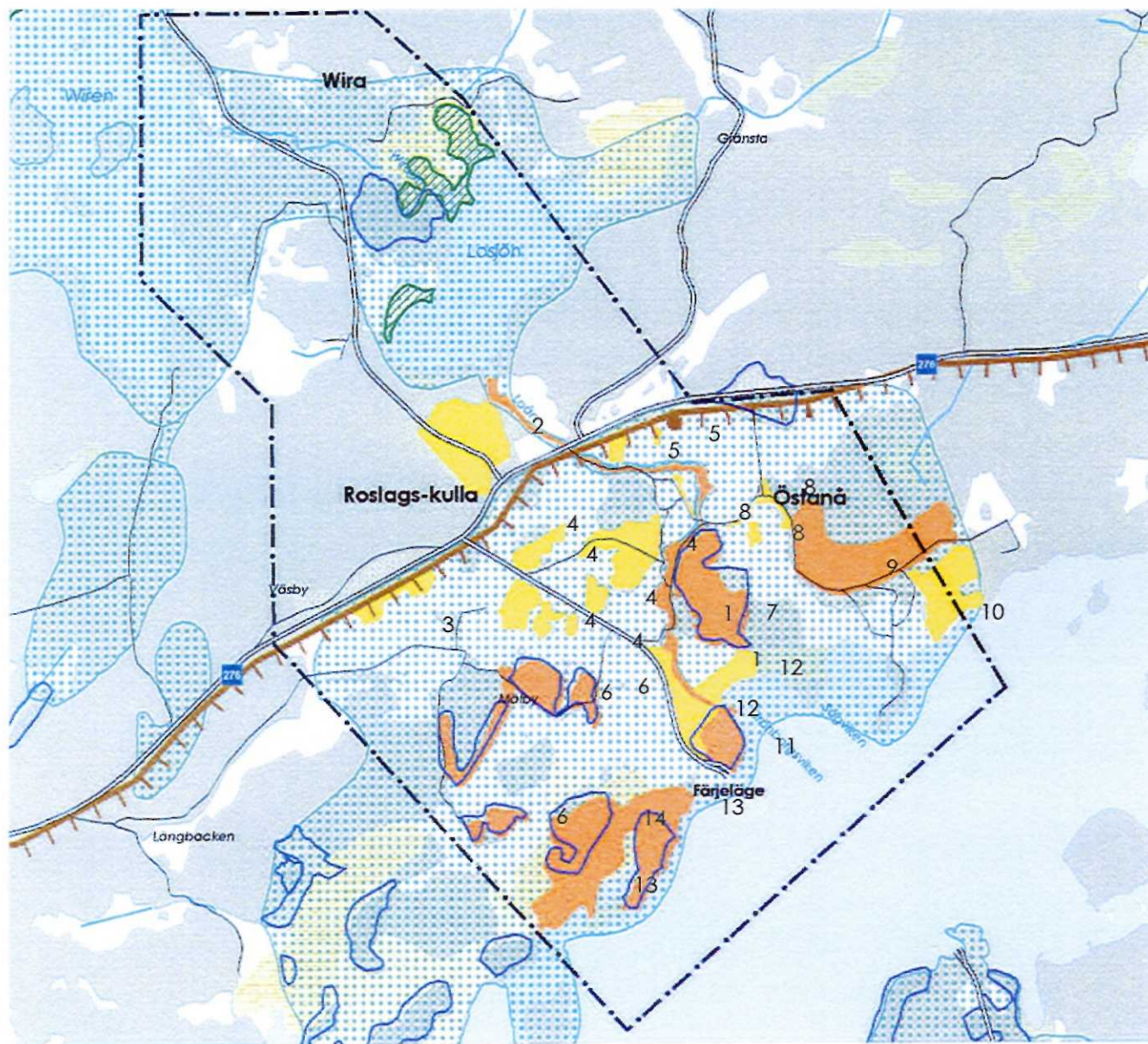
Loån sträcker sig från Losjön i norr ner till havet genom ett till största delen öppet landskap. Ån kantas i stort sett hela vägen av en bård med framför allt klibbal och videbuskage vilket gör att vattendraget är beskuggat utmed nästan hela sin sträckning. Vid Lokvarn sydväst om Östanå slott vidgar sig albården till ett mindre skogsparti där mindre hackspett regelbundet observeras. Inslaget av ädellövträd är även stort här, ask förekommer relativt allmänt och inslaget av lönn är bitvis stort.

Loån är en mycket betydelsefull reproduktionslokal för havsöring och bedöms ha naturvärden motsvarande klass 2, naturvärde av regionalt intresse.

Utmed Losjöns västra och nordvästra strand finns två områden med högrörts- och fuktängar samt mindre partier med trädbärande betesmark. Dessa är antagna av EU-kommissionen som Natura 2000-områden⁵ enligt habitatdirektivet. Syftet med sådana skyddsområden är att värna om naturtyper och livsmiljöer för arter som EU-länderna gemensamt kommit överens om att bevara. Ingrepp eller åtgärder med risk för negativa miljöeffekter får inte genomföras inom eller angränsande ett Natura 2000-område utan regeringens tillstånd⁶.

2. Planeringsstrategin 2008
3. Frånvarn till i inofficiell. Havsöring, mangrträd och
grönstruktur i riket 2007
4. Regionplanen - ett trafikkontoret 1996

5. Naturvärden 1-4 av 6
6. Naturvärden 7 av 6

Naturmiljö

- Kustzon kap. 4 miljöbalken
- Våtmark
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Natura 2000
- Nyckelbiotop

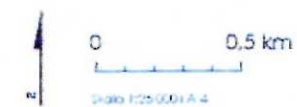
Naturvärden klass

- 2
- 3

Teckenförklaring terrängkarta

- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Körr
- Övrig mark

Program för Östana, Roslags-Kulla och Wira

Kulturmiljö

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar

Det finns mycket fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i området. Fornlämningarna utgörs främst av lämningar i form av gravfält och stensträngar från järnåldern. Vid landsvägen finns bl.a. ett av kommunens största gravfält med ca 125 gravplatser. Ett antal gravrösen från bronsåldern som hittats i området tyder även på att området kring Loån var en attraktiv lokal för bosättningar redan under bronsåldern, förmodligen även ännu tidigare. På en höjd strax norr om Mälby finns ett gravröse från bronsåldern samt en större och sex mindre fornlämningar från stenåldern.

Ett flertal vägar i området följer sina äldre sträckningar och längs med dessa hittas flera kulturspår med anknytning till äldre vägsträckningar såsom milstenar och grindstolpar. Inom området finns även övriga kulturhistoriska lämningar såsom ristningar vid f.d. färjeläge och vattenfarled, dikesrännor från

eventuell kvarnverksamhet, minnesmärken samt äldre bebyggelse och hamnverksamhet.

Kulturmiljölandskap

En kulturinventering har tagits fram som underlag till programmet och behovsbedömningen⁷.

Landskapet utgörs av en rik gammal kulturbygd med en utpräglad herrgårdsmiljö bestående av de två herrgårdarna Östanå och Mälby, en kombinerad slotts- och sockenkyrka i Roslags-Kulla samt Wira bruksmiljö. Herrgårdarna och kyrkan är karaktäristiskt placerade på höjdområden i ett böljande omväxlande skogsbeklätt och öppet landskap. Landskapet präglas av herrgårdsdrift och en tidstypisk bebyggelsestruktur från 1700-tal och 1800-tal, med större sammanhängande odlingslotter och färre gårdar. Nedan följer en beskrivning av den kulturhistoriska bebyggelse som finns kring dessa högsäten.

Kulturmiljöinventering i Roslags-Kulla och Wira, 2012, s. 16. Bild: Nyréns

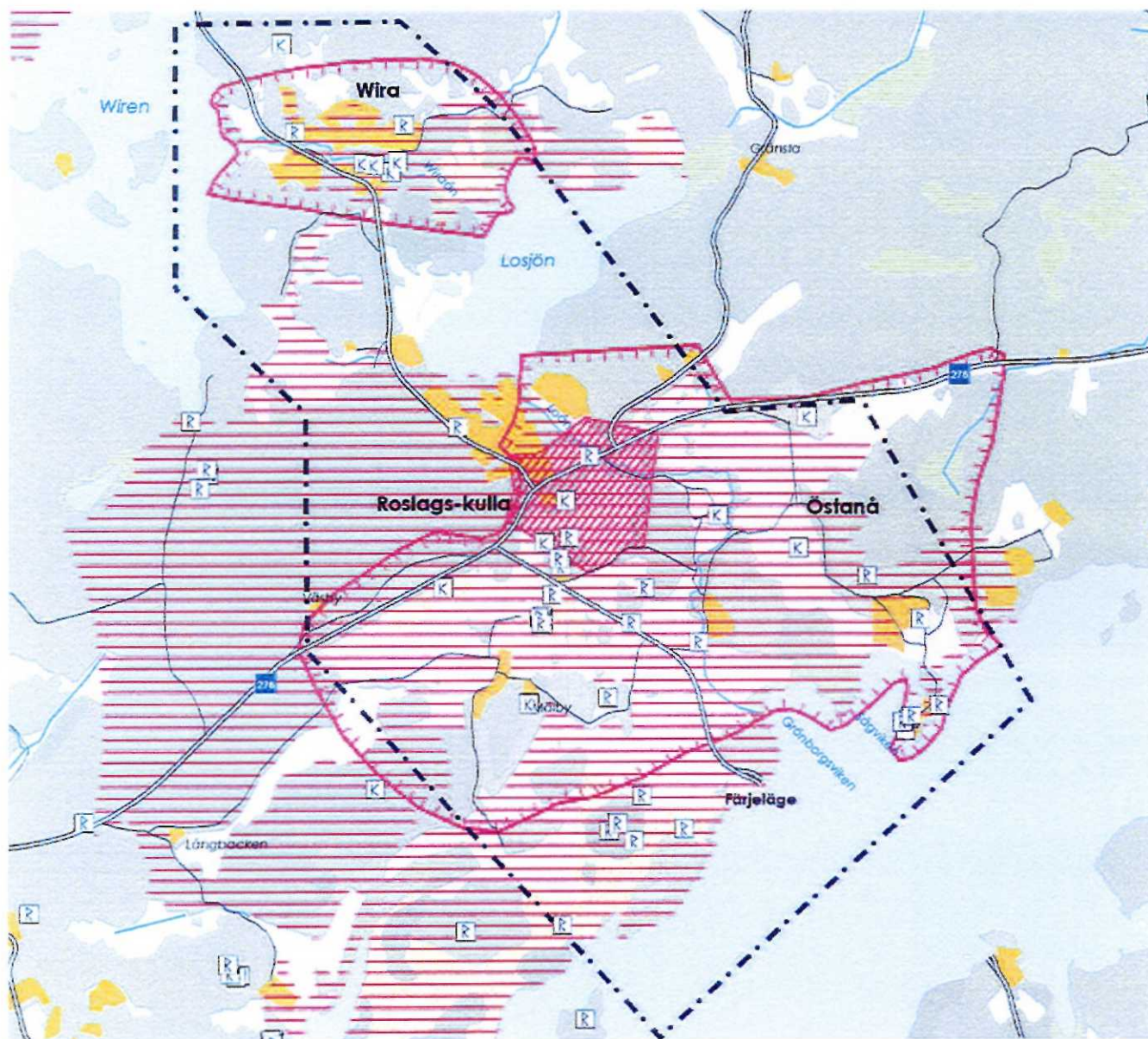

Östanå slott med vy från Ennäsudden. Bild Nyréns

Östanå herrgård

Östanå är den äldsta sätesgården i socknen och nämns första gången redan under 1400-talet. Till Östanå hör det slott som anlades under 1700-talet, med tillhörande flyglar, alléer, terrasser och slottspark som sträcker sig med fri siktlinje ned mot Sågviken. Karaktäristiskt för Östanå är herrgårdsanläggningens komplexitet och välbevarade helhet. Denna är förutom av huvudbyggnaden med trädgård, särskilt representerad av arbetarbostäderna med kringliggande byggnader. Viktigt är anläggningens hela produktionssfär med olika näringsgrenar liksom den hierarkiska placeringen av de olika byggnaderna. Slottsbyggnadens karaktär bärs främst av huvudbyggnadens dominans och klassiserande arkitektur liksom av barockparkens strikta symmetri. Tillsammans representerar de en adlig livsstil och bildar en stark maktmanifestation i det omgivande landskapet. Slottsparken har höga upplevelsevärden. Upplevelsevärdena hänger ihop med att trädgården ligger i ett historiskt sammanhang, med det brukade landskapet, och spåren av tidigare verksamheter. Ett av parkens största värden är dock dess dokumentvärde (historiska värde). Främst beroende av dess höga autenticitetsvärde.

Väster om herrgårdens ligger produktionsbyggnaderna. Direkt väster om herrgården ligger den äldsta delen som präglas av djurhållning och ladugårdsfunktioner. Väster om detta område ligger ett par friliggande hus samt statarbyggnaden i tre våningar, från 1800-talets mitt, med uthus och bykstuga. Karaktären här bärs av de bevarade byggnaderna och deras läsbara funktioner som berättar om det liv som försiggick på platsen. Även den sentida ladugårds-

Kulturmiljö

- Programområde
- Landskapsbildsskydd
- Formminne
- Kulturhistoriskplatser
- Kulturmiljö av kommunalt intresse
- Kulturlandskap av stort regionalt/kommunalt värde

Teckenförklaring terrängkarta

- Bebyggelseområde
- Barrskog
- Lövsog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Körr
- Övrig mark

Program för Östana, Roslags-Kulla och Wira

Mälby Herrgård med flygelbyggnader. Bild Nyréns.

Roslags-Kulla med kyrkan till höger och skolan till vänster i bild..

Stora smedjan i Wira bruk

byggnaden är en del av denna karaktär men då inte i sig utan som funktion och som ersättare för en äldre lada och dess del av produktionsenheten. Därför är placeringen av ladugården och markanläggningen som en gång medgav körväg direkt in på den äldre ladans loge en viktig del av karaktären. Byggnaderna som ligger ut med ån karaktäriseras av funktioner som varit beroende av åns kraft för sin produktion såsom; smide, sågning och förmalning. I den södra delen placerar sig även flera arbetarbostäder kring ett tun och dessa med tillhörande bodar och bakstuga utgör ytterligare en egen enhet vars främsta karaktär är dess funktion som bostadsmiljö för godsarbetare från sekelskiftet 1900.

Öster om slottet ligger Sågviken. Sågvikens karaktär består idag främst av de avrivna ytor på vilka sågen en gång stod. Området är fortfarande präglad av produktionen men själva produktionsbyggnaderna saknas i så pass stor omfattning att karaktären blir splittrad. Väster om den avrivna sågverksytan finns ett område med äldre bostadsbebyggelse bevarad. Utifrån Sågviken sträcker sig Ennäsudden. Ennäsuddens karaktär bärs främst av kvarnbyggnaden med sin karaktäristiska utformning och den äldre magasinbyggnaden vilka utgör en produktionsenhet.

Mälby

Mälby representerar en äldre, mindre och enklare herrgårdsanläggning än Östanå. Herrgården uppfördes samtidigt med Wira bruk av Fleming runt 1628. De flesta källor anger att dagens mangård uppfördes på 1760-talet. Möjligen rör det sig endast om en kraftig om- och påbyggnad av den befintliga karolinska herrgården. Herrgårdens flygelbyggnader har

fortfarande 1600-talskaraktär och mangårdens låga bottenvåning vittnar om ett äldre byggnadsskick.

Vid sekelskiftet 1900 tillkom dagens tidstypiskt utformade arbetarbostäder vars avsides placering är en del av karaktären. I anslutning till arbetarbostäderna ligger även ett äldre magasin vars placering sannolikt främst betingats av det för magasin karaktäristiska, höga och väldränerade läget.

Roslags-Kulla

Roslags-Kulla präglas dels av en äldre skol- och kyrkafunktion dels av en senare villa- och flerbostadshus lokalisering kring Losjön. Den äldre karaktären utgörs av placeringen mittemellan bygdens båda herrgårdar och de gemensamma funktioner som har lokaliserats utifrån dessa i form av kyrka med prästgård, klockargård och skola. Detta i kombination med en avsaknad av äldre bostadsbebyggelse gör att ortens äldre karaktär främst är dess servicefunktion till de båda herrgårdarna representerad av äldre rödfärgade byggnader i trä.

Wira bruk

Brukets främsta karaktär är dess småskaliga och organiskt framvuxna bebyggelse helt präglad av bruksfunktionen. Organisationen där varje familj själv uppförde sina hus på ofrigrund, har satt en stark prägel på området. Husen ligger tätt och har i äldre tider legat ännu tätare. Wira bruks värdebärande karaktär hänger ihop med funktion och organisation betingade av det äldre vapensmidet drivet av en ägare.

Landskapet

Det är den sammanhållna herrgårdskaraktären som gör området kulturhistoriskt intressant. Kopplingarna mellan de olika verksamheterna stödjer varandra. Äldre vägsträckningar, alléer, uppodlade fält med öar av hagmark och de stenmurar som finns kvar, har präglats av godsdriften och är viktiga komponenter i kulturlandskapet. Detta gäller även Loån som har givit anläggningen dess kraftbehov och med sitt lopp lagt grunden för placeringen av produktionsenheterna och som än idag sätter sin prägel på omgivningarna. Vid stränderna syns spår efter sjötransport med rester av båthus, last- och ångbåtsbryggor.

Det finns gott om äldre solitära träd, vårdträd och sammanhållna alléer med ursprungliga sträckningar. Flera av de solitära träden bär spår av hamling. Av de odlingar som fortfarande finns kvar är de flesta fruktodlingar.

Ett flertal vägar följer sina äldre sträckningar. Den gamla Norrtäljevägens sträckning liksom vägarna kring Östanå och Mälby är i stort sett desamma sedan 1840-talet. I anslutning till vägarna finns kulturspår med anknytning till vägen som t.ex. milstenar och grindstolpar.

Åkermarken innehåller kulturspår som åkerholmar, öppna diken med ursprunglig sträckning, odlingsrösen och stenmurar. Flertalet av åkerholmarna är oförändrade till sin form. Många av dem har välvårdade ekbackar och vissa fornlämningar och andra kulturspår.

Landskapsbildsskydd

Området kring Roslags-Kulla kyrka omfattas av landskapsbildsskydd med stöd av 19 § naturvårdslagen i dess lydelse före den 1 januari 1975 (se *karta Kulturmiljö på föregående uppslag*). Tillstånd krävs av Länsstyrelsen innan ny bebyggelse kan uppföras i området.

Restriktioner och skydd

Enligt kulturminneslagen har alla fornlämningar ett lagskydd. Detta kan upphävas om tillstånd ges av länsstyrelsen. Varje ärende prövas från fall till fall. Där tillstånd ges, görs en arkeologisk utgrävning för att dokumentera platsen samt för att ta tillvara på upphittade fynd, innan exploatering får ske.

Östanå, Mälby, Roslags-Kulla samt Wira bruk omfattas alla av riksintresse för kulturmiljö enligt Miljöbalken (MB) 3 kap. Området är med hänsyn till både sitt natur- och kulturvärde i sin helhet ett riksintresse för såväl friluftsliv som kulturmiljö och omfattas av särskilda hushållsbestämmelser enligt 4 kap. 2 § MB. Detta innebär att ingrepp i miljön endast får komma till stånd om det kan ske på ett sådant sätt att områdets natur och kulturvärden ej skadas påtagligt.

Byggnaderna i de olika områdena omfattas av PBL 3 kap. 10 § och 13 §, samt 1 § som är tillämplig vid eventuella kompletteringar i bebyggelsemiljön. Allt som allt innebär detta att ändringar av befintliga byggnader ska utföras varsamt. Karaktärsdrag och värden ska beaktas och bevaras samt att underhåll ska anpassas till byggnadernas värde och omgivningens karaktär.

Roslags-Kulla kyrka omfattas, liksom alla kyrkor som byggts före år 1940, av skydd i enlighet med lagen om kulturminnen (KML). Det lagstadgade

skyddet syftar till att bevara kyrkobyggnader, gravplatser och landskapet i kyrkans närmaste omgivning, då detta är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkomiljön. Kyrkor och kyrkogårdar med tillhörande byggnader får därför ej ändras väsentligt utan tillstånd från länsstyrelsen.

Dag- och ytvatten

Losjön och Loån har stora limnologiska värden. Losjön är belägen strax norr om Roslags-Kulla och är en av flera sjöar i ett för Stockholmsområdet relativt ”opåverkat” sjösystem. Losjön står i förbindelse med sjön Wiren åt nordväst och med den meandrande Loån som mynnar ut i Sägsviken åt sydöst. Åmynningar har generellt en hög artdiversitet och produktion i och med den mångformiga vattenmiljön som skapas vad gäller temperatur och närsaltstillgång. Sägsviken är en grund havsvik med breda vassbälten och området hyser förmodligen relativt goda förhållanden för fisklek.

I en inventering som utfördes i regi av Länsstyrelsen 2003 nämns Loån som ett vattendrag med höga naturvärden och med ett sannolikt skyddsvärt mynningsområde. Förekomst av havsöring i Loån har tidigare (då arten ställer höga krav på miljön) varit den främsta indikatorn, som använts för att peka ut dess höga naturvärden. Havsöring har funnits i Loån sedan 1940-talet då arten implanterades vid ett flertal tillfällen. Det är ännu oklart om arten funnits i vattendraget även innan dess. Arten har försvunnit på grund av tidigare genomförd exploatering (dammar, industriverksamhet, sjösänkningar etc.). Än är idag en betydelsefull reproduktionslokal för havsöring i Stockholms län och bedöms i en naturinventering

utförd av Ekologigruppen 2007, ha naturvärden motsvarande naturvädsklass 2, d.v.s. naturvärden av regionalt intresse. Bottenförhållandena i ån är steniga och karga i de mer strömförande områdena och mjuka med finmo och lera där vattnet är lugnare. Ån utgör i sig en värdefull ekologisk struktur i och med den naturliga meandring som vattendraget gör. I anslutning till ån och Losjön finns även viktiga brynmiljöer. Vid provfiske i Loån år 2000 och år 2002 fann man att en relativt stor andel av fångsten utgjordes av äldre öring vid Roslags-Kulla, men att fångsterna höll förhållandevis låg täthet.

I en bottenfaunaundersökning som utförts på uppdrag av Länsstyrelsen under 2004 visade prover från samtliga lokaler i Wiren, Losjön och Loån att bottenfaunan var ej eller obetydligt påverkade av försurning. Samtliga lokaler bedömdes också vara ej eller obetydligt påverkade av näringsbelastning avseende bottenfaunan. Det totala antalet taxa var över lag högt eller måttligt högt. Vid en provtagningslokal mellan Wiren och Losjön var diversiteten t.o.m. mycket hög. Under provtagningarna hittades bland annat den ovanliga snäckan *Gyraulus crista* (en tidigare rödlistad art). Vid ett tidigare provtagnings-tillfälle, år 1988, har även den ovanliga nattsländan *Wormaldia subnigra* hittats i Loån.

Inventeringar av vegetation i vattendrag och vid deras mynningar till havet saknas till stor del i Stockholms län, varvid vattenmiljö samt biologisk mångfald/värden som regel är relativt okända. En särskild inventering av sjöar och vattendrag i Österåkers kommun planeras under 2008/2009 för att öka kunskaperna om kommunens vattenmiljöer. Enligt prioriteringslista för inventering och vidare

utredning av sjöar och vattendrag i Stockholms län presenterar Länsstyrelsen Loåns avrinningsområde (området kring Wiren, Largen och Losjön) som ett område att inventera under 2008 för att eventuellt uppgradera till nationellt värdefulla vattenmiljöer ur naturmiljösynpunkt.

Strandskydd

Stränderna i programområdet kring Wiren, Losjön och Loån samt kusten omfattas av strandskydd. Utmed kusten, från Wira såg till Östanå färjeläge och utmed Loån råder 100 meter strandskydd. Söder om Östanå färjeläge och runt sjöarna Wiren och Losjön råder utökat strandskydd, dvs. 300 meter från vattenlinjen (se karta *Friluftsliv* på motstående sida).

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddsbestämmelserna innebär förbud mot uppförande av ny och ändrad användning av befintliga byggnader, men också mot anläggningar och anordningar som bryggor, kajer, båthamnar, schakt eller utfyllnad, nedläggning av ledningar m.m.

Kommunen kan ge dispens från strandskyddsbestämmelserna om det finns särskilda skäl.

I de fall tillstånd söks för vattenverksamhet kan miljödomstolen samtidigt pröva frågan om dispens från strandskyddet.

Hälsa och säkerhet

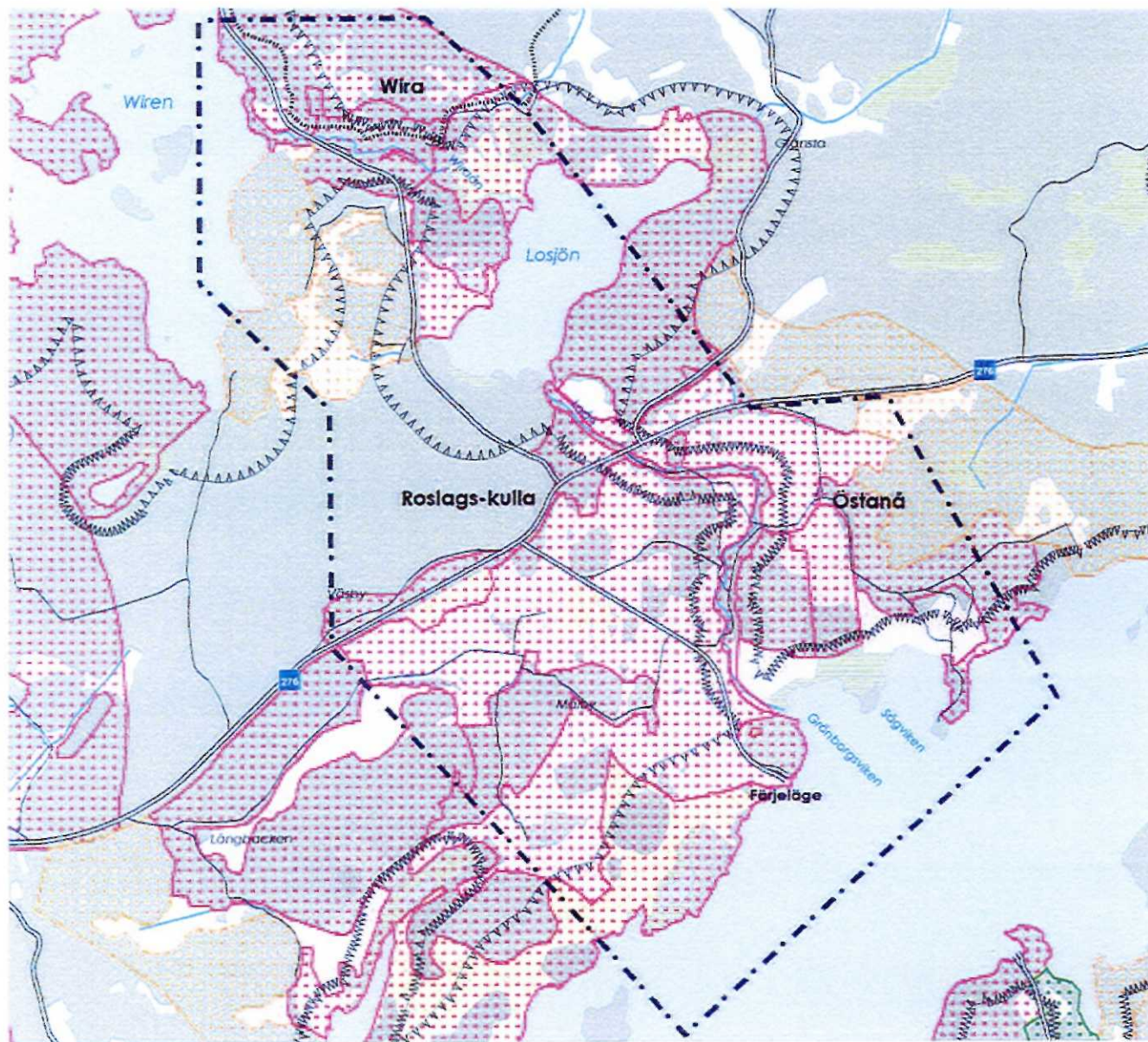
Rekreation och tillgänglighet

Rekreation och friluftsliv

Programområdet ligger som helhet inom ett område av riskintresse för friluftslivet (MB 3:6). Östanå-Roslags Kulla-Wira är avsatt som riksintresse bl.a. för sin mångfald av vidsträckt skogsområden, sjöar och värdefulla naturavsnitt. De delar av programområdet som ligger inom kust- och skärgårdsområdet är också utpekade som riksintresse för det rörliga friluftslivet (MB 4:2).

Väg 276 delar programområdet i en nordlig och en sydlig del. Jordbrukslandskapet har sin huvudsakliga utsträckning mellan Mälby-Östanå-Wira. Norr om väg 276 utbreder sig skogslandskapet, ett stort skogsområde med många sjöar och vildmarkskänsla. Trafikbuller från väg 276 medför att de särskilt värdefulla rekreativmiljöerna återfinns på lite avstånd från vägen. Även inom skogsstråket finns öppna landskapsstråk av värde t.ex. kring Wira. Östanås kulturlandskap med slingrande grusvägar, åkrar, betade hagar, fornlämningar m.m. utgör en mycket attraktiv rekreativ miljö som idag inte tillvaratas. De öppna kulturlandskapen kring Östanå och Mälby gård är idag miljöer man främst passerar med bil.

Wira bruk är kommunens mest kända turistattraktion med en unik bruksmiljö kring den gamla värjsmedjan. Här finns också servering, försäljning av smidesprodukter och här uppförs det populära Wiraspelet på en äng ned mot Losjön. Vid bruket finns en större parkering och hit går också bussar. Wira bruk utgör en entré också för vandringar ut i

Friluftsliv

- Programområde
- 100m strandskydd
- 300m strandskydd
- Vandringsled

Rekreativ grönstruktur

- Klass 1
- Klass 2
- Klass 3

Teckenförklaring terrängkarta

- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

kringliggande skogar. Kring Losjön söder om bruket finns delvis betade marker och landskapet är mer öppet, ett kulturlandskap. Loån rinner ut söderut i en vacker bäckdal. Det är ett varierat område med djupa skogar och avlägsna stränder.

Regionplane- och trafikkontoret (RTK) har i flera rapporter beskrivit den regionala kilstrukturen med värdefulla kärnområden och länkar för biologisk mångfald. Hur människor använder de gröna kilarna och vad de uppskattar har studerats i "Upplevelsevärden i Storstockholms gröna kilar" RTK 2004. Gammelskog och/eller områden som i naturinventeringen angetts ha speciella värden såsom; strandängar, ängs- och hagmarker, naturbarrskogar o dyl. är även förknippade med naturpedagogiska- och rekreationsvärden. Detta gäller även områden längs stränder och vattendrag (Loån). Stränderna utmed kusten, liksom sjöarna Wiren, Losjön samt Loån omfattas av strandskydd.

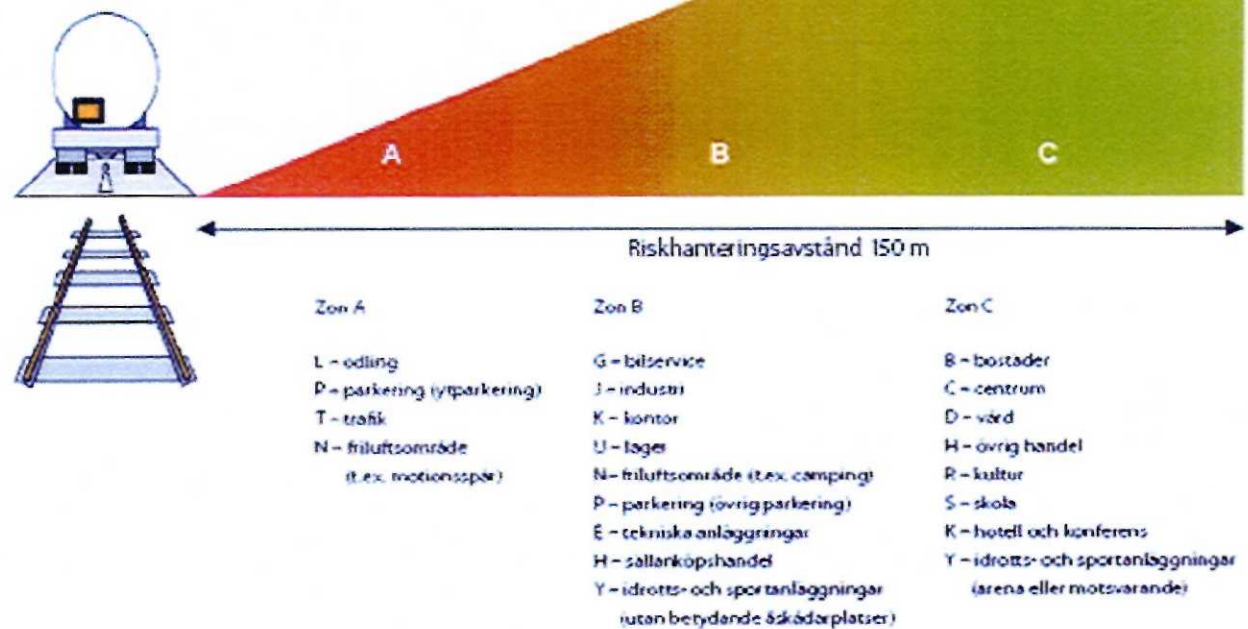
Djurhållning och lantbruk

Östanå och Roslags-Kulla ingår i ett större sammanhängande bruksområde. Här är djurhållning, bete och hävd/jordbruk ett naturligt inslag. Nordväst om Östanå slott finns ett etablerat lantbruksföretag med mjölkkor. Gödselplatta, brunnar m.m. ligger samlat kring ladugården. Ängar och åkermark i närområdet används för periodvist bete och jordbruk.

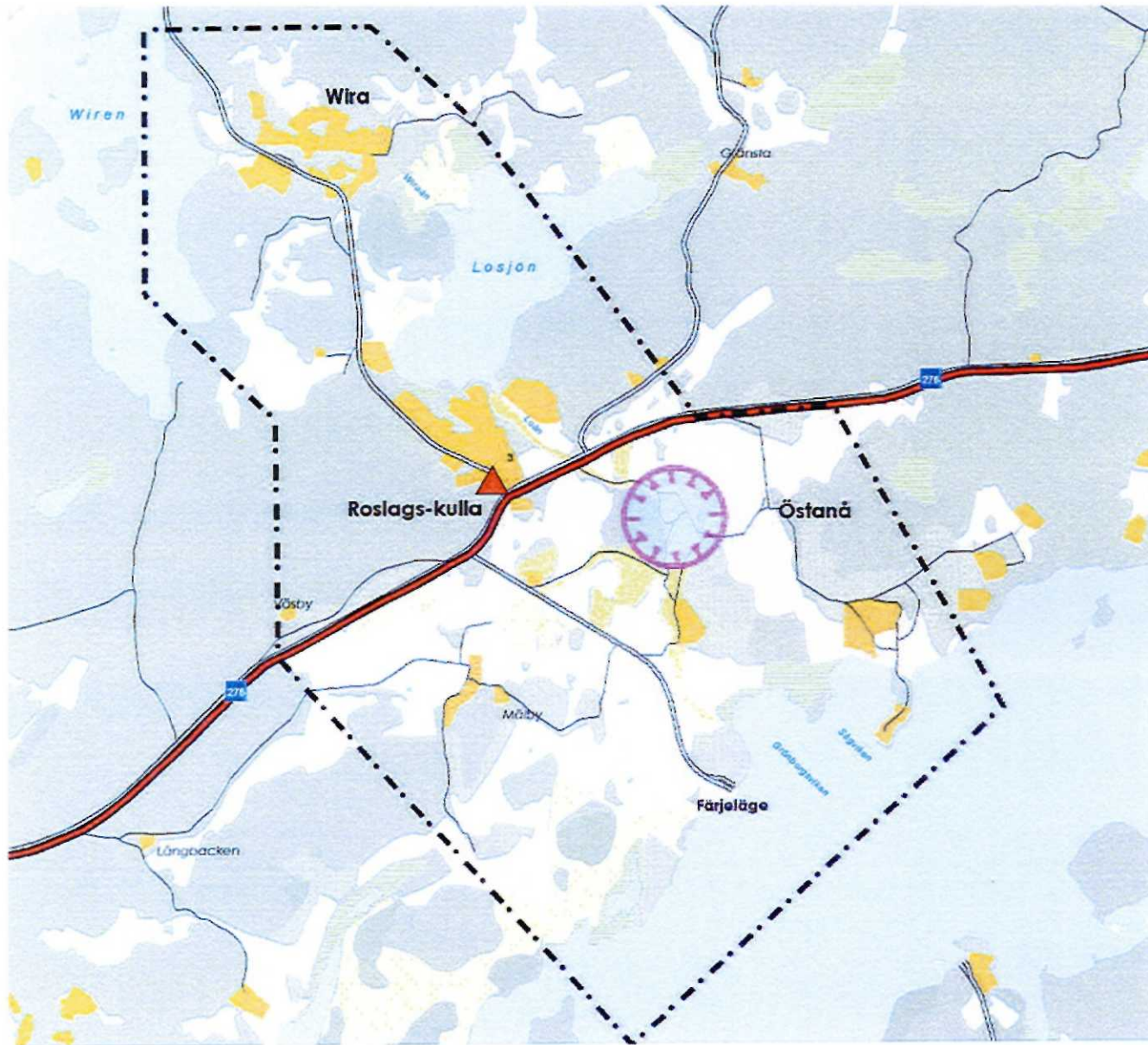
För skyddsavstånd mellan djurhållning och bostadsbebyggelse finns angivna riktlinjer, dock inga bindande. Socialstyrelsen, Boverket, Länsstyrelsen m.fl. rekommenderar skyddsavstånd om 100-500 meter mellan bostadsbebyggelse och djurstall. För beteshagar varierar skyddsavståndet mellan 50-200 meter, beroende av hur många djur som vistas i

hagen och platsens lokala förutsättningar. Dock nämns att skyddsavstånd alltid ska diskuteras utifrån det enskilda fallet och med hänsyn till platsens specifika förutsättningar. Många kommuner runt om i Sverige tillämpar "lokala" skyddsavstånd vid detaljplanläggning för bostäder alt. tillståndsprövning för djurhållning i glesbygd. Österåkers kommun har som riktlinjer att hålla ett avstånd om 200 meter mellan nybyggda bostäder och befintlig djurhållning/stall.

Bilden visar zonindelning för riskhanteringsavstånd enligt Länsstyrelsens riskpolicy. Zonerna representerar möjlig markanvändning i förhållande till transportled för farligt gods. Källa: Länsstyrelsen.

Vid bedömning om lämpliga skyddsavstånd ska bl.a. tas hänsyn till platsens karaktär; tätort eller landsbygd, risker för uppkomst av störningar i form av skadedjur, flugor, lukt, ljud från djur eller maskiner/ fläktar samt spridning av allergener. När det gäller det sistnämnda, spridning av allergen, så är det framför allt hästallergener som har studerats och ligger till grund för skyddsavstånden. Inga studier som tyder på att korsallergener är aggressiva finns.

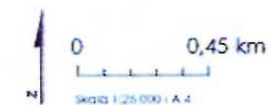
Miljö och riskfaktorer

- Programområde
- Befintliga miljö- och riskobjekt
- Sekundärled för farligt gods
- Skyddsavstånd 200m mht djurhållning enl kommunens riktlinjer

Teckenförklaring terrängkarta

- Bebyggelseområde
- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

Det finns inte några angivna rekommenderade skyddsavstånd mellan åkermark och bostadsbebyggelse.

Risk och säkerhet

Väg 276 som löper genom programområdet utgör en sekundär transportled för farligt gods. De sekundära lederna är avsedda för lokala transporter av farligt gods till och från de primära lederna. Sekundära leder får inte användas för genomfartstrafik.

Utmed kusten löper Furusundsleden. Farleden är av riksintresse och används för fartygspassager till/från Stockholms hamnar. Cirka 30 fartyg trafikerar farleden dagligen. I första hand handlar det om passagerarfartyg såsom Viking Line, Silja Line, Est Line m.fl. Det bör dock noteras att passagerarfartyg också transporterar farligt gods. I enstaka fall trafikerar även oljefartyg Furusundsleden (ca 5 % av oljetransporterna som ska till Loudden), övrig oljetrafik använder Sandhamnsleden.

För exploatering utmed vägar för transport av farligt gods ger Länsstyrelsen i Stockholms Län olika rekommendationer⁸. Dokumentet utgör generella rekommendationer beträffande riskfrågor och riskanalyser i planärenden. Beträffande ny bebyggelse ges rekommendationer för hur nära transportleder för farligt gods som ny bebyggelse kan planeras. Rekommendationerna innebär kortfattat att 25 m. kring vägar med farligt gods ska lämnas bebyggelsefritt. Avståndet till kontorsbebyggelse bör vara 40 m. medan avståndet till bostadsbebyggelse bör vara 75 m. Vidare anges att

inom 100 m. från en transportled för farligt gods bör en riskanalys alltid finnas med i beslutsunderlaget.

Under 2006 har Länsstyrelserna i Skånes, Stockholms samt Västra Götalands län tagit fram en gemensam policy för riskhantering i detaljplaneprocessen, vilken innebär att risker ska beaktas i detaljplaner inom 150 meter från en transportled för farligt gods istället för nuvarande 100 meter i Stockholms län. Rekommenderade avstånd till olika typer av markanvändning kommer dock att kvarstå. Bilden nedan illustrerar dessa avstånd.

Buller

Vägtrafikbuller

Delar av området är bullerutsatt bl.a. av trafikbuller från väg 276 och Grönborgsvägen. Enligt en kommundäckande bullerkartläggning som togs fram år 2003 är de ekvivalenta trafikbullernivåerna längs dessa vägar cirka 60-65 dBA. Inom övriga delar av programområdet är bullernivåerna betydligt lägre.

Fartygsbuller

Fartygspassager i farleder och från färjelägen ger upphov till buller. Störningarna kan vara särskilt tydliga i en miljö där andra bullerkällor har en låg nivå eller där fartygen passerar nära bebyggelsen. Ljudkällorna på fartyg ligger ofta högt över omgivande mark och vatten vilket medför att markdämpning har liten inverkan, speciellt vid ljudutbredningen över vatten är dämpningen försumbar. Genom Furusundsleden passerar årligen ca 10 000-11 000 fartygstransporter.

Uppskattningsvis sker ca 30 fartygspassager per dygn varav flera sker nattetid (Sjöfartsverket). Mellan Östanå och Ljusterö går daglig färjetrafik för person- och godstransporter över sundet.

Riktvärden som avser buller från trafikerande fartyg i farled saknas idag. I Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (1978:5) inkluderas fartyg i hamn, dock ej fartygstrafik. Eftersom fartygstrafik är en del i infrastrukturen bör den lämpligen också bedömas enligt dessa bedömningsgrunder. Som bullerkälla betecknat är fartygstrafik till sin karaktär mer lik väg- och spårburen trafik än en industrianläggning. Man kan likna passagererna av fartyg på Furusundsleden vid en lastbil som passerar på en landsväg, där båda bullerkällorna emitterar lågfrekvent buller och passerar under en begränsad tid. För buller inomhus kan Socialstyrelsens riktlinjer enligt SOSFS 2005:6 (M) samt riktvärden för trafikbuller tillämpas. Under senare år har diskuterats att det vore lämpligt att tillämpa gällande bedömningsgrunder för väg- och järnvägsinfrastruktur även för fartyg i farled. För buller från vägtrafik gäller riktvärdet 55 dB A dygnsekvivalent ljudnivå och för maximal ljudnivå är riktvärdet 70 dBA. Fartygsbuller är ofta av lågfrekvent karaktär och värdena i dBA kan då vara något missvisande.

Miljöförvaltningen i Stockholms stad rekommenderar ett skyddsavstånd om 200 meter mellan bostadsbebyggelse och större fartyg och färjor i farled med hänsyn till fartygsbuller.

Övrig miljöpåverkan

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft inom Österåkers kommun ligger generellt under gällande miljökvalitetsnormer. De luftföroreningar som förekommer inom programområdet härrör främst från trafik på väg 276 och till viss del även från fartygstrafiken. Enligt uppgift från Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund låg halten av inandningsbara partiklar (PM10) för hela programområdet i det lägsta intervallet, d.v.s. $>27 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Detta värde ska jämföras med normen som regeringen har satt upp vilket säger att medelvärdet för PM10 inte får vara högre än $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (under det 36:e värsta dygnet under ett år).

Kvävedioxidhalterna inom programområdet beräknas ligga i intervallet $12 - 24 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (år 2006). Miljökvalitetsnormen för kvävedioxid medför att medelvärdet inte får vara högre än $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (under det 8:e värsta dygnet på ett år).

Luftföroreningshalterna inom området är låga och då exploateringen bedöms medföra en marginell ökning av trafiken i området bedöms utsläppen till luft förbli mycket små. Utsläpp till luft från fartygstrafiken bedöms inte heller medföra några störningar. Den förhärskande vindriktningen är sydvästlig och områdets öppna landskapsrum gör att utspädningen av utsläpp till luft är mycket god.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft bedöms innehållas inom hela programområdet med god marginal.

Markföroreningar

Vid Sägvisken låg tidigare ett sågverk. Till en början var sågen ångdriven. En ny anläggning byggdes under 1950-talet vilken kom att drivas med råoljemotorer och elström.

Väg 276

Platsen för gamla sågen

Fartyg längs Furusundsleden

Klimatpåverkan och hushållning med naturresurser

Klimatpåverkan

Utsläppen av växthusgaser är ett av de mest allvarliga hoten för utvecklingen lokalt, regionalt och globalt. Problematiken kring klimatfrågan är världsomfattande. Det är nödvändigt att utsläppen av växthusgaser minskar snabbt och kraftigt genom insatser på lokal och regional nivå. För detta krävs att vi använder energin effektivare, minskar dess användning och byter ut det fossila bränslet.

I Stockholms län är utsläppen per invånare lägre i förhållande till landet i övrigt. Varje invånare släpper årligen ut cirka 3,3 ton koldioxid (2003), ungefär hälften av riksgenomsnittet. Det beror bland annat på att storstadsområden har mer gynnsamma förutsättningar för framgångsrika och effektiva energi- och transportsystem såsom kollektivtrafik och fjärrvärmenät (Länsstyrelsen 2006).

Vägrafiken och energisektorn, framförallt uppvärmning av byggnader, är de största källorna till utsläpp av växthusgaser i Österåkers kommun. En ökad befolkningstillväxt ger fler fordon och därmed mer utsläpp. Väsentligt för miljön är hur det ökade trafikarbetet sker. Förbättrad fordonspark och strängare avgaskrav minskar successivt utsläppen från enskilda fordon men hittills har ökningen av trafiken medfört att utsläppen i regionen totalt sett inte har minskat. Om utbyggnaden av fjärrvärmenätet genomförs med förnyelsebara bränslen kan utsläppen av växthusgaser minska, vilket är positivt för klimatmålen.

För havsvattenståndshöjningar finns studier från Naturvårdsverket som beskriver effekterna av förväntade klimatförändringar för bl.a. Östersjön. Vad gäller Östersjöns nivå finns två scenarier för ändringar i medelvattenstånd framtagna, beräknade utifrån vad som är prognostiserat för den globala havsnivån samt effekter orsakade av vindförändringar och pågående landhöjning respektive landsänkning. Enligt dessa två scenarier kommer vattenståndet i Östersjön antingen att sjunka 0,5 meter eller stiga 0,4-0,5 meter.

Österåkers kommun har med hjälp av SMHI beräknat riskområden för översvämning från Östersjön vid extremt högvatten och kommit fram till att områden lägre än 1,14 meter över medelvattenståndet i Östersjön är riskområden.

Hushållning med naturresurser

En tät och blandad stad är bra ur ett hushållnings- och hållbarhetsperspektiv. Detta konstateras bland annat i Brundtland-rapporten från 1987. Att ”bygga staden inåt”, d.v.s. förtäta och nyttja redan exploaterad mark, är att skapa levande och varierade stadsområden genom att integrera bostäder och arbetsplatser och samtidigt spara naturmark.

Ekologiska fördelar med att förtäta våra städer innebär bl.a. att bygga resurssnålt, hushålla med energi och naturmark, effektivisera befintliga anläggningar för rening av vatten och avlopp samt sophantering m.fl. Det kan även innebära att boende ges närhet till service och handel samt god kollektivtrafikförsörjning och gång- och cykelstråk, vilket kan minimera transportbehovet.

Riksintressen

Kustzonen (4 kap. miljöbalken)

Österåkers kust- och skärgårdsområde är med hänsyn till natur- och kulturvärden, i sin helhet av riksintresse (högexploaterad kust), som omfattas av särskilda hushållningsregler enligt MB 4 kap. Programområdet ingår delvis i kommunens kust- och skärgårdszon.

Enligt MB 4 kap. 2 § får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma till stånd endast om de kan ske på sådant sätt att som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden.

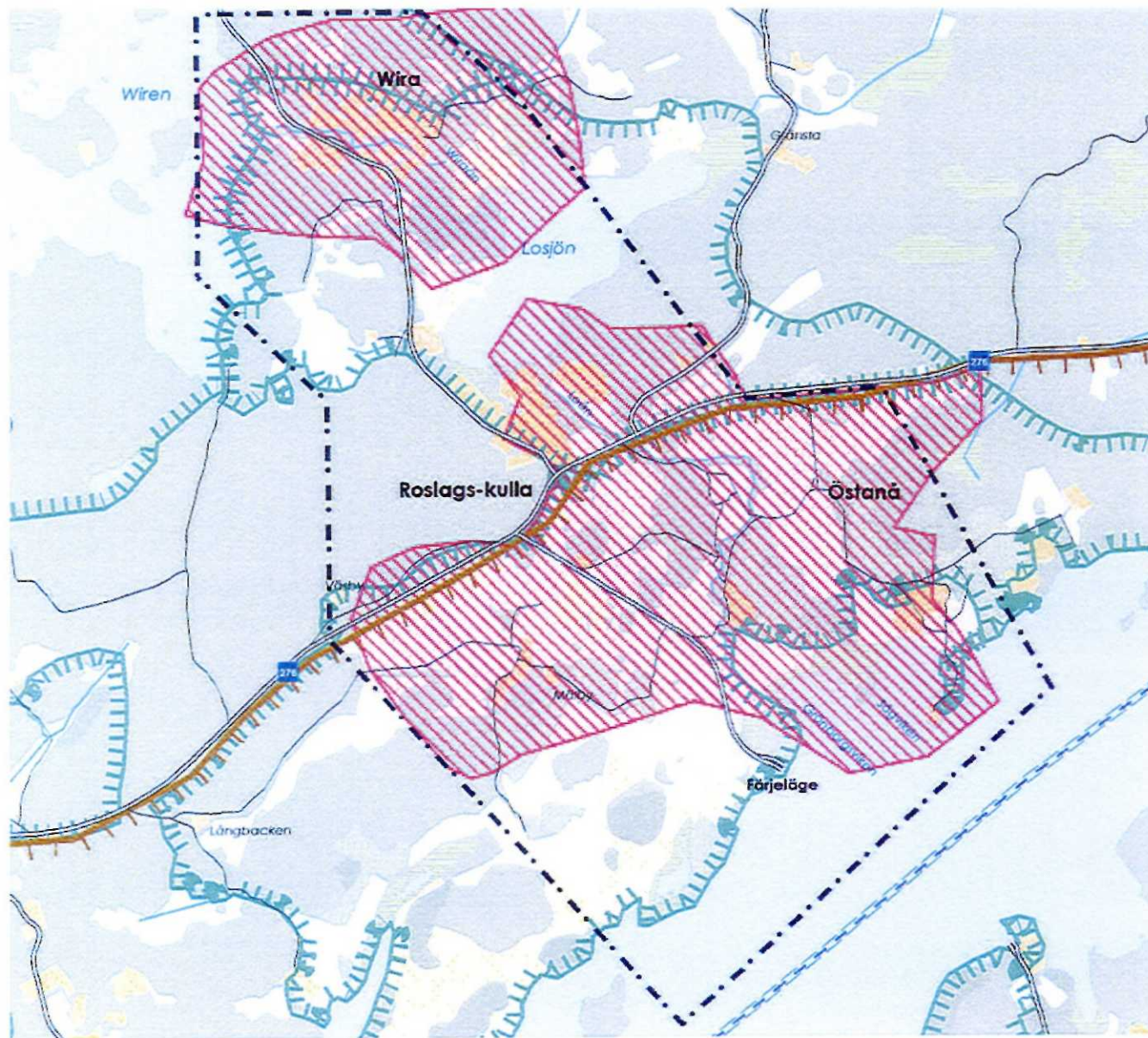
Enligt MB 4 kap. 4 § får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Det bör dock framhållas att utvecklingen av Åkersberga med framtida utbyggnadsområden inte berörs eftersom MB 4 kap 1 § 2:a st. anger att bestämmelserna inte utgör något hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Kommunikationer (3 kap. 8 § miljöbalken)

Furusundsleden anges i Översiktsplanen 2006 vara en av två farleder inom kommunen som är av riksintresse (den andra är Husarleden). Furusundsleden sträcker sig från Söderarm och söderöver och passerar mellan fastlandet och Norra/Södra Ljusterö och vidare mot Saxarfjärden.

Enligt 3 MB kap. 8 § ska mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för

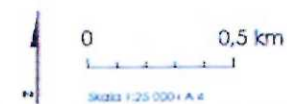
Riksintressen

- Programområde
- Kustzon kap. 4 miljöbalken
- Farled
- Friluftslivet
- Kulturmiljö

Teckenförklaring terrängkarta

- Barrskog
- Lövskog
- Sumpskog
- Ängs- och Hagmark
- Kärr
- Övrig mark

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Friluftslivet (3 kap. 6 § miljöbalken)

Området Roslags-Kulla är av riksintresse för friluftslivet. Området utgörs av ett vidsträckt skogsområde med många sjöar samt mindre åkrar och betesmarker. Kring Östanå är inslaget av jordbruksmark större. Skogarna består mest av barr- och blandskog. Nivåskillnaderna är ofta stora. Kulturlandskapet kring Östanå innehåller mycket ädellövskog. Inom området finns många värdefulla naturavsnitt, bl.a. har de flesta sjöarna ett stort limnologiskt intresse.

Uttryck för riksintresset

Området är ett varierat naturområde med stor betydelse för i första hand strövande, fritidsfiske och bär- och svamplockning. Områdets naturgivna förutsättningar pekar på att det finns stora möjligheter att utveckla området med avseende på friluftslivet.

Förutsättningar för att områdets värden ska bestå är att områdets karaktär av ett omväxlande, sjörikt skogsområde bibehålls. Fiskesjöarna kan behöva kalkas för att motverka försurningsskador. Utplantering av ädelfisk bör fortsätta om behov föreligger. Vandringsleder och strövstigar underhålls. Skogsbruket anpassas till friluftslivets behov. Områdets värden kan reduceras av bebyggelseexploatering och försurning.

Kulturmiljö (3 kap. 6 § miljöbalken)

Roslags-kulla tillsammans med Wira bruk och delar av Östanå kustsamhälle är riksintresse för kulturmiljön.

Enligt MB 3 kap. ska riksintresseområden skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Områdena måste dock kunna förändras, för att kunna brukas av sina invånare, men förändringarna ska ske i linje med områdenas speciella värden.

Områdenas värden beskrivs av Riksantikvarieämbetets värdetexter enligt följande:

Uttryck för riksintresset Östanå, Roslags-Kulla

Uttryck för riksintresset är Östanå herrgård som dominerar bygden, och den mindre och enklare Mälby herrgård, med huvudbyggnader i nyklassicism respektive karolinsk stil och barockträdgården vid Östanå, som sträcker sig ner mot Saltsjön. Ekonomibyggnader, Östanå såg med arbetarbostäder och andra byggnader och anläggningar visar på verksamheten vid herrgårdarna. Alléer, gamla vägsträckningar och det av godsdriften präglade kulturlandskapet.

Roslags-Kulla innefattar ett herrgårdslandskap som visar 1700-talets herrgårdskultur, samt Roslags Kulla sockencentrum med en kyrka i en arkitekturstil som hör hemma i Finland, med f.d. komministerbostad och två äldre skolhus. Roslags-Kulla är en samlad miljö som även fortsättningsvis bör utgöra en viktig del av kommunens byggnadsantikvariska kulturarv.

Uttryck för riksintresset Wira

Bruksmiljön med byggnader bevarade från 1700-talet har en betydelsefull roll som kulturbildare och är fortsatt viktig för kommunen.

Bebyggelsemönstret har en oregelbunden karaktär, vilket skiljer sig från flertalet andra uppländska bruk. Stora smedjan och Dahlgrenssmedjan vid fallen i ån är båda restaurerade liksom bostäder för smederna, bodar och anläggningar som ingick i den industriella verksamheten. Dammluckor, vattenränna är också av betydelse.

Natura 2000-område (miljöbalken 7 kap. 27 §)

Losjön är utpekad som Natura 2000-område. Områdena, som omfattas av regeringsbeslut, innehåller arter och/eller naturtyper förtecknade i Habitatdirektivet.

Syftet med Natura 2000-områdena är att värna om naturtyper och livsmiljöer för de arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. I Sverige skyddas områdena av MB och omfattas av bestämmelser om områdesskydd som finns i MB 7 kap 28 a–29 §§. Tillståndskravet i 28 a § innebär att det är förbjudet att utan tillstånd "bedriva en verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön" i Natura 2000-områden.

Österåkers kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
184 86 Åkersberga
www.osteraker.se

Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira

Österåkers kommun, Stockholms län.

Ett förslag till program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira, har varit föremål för programsamråd under tiden 14 juni till 10 september 2010. Ett samrådsmöte hölls kl 17, den 19 augusti 2010 i huvudbyggnaden på Östanå slott.

Inkomna skriftliga synpunkter under programsamrådet från remissinstanser, intresseföreningar och privatpersoner (43 st) sammanfattas och kommenteras i denna samrådsredogörelse 1.

Sammanfattning av revideringar av programförslag till godkännandehandling.

Programmet/förslaget

- Planprocess: Kompletteras med text om samverkan med markägare för att säkra jord- och skogsbruksintressen.
- Bilaga 2: *Översiktlig konsekvensbeskrivning* flyttas in i programmet tillsammans med kapitlet om *behov av miljöbedömning*. Rubriken på det sammanslagna kapitlet blir *Översiktlig konsekvensbeskrivning*.
- Avvägningen mellan olika intressen förtydligas i den översiktliga konsekvensbeskrivningen (bl.a. avvägningen mellan exploateringen och riksintressen; risker, klimatmål, etc.).
- Wira: Text justeras angående förändrad avgränsning för område möjligt för kompletteringsbebyggelse.
- Trafik: Infart väst utgår: Motivering till varför infart syd väljs kompletteras.
- Idag gällande restriktioner inom vattenskyddsområdet förtydligas i *Översiktlig konsekvensbedömning*.
- Östanå slott och slottsparken: Programmet har bearbetas när det gäller förändringar kring Östanå slott och slottsparken med hänsyn till kultur- och naturvärden. Utredningsområdet kring slottet minskas och anges istället som *Användning som är anpassad till områdets helhetsvärden med viss komplettering*.

Kartor

- Programområdets avgränsning revideras. Redovisad bollplan i planområdets sydöstra del är felaktigt redovisad och utgår.
- Teknisk försörjning: Läge för reservvattentäkt justeras
- Programskiss Wira: Kompletteringsområde för bostäder utökas.
- Programskiss Roslags-Kulla: Kompletteras med område med djurhållning.
- Programskiss Östanå: Avgränsningen för kompletteringsområde i Lo och vid Östanå såg har justerats. Utredningsområde vid Östanå slott/slottsområde utgår och ersätts med område med delvis ny avgränsning och formulering om "användning med hänsyn till områdets samlade värden". Område för djurhållning kompletteras på kartan.
- Trafik: Utfart väst utgår. Avstånd mellan föreslagen bebyggelse och busshållplatser redovisas med cirklar kring hållplatslägena.

Inkomna yttranden:

A. Remissinstanser

1. Lantmäterimyndigheten
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden
3. Trafikverket
4. Naturskyddsföreningen
5. Roslagsvatten
6. TeliaSonera Skanova Access AB
7. AB Storstockholms Lokaltrafik
8. Vattenfall

B. Intresseföreningar

9. Lokala skärgårdsrådet Österåker kommun
10. Föreningen för Österåkers Framtid
11. Österåker Hembygds- och fornminnesförening
12. Bevarandegruppen c/o Munktorps gård

C. Samlade och kategoriserade synpunkter från boende och sakägare

- C1 Kulturmiljö och områdets karaktär
- C2 Naturmiljö
- C3 Trafik och infrastruktur
- C4 Rekreation
- C5 Översiktsplan och stadens miljömål
- C6 Programmets gestaltning och omfattning
- C7 Offentlig- och kommersiell service
- C8 VA-utbyggnad
- C9 Övrigt

D. Boende och sakägare

13. Gunnar Arnebo och John Pedersen (boende i Loo- Östanå)
14. Granne på landet (m)
15. Göran Frostell
16. Gunnar Hafström (Förste stiftsjurist em.)
17. Birgitta Andersson och Mikael Wallin
18. Majbritt Faith-Ell
19. Maria
20. Marie och Lasse Karlsson
21. Ampe Meyerhöffer och Eivor Jansson
22. Sonja och Karl-Gunnar Nilsson
23. Familjen Funhammar
24. Erik Ennerling,
25. Pär Hansson
26. Svante Christell
27. Rolf Holmerin
28. Stefan Cronberg
29. Susanne Bergenbrant
30. Michel Helfried och Sara Gafgo

31. Birgitte Renmark
32. Anna Ljunggren, Torsten Nordstrand och Anne-Marie Nordstrand
33. Clas Boström
34. Marie Boström
35. Helene Boström
36. Johan Boström och Peter och Karin Järleby
37. Carl Boström
38. Anna Hammarsten
39. Rolf Nygren, Östanå 1:41
40. Mona och Nils-Georg Nilsson
41. Lars Borgsten, ombud för Östanå Fiedeikommiss AB

E. Yttranden inkomna efter samrådtiden

42. Länsstyrelsen
43. Sjöfartsverket

A. Remissinstanser

1. Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten anser att om kommunen vill säkerställa passage för allmän gång- och cykeltrafik på enskilda vägar bör detta ske genom att markområdet utläggs som allmän plats. Vidare framför myndigheten att valet av enskilt huvudmannaskap bör motiveras med anledning av att kommunen enligt PBL ska vara huvudman för allmänna platser, om det inte finns särskilda skäl till annat.

Kommentar:

I området Östanå, Roslags-Kulla och Wira är det lokala vägnätet sedan lång tid etablerat som enskilda vägar. Det finns god acceptans för denna ansvarsfördelning bland de som bor och verkar i området. Kommunen finner därför att det är naturligt att bygga vidare på denna ansvarsfördelning när området utvecklas. Slutlig ställning till huvudmannaskapet tas i detaljplanen.

I programmet skisseras ett antal gång- och cykelvägförbindelser med målet att säkerställa ett trafiksäkert nät i området. En del av dessa kommer att ingå i kommande detaljplaner, andra kan tillkomma utanför detaljplan.

2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden framför sammanfattningsvis att:

- Det bör göras en bedömning och avvägning mellan olika intressen som beskrivs i planprogrammet. Det bör tydligt framgå vilken inriktning kommande detaljplaner ska ha så att värdefulla naturmiljöer och strandområden kan bevaras men ändå göras tillgängliga.

- Vid planering av bebyggelse i områden som saknar mycket av samhällsservice och har en gles kollektivtrafik blir bilen det enda alternativet och medför därmed en ökad klimatpåverkan. Det menas att det bör framgå av programmet hur bebyggelsen kan utformas så att klimatpåverkan kan minskas.

- Byggande av bostäder vid färjeläget medför en risk för att boende blir bullerstörda från både vägtransporter, lastning och lossning av vägfärja samt fartygstrafiken i Furusundsleden. Detaljplanen måste kunna inrymma tillräckliga skyddsavstånd med tanke på säkerhet och hälsa mellan bostäder och annan verksamhet.

- Risken för erosion, skred och strömmar samt konsekvenser av en havsnivåhöjning bör utredas för att avgöra var bostäder, hamnar och badplatser kan lokaliseras.

Kommentar:

Programmet har förtydligats avseende avvägningar mellan olika intressen. En översiktlig konsekvensbeskrivning med behovsbedömning finns upprättad.

Ökad befolkning i området ger ett bättre underlag för samhällsservice, inklusive kollektivtrafik, vilket ger boende i området bättre förutsättningar för att minska bilberoendet. Ett ökat underlag behövs även för en miljömässig lösning av vatten- och avloppsförsörjningen, vilken länge har efterfrågats i området med hänsyn till miljö- och hälsoskyddet.

Buller och andra störningar kan inte behandlas specifikt i ett översiktligt planprogram. Dessa frågor kommer att utredas vidare med utgångspunkt i gällande riktlinjer, inom ramen för fortsatt detaljplanering. Den översiktliga konsekvensbeskrivningen av programmet har förtydligats i detta avseende.

Kommunen har också preliminärt bedömt att det krävs en miljöbedömning för detaljplaner inom vissa delar av programområdet. Bullerstörningar, risker och övriga hälso- och säkerhetsaspekter kommer att studeras vidare inom ramen för dessa miljöbedömningar, t.ex. detaljplaner som berör färjeläget.

Programförslaget är utformat med hänsyn till konsekvenser av en havsnivåhöjning. Lägsta golv (inkl. källare) avses inte byggas på lägre nivåer än +2,2 m i höjdsystem RH1900. Programmet och konsekvensbeskrivningen har förtydligats gällande detta.

När det gäller risken för erosion, skred och strömmar kan inte heller dessa frågor behandlas specifikt i ett översiktligt planprogram. Dessa frågor kommer att utredas vidare med utgångspunkt i gällande riktlinjer inom ramen för fortsatt detaljplanering. Den översiktliga konsekvensbeskrivningen av programmet har förtydligats i detta avseende.

3. Trafikverket

Trafikverket anser att ur ett hållbarhetsperspektiv bör ny bebyggelse lokaliseras där goda kollektiva alternativ finns och inte i lägen som resulterar i bilberoende. Flera av delområdena bortom slottet kommer få mycket långt till närmsta busshållsplats.

Trafikverket är positiv till kommunens vilja att utveckla Roslags-Kulla till en bytespunkt och poängterar att det är viktigt att det möjliggörs för byte mellan transportslag och att det anordnas infartsparkering för både bil och cykel.

Förslaget att Östanå färjeläge ska utvecklas till en replipunkt för skärgårdsturism och godstransporter till/från öarna anser Trafikverket bör studeras i ett bredare perspektiv och att övergripande behov av funktionerna tydliggörs.

Eftersom väg 276 är sekundär led för farligt gods anser verket att bebyggelse eller platser för barns utomhusaktiviteter inte ska lokaliseras i direkt anslutning till vägen. Alternativa placeringar bör studeras för den bollplan/idrottsplats som i programmet är lokaliserad i direkt anslutning till väg 276.

Även om inga större förändringar av infrastrukturen planeras välkomnar Trafikverket att kommunen bevakar framtida behov vid Roslags-Kulla, för ny väg och kommande spår, samt vid Östanå färjeläge med avseende på en eventuell framtida fast förbindelse med Ljusterö.

Trafikverket tar gärna del av trafikanalysunderlaget till de förslag som förs fram i programmet om anpassning av befintliga vägar, bl.a. att hastigheten anpassas, nya och förbättrade anslutningar mot Rialavägen, Grönborgsvägen och väg 276 samt ytterligare körfält eller kömagasin längs Grönborgsvägen. En fortsatt diskussion behövs kring både val av åtgärder och eventuell fortsatt hantering.

Inga av de föreslagna åtgärderna finns i Trafikverkets nu gällande infrastrukturplan. Trafikverket förutsätter därför att kommunen ombesörjer finansieringen av erforderlig vägbyggnad inom ramen för respektive detaljplan.

Kommentar:

Ökad befolkning i området ger ett bättre underlag för samhällsservice, inklusive kollektivtrafik, vilket ger boende i både befintlig och ny bebyggelse bättre förutsättningar för att minska bilberoendet (se vidare kommentar till SL's yttrande). Ett gång- och cykelvägnät föreslås också vilket förbättrar tillgängligheten till befintliga hållplatser och ökar trafiksäkerheten. Sammantaget innebär detta en förbättring i riktning mot översiktsplanens mål om att erbjuda attraktiva alternativ till bilen i form av kollektivtrafik och cykelvägnät.

En viktig utgångspunkt för programmet är att Östanå färjeläge i kommunens översiktsplan pekas ut som möjlig replipunkt för gods- och passagerartransport i norra skärgården. I programmet föreslås också att Roslags-Kulla utvecklas till en knutpunkt i kollektivtrafiken. Dessa frågor inkl. möjligheten att komplettera infartsparkering för bil och cykel bevakas i fortsatt planarbete. Se även kommentar om Östanå färjeläge i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående frågan om bollplanens placering i relation till väg 276, så beaktas frågan vid fortsatt planläggning av Roslags-Kulla.

Kommunen noterar att Trafikverket välkomnar att kommunen bevakar framtida behov av infrastrukturutveckling i Roslags-Kulla samt vid Östanå färjeläge och förutsätter att även Trafikverket bevakar dessa frågor.

Kommunen noterar informationen från Trafikverket att inga av de föreslagna åtgärderna i trafiksystemet finns med i verkets nu gällande infrastrukturplan. Kommunen konstaterar samtidigt att kapacitets- och trafiksäkerhetsfrågorna för vägarna i området och färjeläget är Trafikverkets ansvar som väghållare samt att standard och kapacitet på väg 276 och vägarna i området idag är mycket bristfällig.

Kommunen välkomnar Trafikverkets aktuella satsning på GC-vägar, vilket förutsätts kunna beröra även detta område.

4. Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen påminner om att programområdet rymmer några av kommunens viktigaste natur och kulturområden med Natura-2000-områden, naturområden av regionalt intresse. I programhandlingen konstateras att området hyser höga natur- och kulturvärden, men trots detta blir slutsatsen att området

ska exploateras. Föreningen är därför starkt kritisk till utbyggnadsförslaget och hävdar att kommunen begår ett fatalt misstag om man för all framtid exploaterar och förstör ett så naturskönt och kulturellt värdefullt område.

Den biologiska mångfalden

Miljöerna kring gamla slott har ofta ett stort biologiskt värde på grund av att marken inte utsatts för hårda ingrepp. Naturskyddsföreningen ger exempel på ett antal värdefulla biologiska fynd i området, bl.a. den rödlistade vedsvampen narrporing. Om den planerade stora utbyggnaden kring Östanå genomförs, så kommer inte bara svamparnas mångfald utan hela den biologiska mångfalden inom området att utarmas.

Föreningen anser att det är beklagligt att det inte framgår om det gjorts en inventering av området kring Wira då det med största sannolikhet finns nyckelbiotoper och rödlistade arter. En inventering måste därför göras i området innan några beslut om utbyggnad kan tas.

De gröna kilarna, Angarkilen

Naturskyddsföreningen poängterar att hela programområdet ligger inom Angarnkilen vilken i RUF 2010 anges som en grön kil. I RUF 2010 betonas vikten av att bevara de gröna kilarna för en hållbar samhällsutveckling. Föreningen anser att programförslaget går stick i stäv med de intentioner som slagits fast i samarbetet mellan de berörda kommunerna, inklusive Österåkers kommun, samt regionplanekontoret och många intresseföreningar.

Kommentar:

De övergripande riktlinjerna för områdets utveckling framgår av kommunens översiktsplan. Enligt översiktsplanen innehåller området idag "flera grupper av samlad bebyggelse, delvis med mycket lång tradition, skulle kunna bilda kärna i en medveten förtätning/komplettering." Detta förutsätts ske med hänsyn till natur- och kulturvärdena. Kommunen har som underlag för programmet tagit fram en naturinventering inklusive naturvärdesbedömning för området, som fördjupning av befintligt underlag.

Den bebyggelse som föreslås i programmet påverkar inte några områden som är skyddade i lag eller områden som har klassats som regionalt värdefulla. Begränsad utveckling föreslås i två områden av kommunalt intresse vid Roslags-Kulla och Östanå slott.

Den utveckling av natur och friluftsliv som anges i den regionala grönstrukturen med de gröna kilarna, bl a Angarnkilen, är inte i motsättning till utvecklingen av befintliga bebyggelsemiljöer. Programmet redovisar såsom även den kommunala samverkan kring kilarna en utveckling av friluftsliv och turism i området. Frågans påverkan på områdets rekreativvärden har studerats i den översiktliga konsekvensbeskrivningen till programmet. I konsekvensbeskrivningen görs bedömningen att med den typ av bebyggelse som i huvudsak planeras bedöms de större grönområdena bevaras. Områdets storlek och kombinationen av stora sjöar och värdefulla naturmiljöer innebär att det bedöms tåla en utveckling för det rörliga friluftslivet. Stora delar av skogsområdena kring Östanå, Roslags-Kulla och Wira är idag inte heller särskilt tillgängliga. Med nya leder, entréer och bra skyltning kan de rekreativa värdena och tillgängligheten till dessa förbättras.

Sammantaget innebär programförslaget enligt kommunen en rimlig avvägning mellan intresset att utveckla området och intresset att bevara områdets natur- och rekreationsvärden. Den översiktliga konsekvensbeskrivningen har kompletterats så att detta framgår tydligare. Frågor som redovisas och behandlas bl.a. bebyggelsens utformning, vandringsledernas sträckningar m.m. ska studeras vidare inom ramen för fortsatt planarbete.

5. Roslagsvatten AB

Roslagsvatten har tidigare i ett internsamråd 2010-03-25 framfört synpunkter. Nästan ingen av dessa synpunkter har tillmötesgåtts varför dessa lämnas igen.

Föreslagen bebyggelse norr om väg 276 ligger förmodligen inom skyddsområde för befintlig vattentäkt.

Programområdet är stort vilket innebär att en successiv utbyggnad av verksamhetsområdet ej är ekonomiskt rimlig, även med särtaxa för alla områden inom programområdet. Ställningstagande till verksamhetsområde får göras för respektive delområde.

Roslagsvatten påminner också om att Roslagsvatten sedan 2010 även tagit över insamlingen av hushållsavfall.

Kommentar:

Roslagsvatten har redan byggt VA-nät och etablerat verksamhetsområde för två delar av Wira. Roslagsvatten har vidare påbörjat utbyggnad av renvattenledning från Skärgårdsstad till Östanå. Den första etappen från Skärgårdsstad till Timrarö byggs ut under vintern 2011/12. Detta genomförs i enlighet med kommunens VA-strategi antagen av fullmäktige den 5 november 2007.

Av programmet framgår att bebyggelsen i Roslags-Kulla ligger inom skyddsområdet för befintlig vattentäkt som efter utbyggnad ska kvarstå som reservvattentäkt. Den föreslagna bebyggelsen bedöms inte påverka vattentäkten. Frågan om hur bebyggelsen ska utformas med hänsyn till skyddsområdet studeras vidare i kommande planarbete.

En utveckling på lång sikt med en förbifart vid Roslags-Kulla och en Roslagspil kan påverka vattentäkten. Denna fråga får dock bevakas inom ramen för prövningsprocesserna för dessa anläggningar.

Kommunen har fortlöpande kontakter med Roslagsvatten angående utbyggnad av området.

6. Telia Sonera

Har inget att erinra.

Kommentar:

Noteras

7. Storstockholms lokaltrafik, SL

SL framför i yttrandet att programområdet ligger inom den gröna värdekärnan enligt RUF 2010.

SL saknar beskrivningar av kollektivtrafiken med hänvisning till miljömålet "begränsad klimatpåverkan". Detta skulle enligt SL ytterligare kunna motivera planförslaget i vissa områden (Roslags-Kulla och Wira Utby) medan andra områden blir mer omotiverade (kring Östanå).

Programmets beskrivningar av kollektivtrafiken är enligt SL vaga. SL vill framhålla att det är kommunens ansvar att genom planmonopolet styra lokaliseringen av bostäder till kollektivnära lägen. Detta blir än mer relevant då mark reserveras för framtida station för den s.k. Roslagspilen och incitamenten för att samla bebyggelse är större.

SL anser att en utveckling av Östanå färjeläge till en replipunkt för skärgårdsturism och godstransporter till/från öarna bör studeras i ett bredare perspektiv och att övergripande behov av funktionerna tydliggörs i samråd med Regionplanekontoret.

De planerade gång- och cykelvägarna och utvecklandet av Roslagskulla till en bytestpunkt för kollektivtrafiken anser SL är positivt.

SL önskar en breddning av vägen ner till färjeläget för att möjliggöra ett kollektivtrafikkörfält.

Avslutningsvis framhåller SL att de bostäder som vetter mot gator som trafikeras av buss ska utformas så att Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller kan klaras i sovrum.

Kommentar:

Ökad befolkning i området ger ett bättre underlag för samhällsservice, inklusive kollektivtrafik, vilket ger boende i både befintlig och ny bebyggelse bättre förutsättningar för att minska bilberoendet. Ca 51% av den föreslagna bebyggelsen ligger inom 400 m från befintliga hållplatser. 49% av föreslagen bebyggelse ligger inom 900 m från befintliga hållplatser. Av kompletterings- och utredningsområdena ligger ca 65% inom 400 m från befintliga hållplatser och ca 35% inom 900 meter från befintliga hållplatser. Ett gång- och cykelvägnät föreslås också vilket förbättrar tillgängligheten till befintliga hållplatser och ökar trafiksäkerheten. Sammantaget innebär detta en förbättring i riktning mot översiktsplanens mål om att erbjuda attraktiva alternativ till bilen i form av kollektivtrafik och cykelvägnät.

Kommunen har funnit att en större utveckling än vad som nu föreslås kring Roslags-Kulla inte är lämpligt. Om det i framtiden skulle bli aktuellt med en utbyggnad av en förbifart för väg 276 och av Roslagspilen är det rimligt att ompröva detta ställningstagande.

Programmet har kompletterats vad gäller beskrivningen av kollektivtrafiken. Se vidare i kommentaren till Trafikverkets yttrande ovan (nr 3).

Angående frågan om att utveckla Östanå färjeläge till en replipunkt för skärgårdsturism och godstransporter till/från öarna se kommentar om Östanå färjeläge i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Kommunen är positiv till en breddning av vägen ner till färjeläget och programmet hindrar inte en sådan utveckling. Genomförandet av breddningen av vägen är dock väghållarens (Trafikverkets) ansvar.

Kommunen förutsätter att SL har som mål att trafikera med fordon som inte genererar lågfrekvent buller och som i övrigt är av högsta miljöklass.

Kommunen noterar att SL är positiv till förslaget att utveckla gång- och cykelnätet i området och tanken på att utveckla Roslags-Kulla till en bytespunkt för kollektivtrafiken (se även kommentar till Trafikverkets yttrande).

8. Vattenfall

Vattenfall har elanläggningar, högspänningsledning (70kV) av regionnätstyp inom programområdet. Genom befintlig ledningsrätt har Vattenfall tillåtelse att genomföra skötsel och underhållsarbete i ledningarnas närhet.

Enligt förslaget hamnar regionnätsledningen inom område för sekundär vattentäkt. Vid skötsel av ledningen sker en hel del arbeten bl.a. maskinarbeten och transporter. Vattenfall yrkar på att de kan utöva sina rättigheter utan inskränkningar även fortsättningsvis.

Om ledningen skulle behövas flyttas på p.g.a. exploatering så måste en ny linjekoncession och ledningsrätt ordnas vilket har lång handläggningstid hos myndigheterna. Ifall flytt skulle vara nödvändig önskar Vattenfall information om detta i god tid. Kostnader vid en ledningsflytt bekostas av beställaren.

Kommentar:

Vattenskyddsområdet kring vattentäkten inrättades 1995-03-21 vilket innebär att restriktioner redan i dag gäller för skötsel av den befintliga högspänningsledningen. Programmet har förtydligats så att gällande restriktioner inom vattenskyddsområdet framgår tydligare. Programmet innebär i övrigt inte heller någon påverkan på eller förändring av den befintliga kraftledningen.

B. Intresseföreningar

9. Lokala skärgårdsrådet Österåker kommun

Det lokala skärgårdsrådet anser att bebyggelsen vid Östanå färjeläge ska vara av skärgårdskaraktär och inte i stadslig modern struktur. Inga höga hus bör förekomma. Vidare menar skärgårdsrådet att all bostadsbebyggelse ska ligga bakom restaurang, service och båtplatser som ska ligga närmast vattnet. Goda parkeringsmöjligheter ska finnas utmed vägen till färjan. Samtidigt med eventuell byggnation är det mycket viktigt att väg 276 och vägen ner till färjan åtgärdas. Samtliga servicepunkter i området bör enligt rådet samlas vid färjeläget.

Parken vid Östanå slott anser rådet bör rustas upp och ej bebyggas. Slottet är en värdefull kulturhistorisk plats och bör kunna rustas upp och få en ekonomisk användning utan att kulturhistorian går förlorad.

Östanå sågområde är enligt skärgårdsrådet inte en särskilt bedårande plats och torde kunna bebyggas med hus av skärgårdskaraktär. Båtplatser bör kunna arrangeras för de boende men inte i allt för stor omfattning.

Även i Wira bör den kulturella miljön värnas.

Skärgårdsrådet framhåller avslutningsvis att andra samhällsfunktioner så som skola, barnomsorg, äldrevård, transporter m.m. inte får glömmas bort vid bygdens utveckling.

Kommentar:

Den gällande översiktsplanen antogs 2006 och aktualitetsförklarades 2010.

Kommunen konstaterar att Lokala skärgårdsrådet delar kommunens ambition att stärka landsbygden inklusive näringsliv och service i området. Synpunkten att all service bör lokaliseras till färjeläget noteras.

Kommunen noterar vidare Skärgårdsrådets synpunkter på gestaltningen av föreslagen bebyggelse vid färjeläget och Östanå såg. Utformningsfrågorna ska studeras vidare i kommande planarbete.

Angående vägfrågorna se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående bebyggelse i anslutning till Östanå slott, se kommentar till Länsstyrelsens yttrande (nr 11).

10. Föreningen för Österåkers Framtid

Föreningen för Österåkers framtid framhåller inledningsvis att gällande översiktsplan för Österåkers kommun har sitt ursprung från 1990-talet och inte uppdaterats med avseende på kommunens miljömål eller Regional utvecklingsplan (RUFSS).

Programförslaget strider enligt föreningen mot RUFSS genom att området ingår i en grön värdekärna (Angarnskilen) med de allra högsta rekreations-, natur och kulturvärden, förslaget innebär utspridd bebyggelse som inte anknyter till befintliga samhällen samt att föreslagen bebyggelse inte ligger i lägen med god kollektivtrafik.

Föreningen menar också att förslaget bryter mot kommunens egna miljömål och visioner såsom att senast 2010 grundas samhällsbyggande i kommunen så att bilanvändningen kan minskas, att minska utsläpp av växthusgaser och långsiktigt hållbart boende.

I sitt yttrande lyfter föreningen fram områdets många dokumenterade värden; hushållning med naturresurser, riksintressen klimatpåverkan, kulturmiljövärden och regionala gröna kilar.

Enligt föreningen saknas flera övergripande utredningar. Trafiksäkerheten på väg 276 och köproblemen i Åkersberga behöver utredas. Framkomligheten och trafiksäkerheten måste förbättras avsevärt. Vidare behövs en beskrivning över Angarnkilen och dess värden för regionen. Dessutom saknas en översiktsplan över Roslagskusten, från Åkersberga till Norrtälje som tydliggör kustsamhällen som är lämpliga att förtätas med avseende på bl.a. miljömål, Regional utvecklingsplan, storlek och där mellanliggande kulturlandskap. Översiktsplanen behövs för att kunna bevara kommunens smultronställen och högintressanta områden för framtiden.

Sammanfattningsvis framhåller föreningen att de finner det mycket tydligt att ny bebyggelse är helt olämplig i detta område och att bebyggelse i denna del av Angarnkilen strider mot Regional utvecklingsplan för Stockholms län, mot kommunens egna miljömål och visioner samt mot skyddsvärda kulturvärden av riksintresse. Det finns mycket stora natur- och kulturvärden att skydda, vara rädd om och tillgängliggöra för denna och kommande generationer.

Kommentar:

Angående naturvårds- och rekreationsfrågorna samt befarade konflikter med bevarandet av Angarnkilen, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen samt trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Övriga synpunkter noteras.

11. Österåker Hembygds- och fornminnesförening

Föreningen anser inte att en utbyggnad enligt det föreslagna programmet överensstämmer med kommunens miljömål och strävan att skapa en hållbar kommun. Eftersom utbyggnaden sker i en perifer del av kommunen utan god tillgång på kollektivtrafik eller service anser föreningen att miljöbelastningar ökar.

Det föreslagna programmet behandlar ett av de mest kulturhistoriskt intressanta områdena i Österåker, till stor del klassat som riksintresse för såväl kulturarvet, naturen som för friluftslivet. Föreningen anser därför att det nuvarande förslaget ska förkastas.

Östanå herrgård med dess omgivning utgör tillsammans en helhet där enskilda delar inte kan tas bort utan stor förlust för helheten. Enligt föreningen är t.ex. förslagets idéer om byggande i Östanå slottspark förskräckande. Nybebyggelse inom Wiras bruksområde anser föreningen i princip inte ska tillåtas.

I Roslags-Kulla och Wira Utby menar föreningen dock att viss komplettering av befintlig bebyggelse kan ske. Likaså vid färjeläget där ny bebyggelse kan stärka platsens betydelse.

Om en småbåtsanläggning vid Östanå sker så måste den placeras och hållas så liten som möjligt så att inte siktlinjer och annan upplevelse av kulturmiljön störs.

Avslutningsvis saknar föreningen information i programmet om en befintlig fornlämning inom Wira Utby vilken förmodas vara en boplats från stenåldern.

Kommentar:

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Att området är klassat som riksintresse innebär att området anses ha värden som är intressanta på riksnivå och att dessa intressen inte får skadas påtagligt i samband med förändringar t ex vid utbyggnaden av bostäder, vägar etc. Pågående markanvändning påverkas inte. Prövning av förändringar av markanvändningen bl a med hänsyn till riksintresset sker i planläggning där föreliggande program är ett första steg.

När det gäller synpunkterna på utvecklingen kring Östanå slott, småbåtshamnen i Sågviken, Östanå färjeläge, Roslags-Kulla och Wira hänvisas till kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Kommunen noterar synpunkterna gällande vilka områden föreningen anser kan kompletteras. Det är dock viktigt att notera att utbyggnaden i Wira Utby sker enligt den gällande detaljplanen för området som antogs av kommunfullmäktige 1992-12-14 och vann laga kraft 1993-01-22. Vid en utbyggnad enligt den gällande detaljplanen för Wira Utby är det byggherrens ansvar att bevaka att inga fornlämningar skadas.

12. Bevarandegruppen c/o Munktorps gård, genom Kerstin Elgstrand

Bevarandegruppen anser att programförslaget är reklamässigt och okritiskt framställt. Gruppen undrar om exploatörerna själva insett, att de värden i natur och skönhet man framhåller i text och bilder, kommer att reduceras eller helt försvinna om planerna på deras projekt skulle bli verklighet.

Planen utgår enligt gruppen från värderingar och normer som gällde fram till 1970-talet. Idag finns kunskap om naturens och kulturlandskapets positiva inverkan på hälsa och rehabilitering efter stress och sjukdom.

Bevarandegruppen menar att Norrtälje och Åkersberga är fungerande orter där ny bebyggelse bör förläggas istället för att skogs- och jordbruksområden mellan orterna förtätas med 4-500 bostäder. En konsekvens av förtätning av detta mellanområde blir stora utsläpp av växthusgaser och andra föroreningar. Dessutom menar gruppen att 276:an inte kommer att klara tillskottet av hundratals bilar utan stora satsningar på utbyggd väg och trafikapparat.

Bevarandegruppen anser avslutningsvis att omfattningen av utbyggnaden i området minskas drastiskt.

Kommentar:

Angående naturvårdsfrågorna, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående kulturmiljöfrågorna, se C1 och kommentar till Hembygdsföreningens yttrande (nr 11).

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen samt trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Övriga synpunkter noteras.

C. Samlade synpunkter från boende, fastighetsägare och övriga

C1. Kulturmiljö och områdets karaktär

Majoriteten av de boende och fastighetsägarna anser att den planerade exploateringen av området skulle medföra påtaglig skada på kulturmiljö-, naturmiljö-, landskapsbild-, strandskydds- och vatten- och upplevelsevärden. Det påpekas att det i programmet anges höga kultur- och naturvärden i området men att det trots det planeras att exploateras. Det anses av vissa vara olämpligt att av kortsiktiga ekonomiska skäl genomföra planprogrammets intentioner då området utgörs riksintressant kulturmiljö. Vid vidare arbete med detaljplan påpekas det att en MKB är befogad.

Det anses av många att *slottsområdet med barockparken* inte är lämplig för exploatering då det är ett av kärnområdena för riksintresset och att siktlinjerna skulle störas. Majoriteten menar att bebyggelse i slottsparken bör undvikas helt då denna miljö är ett av kärnområdena i riksintresset för kulturmiljö. Det hänvisas till Riksantikvarieämbetets värdetexter som beskriver riksintresset i Östanå och Roslags-Kulla. Flera framhåller också förekomsterna av vikingagravar i närområdet.

Flera anser att programmet är motsägelsefullt då det talas om att bevara siktlinjerna kring slottet och samtidigt föreslås bebyggelse sydost om slottet. Exploatering runt slottet anses vara mest lämplig i västra delen, runt bokparken. Området väster om barockparken, mellan allén och Djurgården, anses vara lämpligare för bebyggelse men inte med föreslagen omfattning med ett 50-tal bostäder, då natur- och kulturlandskapsbilden skulle påverkas negativt.

Det föreslås att slottet med dess park rustas upp för att sedan nyttjas för t.ex. konferenser, konserter, debatter, bröllop, servering, statsbesök, plats för olika typer av vårdinrättningar, nyttjas av olika organisationer eller bli privatbostad till prominenta personer som kungligheter och ledande politiker.

Sågområdet utpekades i många yttranden som lämplig för viss exploatering, men inom begränsade delar. Många av de som yttrat sig anser att området blir för hårt exploaterat och att den gamla kulturbygden skulle förstöras. Glesare friliggande

bebyggelse i två våningar vars gestaltning harmoniserar med den omgivande kulturbygden förespråkas. En ovarsam exploatering av sågområdet befaras förstöra siktlinjer och unika strandnära naturvärden

Exploatering vid *Färjeläget* menar majoriteten är positivt men inte i så stor utsträckning som föreslås. Ett förslag är att göra mer plats för funktioner tillhörande hamnen, bl.a. parkeringsplatser som det anses vara brist på.

Angående *Wira Bruk* framförs synpunkter mot ny bebyggelse vid själva bruket och mellan Wiren och Rialavägen. Denna bebyggelse riskerar att förstöra Wira-Bruks genuina miljö. Det är fel att komplettera den befintliga bebyggelsen på grund av dess karaktär och områdets riksintressanta kulturvärden.

Nedre Loo anses inte vara lämpligt för förtätning ur historisk och arkitektonisk synvinkel. Dels skulle utsikt över strandängarna försämrats för de befintliga bostäderna, dels skulle djurhållningen, som är viktig för att bevara det öppna landskapet försvåras.

I flera yttranden framförs att bebyggelse i Roslags-Kulla, väster om Loån, på bollplanerna är negativ då det negativt skulle förändra upplevelsen av den öppna miljön kring Roslags-Kulla kyrka

Kommentar:

Länsstyrelsen har genom beslut 2011-09-29 (dnr. 432-08-102891) avslagit begäran om byggnadsminnesförklaring av slottet med motiveringen att "i dagens urval av byggnadsminnen i länet finns ett stort antal slott och herrgårdar som skyddats som byggnadsminnen. I urvalet av nya byggnadsminnen är detta därför inte en prioriterad kategori. Dessutom finns ett antal anläggningar i länet med en tillkomsttid och historik som motsvarar Östanå slotts, vilka ännu inte skyddats som byggnadsminnen men för vilka fråga om byggnadsminnesförklaring föreligger eller skulle kunna vara aktuell. Flera av dessa anläggningar är mer välbevarade även till sin interiör än Östanå slott. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen inte att fastigheten uppfyller de krav Länsstyrelsens riktlinjer för nya byggnadsminnen ställer. Tillräckliga skäl att förklara byggnaden/anläggningen för byggnadsminne föreligger därför inte för närvarande."

Tillsätts inte omfattande resurser kommer inte slottet med sin park kunna bevaras. En adekvat användning av slottsmiljön med en lämplig komplettering är nödvändig för att vidmakthålla slottsmiljön.

Angående frågorna om påverkan på karaktär och kulturmiljövärden i programområdet, se kommentarerna till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

C2. Naturmiljö

Bokskogen utpekats i flertalet yttranden som olämplig att ianspråkats som mark för den föreslagna vägen då den hyser stora naturvärden. Det ifrågasätts också att det skulle vara "med stor hänsyn till den kulturhistoriska intressanta miljön" som genomfartsvägar planeras genom bokparken och terrasserna nedanför

Östanå slott. Det påpekas att bokskogen efter planens genomförande får ett ökat tryck från en större befolkning.

Då merparten av programområdet ligger inom "ekologiskt känsliga områden" bör området vårdas istället för att bebyggas. Områdena anses hysa höga naturvärden vilket menas tala mot planprogrammet. Det frågas, varför kommunen föreslår byggnation på samma plats där förbud mot avverkning av sly (för att skydda lax/havsöring) finns. Det påpekas att den vackra orörda naturen behövs som motpol till Åkersbergas centrum som enligt yttrande är det fulaste centrum som någonsin skådats.

I flertalet yttranden anses att *områdets skogs- och strandområde* inte är dimensionerat för den föreslagna exploateringen och trycket på naturen redan är hög och nämner även färjornas inverkan på stranden med erosion och slam samt fiskare. Det påstås att nya vandringsleder mm. skulle öka trycket på området mer och att detta skulle vara negativt.

Att bygga inom *strandskydd* i kombination med övrig utbyggnad anses förstöra naturvärdena i skogar samt efter vägar och stränder.

Det anses inte vara rimligt att kunna *bevara Angarnskilen och samtidigt förtäta området*. Det hänvisas till de höga naturvärdena området har med varg, lo, havsörn och havsöring vilka skulle försvinna om förslaget genomfördes.

Kommentar:

Angående naturvårds- och rekreationsfrågorna samt befarade konflikter med bevarandet av Angarnskilen, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Den principiella trafiklösningen "infart väst" genom bl.a. bokskogen vid Östanå slott har utgått, se vidare i kommentaren om väganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Områdets omfattande strandzoner, både längs kusten och åarna, är förutsättningar för bevarande av naturvärdena och en stor tillgång för turism och friluftsliv. Vissa av de föreslagna bebyggelseområdena ligger inom strandskyddade områden. Huvuddelen av de områden som föreslås för bebyggelse är till stor del redan ianspråktagen mark och bedöms i övrigt också uppfylla särskilda skäl för upphävande av strandskydd. Frågan om upphävande av strandskydd prövas i samband med detaljplanläggning.

C3. Trafik och infrastruktur

Det påpekas att kommunikationsfrågan med vägar och allmänna kommunikationer samt planering för offentlig service måste lösas innan programmets intentioner genomförs. Det ställs krav på att kommunen ordnar trafiksäker och miljöriktig framkomlighet på fastlandet och på intilliggande öar.

Befintliga vägar och kollektivtrafik anses redan idag vara underdimensionerade och i dåligt skick vilket talar mot den föreslagna exploateringen. Det påpekas att infarten till Åkersberga redan lider av trafikinfarkt. I vissa yttranden menas att anläggandet av nya vägar är onödigt och att befintliga vägar istället förstärks.

Väg 276 påtalas i många yttranden och anses idag hysa låg trafiksäkerhet. Det föreslås att vägen rustas upp, att hastigheten sänks och att fler cirkulationsplatser byggs innan planförslaget genomförs. En bro till Ljusterö ifrågasätts på grund av att detta skulle öka åretruntboende och därmed trafiken på 276:an.

En *gång- och cykelväg* efterfrågas längs med 276:an. Samtidigt menar vissa att en gång- och cykelväg till Åkersberga som argument till fördel för förslaget inte fungerar då det är 25 km till Åkersberga och endast eventuellt skulle vara intressant för en elitidrottare.

Flera yttranden framför en fruktan för att den föreslagna exploateringen med fler vägar och fordon kommer medföra *ökat trafikbuller* i området. Det befaras att boende kommer ta en genväg över den smala grusvägen som leder till Norrtäljevägen från sågområdet och därmed medföra ökat buller.

Angående *infart väst* motsätter sig en markägare förslaget då alternativet skulle komma för nära befintliga bostadshus och ekonomibyggnader och därmed försvåra den verksamhet som bedrivs. Det västra alternativet skulle också göra ett intrång i Djurgården med dess höga naturvärden. Yttrandet menar att den enda realistiska väglösningen anses gå mellan såg och Grönborgsvägen. Genom att flytta tyngdpunkten i etableringen västerut anses trafiktrycket minska då det skulle medföra mer allmänna trafiklösningar, länstrafik m.m.

Kommentar:

Vad gäller trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Lämpligheten av en fast förbindelsen till Ljusterö med hänsyn till nyttorna ur trafiksynpunkt och konsekvenserna på områdets värden prövas som byggande av väg enligt väglagen. Trafikverket är ansvarigt för utredning och genomförande.

När det gäller bullerstörningar från trafiken, se kommentaren till Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande (nr 2).

Angående principlösningar för trafiken till/från slottsområdet, se vidare i kommentaren om väganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Frågorna om kollektivtrafikförsörjningen kommenteras med anledning av SLs yttrande (nr 7).

C4. Rekreation

I många yttranden framförs negativa synpunkter kring ett inskränkande av *strandskyddet*. Det befaras att allemansrätten inskränks genom att privata bostäder lokaliseras nära vattnet.

I flera yttranden efterlyses naturvänliga *rekreationsalternativ* och fler lättillgängliga badmöjligheter. En strandpromenadväg föreslås längs hela kusten för gående och cyklar.

Många av de som yttrat sig menar att kommunen istället bör *bevara* programområdet till gagn för kommande kommuninvånare och upplevelseindustri.

En fråga ställs kring hur kommunen tänker kring *idrottsplatser* då de befintliga inte skulle bli tillräckliga vid en expansion av området.

Olika förslag till lokalisering av *båtplatser* har redovisats.

Kommentar:

Angående rekreationsfrågorna och den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

När det gäller befarade konflikter med strandskyddet, se kommentar under C2.

Kommunens avsikt är att öka tillgängligheten till strandområdet från sågen till färjeläget genom anläggande av en gång- och cykelväg i gränsen mellan åkermarken och strandzonen.

Förslaget i programmet om utbyggnad av ett gång- och cykelnät inom planområdet samt en gång- och cykelväg längs väg 276 mot Åkersberga är viktiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna för turism- och friluftsliv samt det lokala näringslivet.

Synpunkterna angående idrottsplatsen noteras. Det kan konstateras att området idag har god tillgång till idrottsplatser.

Kommunen är positiv till att arbeta för att skapa fler badplatser i området. Denna fråga bevakas i fortsatt planarbete.

Frågan om båtplatser får prövas vidare i fortsatt planläggning.

C5. Översiktsplan och kommunens miljömål

Flera yttranden konstaterar att utsläpp av *växthusgaser* kommer öka med programmets genomförande vilket anses rimma dåligt med *kommunens miljömål*. Kommunen bör redogöra för att miljöbelastningar och kostnad för utbyggnad av offentlig service inte ökar jämfört med att bygga nära Åkersberga.

Programförslaget anses *motstridigt översiktsplanen* och att det i programmet finns felaktigheter och olösta frågor. Bland annat påpekas det att siktlinjen från Sågsviken inte hålls helig i kontrast till riksintresse och ÖP 2006.

Kommentar:

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Den kompletterande bebyggelsen innebär bättre underlag för kollektivtrafik vilket i sin tur skapar förutsättningar för att ökningen av biltrafiken totalt sett blir mindre.

C6. Omfattning och gestaltning

I flera yttranden framförs synpunkten att den *exploatering* som föreslås i programmet i sin helhet är för stor och för omfattande. Vissa anser att det inte bör byggas mer än 100-200 bostäder. En mer varsam expansion menar många är en förutsättning för att bevara områdets karaktär.

Ytterligare synpunkter handlar om att ny bebyggelse inte bör ligga sjönära då detta riskerar innebära att strandzonerna privatiseras. Flera anser också att inget bör byggas inom områden med höga natur- och kulturvärden.

Ett större avstånd till djurhållning efterfrågas också.

Sammantaget menar många att de värden som beskrivs i programmet naggas i kanten om programmet genomförs.

Ett flertal yttranden poängterar att en modern *gestaltning* av anläggningar som byggnader, båtar och trädgårdar inte passar in i området.

Kommentar:

Utbyggnadens omfattning i områdena studeras vidare i de fortsatta planarbetena.

Kommunens uppfattning när det gäller gestaltningen av anläggningar, byggnader, grönytor m.m. inom programområdet är att allt detta ska utformas med stor hänsyn till den kulturhistoriskt intressanta miljön. Detta innebär dock inte att dessa måste vara historiserat utformade utan att väl utformade anläggningar, byggnader och grönytor i modern stil kan förekomma.

Den i programmet föreslagna bostadsbebyggelsen klarar riktlinjerna om 200 m till ladugården vid Östanå. Kommunens avsikt är att stall och djurhållning ska säkras eftersom dessa verksamheter är intimt förknippade med bevarande av områdets värden. Programkartan har kompletterats med förtydligande avseende djurhållning. Frågan studeras vidare i kommande planarbete inklusive miljöbedömning.

Angående programförslagets påverkan på tillgängligheten till stränderna i området, se kommentar till C2.

Angående naturvårdsfrågorna, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

C7. Offentlig- och kommersiell service

I flera yttranden efterfrågas information kring den *offentliga servicen* i området om förslaget förverkligas. Bl.a. påpekas att kommunikationsfrågan med vägar och allmänna kommunikationer samt planering för offentlig service måste lösas innan programmets intentioner genomförs. Synpunkter framförs också om att befintlig skola och förskola inte kan försörja de planerade bostäderna.

När det kommer till *kommersiell service* som butiker och bensinmackar menar många att ett tillskott på 800 personer inte skulle göra skillnad för en butiks idag dåliga överlevnadschanser.

Kommentar:

Ökad befolkning i området och på Ljusterö ger ett bättre underlag för samhälls-service, inklusive kollektivtrafik, samt VA-försörjning, vilket skapar förutsättningar för att boende i både befintlig och ny bebyggelse ska få bättre tillgänglighet till service.

Övriga synpunkter noteras.

C8. VA-utbyggnad

I flera yttranden ställs frågor kring avlopp, t.ex. kring finansieringen av det *planerade reningsverket och vattendragningen*, det frågas om ortsborna kommer att få betala höga anslutningsavgifter som finansiering? Flera har kommenterat den planerade VA-utbyggnaden och menar att ett nytt reningsverk anses olönsamt. Istället efterfrågas lokala lösningar.

De boende på Ennäsudden anser att samverkansområdet för VA inte bör omfatta detta område eftersom bebyggelsen där redan är anslutna till ett modernt enskilt reningsverk.

Det befaras att skatten höjs till följd av utbyggnad av skola och omsorg samt att programmets åsyftar till att finansiera den vattenledning som ska dras från Skärgårdsstad.

Kommentar:

En av utgångspunkterna i utvecklingen är att behov av att säkra godtagbar vatten- och avloppsförsörjning inom programområdet finns redan idag. För att möjliggöra dessa lösningar krävs ett utökat underlag. Roslagsvatten har påbörjat utbyggnaden av allmänt vatten- och avlopp i området.

Inrättande av vatten och avlopp i området hanteras via Vattentjänstlagen. Se även kommentaren till Roslagsvattens yttrande (nr 5).

Verksamhetsområden för vatten- och avlopp avgörs i samband med den fortsatta planläggningen.

C9. Övrigt

Någon anser att *samrådsmötet* var dåligt organiserat i en liten lokal med för få stolar.

Några anser att området gärna kompletteras med *hyresrätter*.

Många efterfrågar ett förtydligande av programrådets utbredning och menar att det på sidan 21 påstås skilja sig från övriga kartor samt att det inte är lämpligt

att illustrera gång- och cykelvägar och vandringsleder utanför programområdets gräns.

Ett antal yttranden är kritiska till att vandringsleder och gång- och cykelvägar redovisas över privat mark.

Markägare förutsätter att hänsyn tas till det inom området bedrivna skogs- och jordbruket.

Kommentar:

Kommunen är positiv till blandade upplåtelseformer men kan konstatera att detta inte regleras i detaljplaner.

Ett mål för planarbetet är att det ska medverka till en levande landsbygd. Ett livskraftigt jord- och skogsbruk är en viktig förutsättning för bevarande av områdets värden. Kommunen avser att fortsätta samråd under hand med markägaren kring jord- och skogsbrukets intressen. Hur programmet medverkar till att säkra jord- och skogsbrukets intressen har också förtydligats i programmet.

Att utveckla förutsättningarna för friluftsliv och turism är också en viktig förutsättning för målet om en levande landsbygd. Därför redovisar programmet mål och förslag till ett system av vandringsleder i området. Programmet ger i sig ingen rätt för kommunen att bygga ut ledsystemet. Frågorna kring utbyggnad av leder i området ska studeras vidare i samråd med berörda markägare i samband med fortsatt planarbete.

D. Boende, fastighetsägare och övriga

13. Gunnar Arnebo och John Pedersen (boende i Loo- Östanå)

Gunnar Arnebo och John Pedersen framhåller inledningsvis att de delar den generella beskrivningen av områdets många värden men att platserna för föreslagen utbyggnad skiljer sig åt i detta avseende. T.ex. bör miljön runt färjeläget och vid den gamla sågen ganska väl lämpa sig för en viss exploatering om den sker inom begränsade områden. Ett tillräckligt avstånd måste dock hållas mellan sjöfågellokalen Ryssviken och ny bebyggelse vid färjeläget.

När det gäller vägar till och från området finner Arnebo och Pedersen det mest naturligt att utnyttja och vid behov förstärka de befintliga vägarna. Detta är en mycket rimligare åtgärd än att anlägga helt nya. En ny väg genom bokskogen väster om slottet är olämplig då skogen hyser stora naturvärden. En ny väg mellan våra tomter och strandängen innebär ett synnerligen stort intrång.

Förtätning i Nedre Loo anses inte vara lämpligt för förtätning ur historisk och arkitektonisk synvinkel. Dels skulle utsikt över strandängarna försämrats för de befintliga bostäderna, dels skulle djurhållningen, som är viktig för att bevara det öppna landskapet försvåras.

Vi har svårt att tro att markägarna har bejakat dessa byggplaner. Kommunen är borgerligt styrd varför respekten för äganderätten här särskilt borde beaktas.

Kommentar:

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående utvecklingen kring Lo, se kommentaren om Lo i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Samråd med markägarna har skett underhand parallellt med att programmet arbetats fram.

14. Granne på landet (m)

Signaturen "granne på landet (m)" menar att planen strider mot kommunens miljömål samt mål för en hållbar utveckling. Dessutom strider förslaget mot de övergripande riktlinjerna i kommunens översiktsplan. "Granne på landet" kommer därför med lagens alla tillåtna medel att protestera mot dessa byggprojekt till dess att:

- Kommunen kan garantera att utbyggnaden inte medför ökade miljöbelastningar (t.ex. CO2 utsläpp) jämfört med att bygga nära Åkersberga.
- Kommunen kan redogöra för hur mycket mer det kommer att kosta att bygga ut vård, skola och omsorg samt närservice för ett nytt upptagningsområde jämfört med att kunna nyttja Åkersberga tätorts infrastruktur.
- Kommunen först ordnat en trafiksäker och miljöriktig framkomlighet för befintliga fastighetsägare såväl på fastlandet som intilliggande öar.
- Kommunen har försäkrat sig om att programförslaget inte står i strid med såväl lagliga skydd som moraliska och frivilliga hänsynstaganden vad gäller unika natur-, kultur-, och skyddsvärden samt friluftsentressen.

"Granne på landet" vill uppmana ansvariga att tänka om och arbeta för att utveckla och skydda unika värden till gagn för befintliga och kommande kommuninvånare och samt en växande upplevelseturism.

Kommentar:

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Kommunens bedömning kring utveckling av offentlig och kommersiell service, se kommentar till C7.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42) samt Österåkers Hembygds- och fornminnesförening (nr 11).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

15. Göran Frostell

Göran Frostell sammanfattar själv sina synpunkter på programmet enligt följande:

1. Omfattande och förtjänstfull beskrivning av landskap och naturvärden och av bygden.
2. En utredning saknas av slottets och omgivningarnas användning och förvaltning i framtiden.
3. Siktlinjerna mot slottet får inte byggas för.
4. Ingen bebyggelse alls i slottets närhet eller i slottsparken utom byggnader för slottets och parkens förvaltning och skötsel.
5. Bestämt förbud mot nya tillfartsvägar inom parken och nedanför slottet.
6. Ny bebyggelse av större omfattning bör ske utanför naturskyddat område och kulturhistoriskt skyddade områden.

Eftersom Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket klassar området som högintressant och som riksklenoder förutsätter Frostell att staten, huvudstaden och kommunen gemensamt vill ha något att säga till om användningen av området och att de dessutom är beredda att i medborgarnas intresse verka för en förnuftig lösning.

Frostell framför ett antal förslag till slottets framtida användning. Bland annat kan slottet utvecklas till en representativ bostad för någon medlem av den kungliga familjen, talmannen eller prominenta gäster. Vidare kunde slottet användas för vårdinrättningar eller av olika organisationer. Slottet kunde också omvandlas till ett "skärgårdens museum".

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor och tillfarten till bebyggelsen kring Östanå slott, se C1 respektive C3 samt kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

16. Gunnar Hafström

Gunnar Hafström anser att det är olämpligt att av kortsiktiga ekonomiska skäl genomföra programmets intentioner då det inkräktar på känsliga natur- och kulturområden av riksintresse.

Hafström är starkt emot planerna på ny bebyggelse i Östanå slotts omgivning. Denna "intakta herrgårdsmiljö" är enligt Hafström ett omistligt andhål för turister och ortsbor. Östanå Herrgårdsanläggning har i sin orördhet blivit en oas i denna del av skärgården i kontrast till all den nya bebyggelse som tillkommit sedan andra världskriget.

Hafström sammanfattar Riksantikvarieämbetets värdetexter som beskriver riksintressena Östanå, Roslags-Kulla och Wira. Med anledning av programförslagets innehåll ställer han frågan om kommunen inte har förstått omfattningen av det område som upptar det skyddsvärda riksintresset runt Östanå herrgård enligt ämbetets värdetexter och motiveringar?

Enligt Hafström är det helt uppenbart att kommunens planer att bygga väster och öster om Östanå herrgård i den kulturskyddade herrgårdsmiljön strider mot uppgivna värden som Riksantikvarieämbetet har angivit som riksintresse. Även andra byggnationer som den föreslagna småbåtshamnen i sågviken, nya vägsträckningar m.m. kommer att innebära att stora värden går förlorade.

Hafström anser sammanfattningsvis att om den planerade exploateringen av området skulle genomföras kommer detta att medföra förstora ingrepp i landskapsbilden, vilket kommer att medföra påtaglig permanent skada och medföra att kulturmiljön i Östanåområdet förstörs.

Angående Wira bruk anser Hafström att det är fel att komplettera den befintliga bebyggelsen på grund av den befintliga bebyggelsens karaktär och värden av riksintresse.

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående nya båtplatser, se C4.

17. Birgitta Andersson och Mikael Wallin, Lillnäs 1:54

Birgitta Andersson och Mikael Wallin framför att det har förståelse för att det måste byggas en del och att det är bra eftersom det behövs bostäder. De framför dock önskemålet att max hälften av den planerade bebyggelsen ska genomföras och helst inte fler än totalt 100. Dessutom önskar det att bostäderna inte byggs sjönära eftersom det gör det svårt för allmänheten att komma ner till vattnet.

Enligt Andersson och Wallin är det stora problemet i området väg 276 som måste åtgärdas. Där sker redan idag många olyckor och det är dagligen köer. Det är idag förenat med livsfara att cykla eller gå längs väg 276 eftersom det saknas gång- och cykelväg. Problemen är ännu större sommartid på grund av alla sommargäster och totalt sett blir det inte bättre av många nya bofasta i området.

Andersson och Wallin förslår att slottet ska få en framtida användning som vandrarhem, konferensanläggning eller äldreboende. De framför vidare att den unika bokskogen får ett ökat tryck från en större befolkning och undrar varför slottet inte är k-märkt. Vidare påpekar de att befintlig skola och förskola inte kan försörja de planerade bostäderna. De tycker att tanken om kompletterande service i området är bra men tvivlar på att det finns ett tillräckligt underlag. Avslutningsvis framför de att de önskar att det byggs hyresrätter i området för ungdomar och många andra som inte har ekonomi att köpa en sjönära villa.

Kommentar:

Angående programmets gestaltning och omfattning, se C6.

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

18. Majbritt Faith-Ell

Majbritt Faith-Ell undrar inledningsvis hur långt planeringen kan fortsätta utan att Länsstyrelsen yttrat sig över om planerna över huvudtaget får genomföras?

Faith-Ell påminner om att hela området Östanå, Roslags-Kulla och Wira är ett riksintresse inkl. arbetarbostäder, sågverk, gravfält, betesmarker etc. Det är Länsstyrelsens uppgift att se till att detta riksintresse bevaras åt framtiden. Samtidigt är hon undrande kring den uppgift hon fick på samrådsmötet 100819 om att riksintresse inte är ett fullgott skydd mot exploatering.

Hon påminner också om att det hos Länsstyrelsen ligger en begäran om byggnadsminnesförklaring av området i fråga, vilket ytterligare skulle förstärka skyddet av det oersättliga nu hotade området. Självfallet bör själva slottet kunna få ett vettigt användningsområde utan att därmed exploateras, förslagsvis för konserter, debatter, konferenser, bröllop, servering, statsbesök etc.

Faith-Ell uppmanar kommunen att lämna över hela området oförstört och oexploaterat till kommande generationer, vilka förhoppningsvis bättre uppskattar det som våra förfäder lämnat till oss att vårda och förvalta. Sammanfattningsvis framför hon att kommunen ska leta efter ett helt annat område för planerade exploateringar på stora marker mellan Åkersberga och Östanå och lämna riksintresset helt intakt åt framtiden.

Kommentar:

Angående frågan om byggnadsminne, se C1.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Riksintresse är en redovisning av olika värden. Vid planläggning läggs markanvändning och utformning fast och vid §

19. Maria

Maria som lämnat in tre separata yttranden under samrådet, framför inledningsvis att hon varje sommar åker till Wira bruk och sjön Wiren för att bada eftersom det är en av få platser där tystnaden fortfarande råder. För henne är detta en underbar plats och hon är där ute hela sommaren.

Maria påminner om att kommunen kallar sig för framtidskommun men att kommunen samtidigt bara satsar på konsumtion och eget ägande av hus. I många andra kommuner så vill politikerna bevara naturen och göra stora

naturreservat av sin egen mark. Även slotten används till konferenslokaler, konstutställningar, naturutställningar med vandringsstråk i naturskön bilfri miljö.

Maria framför med emfas att det måste finnas platser där människans byggiver inte når fram. "Jag älskar dessa platser och jag vill inte att era bulldosers och grävskopor ska dundra förbi och förstöra mina heliga platser". Hon hoppas att fler människor känner som henne "för mitt hjärta krossar ni fullständigt om pengarna återigen går före tyst och orörd natur".

Avslutningsvis uppmanar Maria kommunen att lära av Järfälla kommun genom att bevara slottet och göra området till naturreservat där man kan vandra i orörd natur.

Kommentar:

Angående rekreativfrågorna och den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

När det gäller befarade konflikter med strandskyddet, se kommentar under C2.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

20. Marie och Lasse Karlsson

Marie och Lasse Karlsson som bott i området sedan 1974 anser att kommunen behöver börja med att åtgärda väg 276 redan idag inte sväljer alla pendlare. De undrar vidare om områdets klassificering som riksintresse är borta. Avslutningsvis undrar de varför det måste byggas i bokskogen och på åkermark då det finns så mycket annan skog.

Kommentar:

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väganlutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

21. Ampe Meyerhöffer och Eivor Jansson

Ampe Meyerhöffer och Eivor Jansson framför inledningsvis att de anser att samrådsmötet på slottet var informativt och att underlaget/programmet är väl genomarbetat. Men de lyfter fram att bilagorna inte varit utlagda på nätet och ytterst svåra att få tag på.

Meyerhöffer och Jansson är inte emot en utveckling av bygden, men vill diskutera omfattning och utbyggnadstakt.

De efterlyser information om vad som kommer att göras med slottet. Slottets interiör, exteriör, park/trädgård samt siktlinjerna bör bevaras för allmänheten.

Meyerhöffer och Jansson motsätter sig att kommunen ger dispens från strandskyddet för ny bebyggelse och nya anläggningar inom programområdet. Badstränderna vid Saltsjön och Losjön är enligt dem nästan oåtkomliga för ortsborna och de önskar därför att kommunen ställer i ordning en eller flera nya badplatser i området.

De lyfter fram att kommunikationsfrågan är besvärlig ur miljösynpunkt. De konstaterar att om de allmänna kommunikationerna förbättras bör antalet bilar som belastar Grönborgsvägen och 276:an minska och därmed CO2-utsläppen. Kommunikationsfrågan och dess inverkan på miljön måste enligt dem lösas innan någon byggnation påbörjas.

Meyerhöffer och Jansson menar att avloppsfrågan borde vara aktuell även utan en utbyggnad inom de föreslagna områdena och de efterlyser information om finansieringen av det planerade reningsverket och vattenledningen från Skärgårdsstad. Ortsborna bör enligt dem få svar på denna fråga oavsett hur stor nybyggnationen blir, särskilt om avlopp ska finansieras genom höga anslutningsavgifter för de boende i de berörda områdena.

Enligt deras egen sammanfattning i yttrandet:

Ställer de sig positiva till:

- En varsam byggnation på sågverksområdet med beaktande av strandskyddet och husens utseende.
- En tillika varsam utbyggnad i Wira Utby.

Motsätter de sig:

- En byggnation som berör slottet och dess park-/trädgårdsområde.
- En byggnation längs Loåns stränder.

Kräver de att:

- Kommunikationsfrågan är löst innan någon byggnation påbörjas.
- Planering skett – och beslut fattats – som anpassning av skola, äldreboende, sjukvård och brandberedskap innan någon bebyggelse påbörjas.
- Dispens inte ges av kommunen vad gäller miljöbalkens bestämmelser om strandskydd inom aktuellt område.
- De hus som byggs erbjuds som både hyresrätter och bostadsrätter.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna kring genomförandet av samrådsmötet och programhandlingarna.

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Kommunens bedömning kring utveckling av offentlig och kommersiell service, se kommentar till C7.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående programförslagets påverkan på tillgängligheten till stränderna i området, se kommentar till C2.

Angående hyresrätter, se kommentar till C9.

22. Sonja och Karl-Gunnar Nilsson

Sonja och Karl-Gunnar Nilsson menar att ingen byggnation över huvud taget kan påbörjas innan väg 276 förbättras så att man kan ta sig genom eller förbi Åkersberga utan köbildning. Trängseln längs vägen är redan idag problematisk och planerad utbyggnad på Ljusterö gör situationen värre.

De anser att det behövs bostäder ute på landsbygden men för att de ska vara attraktiva tror de inte på en allt för kraftig förtätning. Nuvarande förslag förändrar hela områdets karaktär genom för storslagna planer och för kraftig befolkningsökning.

De ifrågasätter också att det skulle vara "med stor hänsyn till den kulturhistoriska intressanta miljön" att bygga genomfartsvägar genom bokparken och terrasserna nedanför Östanå slott. Anpassa istället antalet bostäder så att befintliga vägar går att använda om de förstärks. Till eventuella bostäder nedanför slottet kan man kanske dra vägen över åkrarna mellan Trädgården och slottet.

Sonja och Karl-Gunnar Nilsson tycker att Östanå sågområde passar för bostäder i samma utsträckning som "Kullaby" på Skallbrovägen. Om man dessutom bygger hyresrätter kommer området fortsättningsvis att vara tillgängligt för besökande och friluftsliv.

På samrådsmötet framkom att det är många om eller åtgärder som ska komma till stånd innan planerna kan sättas i verket.

Sammanfattningsvis anser de att "bygg gärna några bostäder, men inte 400! Och innan ni börjar, åtgärda väg 276!"

Kommentar:

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående hyresrätter, se kommentar till C9.

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

23. Familjen Funhammar, Mörtsunda 1:15, Ljusterö

Familjen Funhammar framför inledningsvis att de anser att slottet och parken ner mot vattnet inte ska bebyggas utan ska bevaras och snyggas upp för att sedan användas för t.ex. konferenser.

Sågområdet är enligt Funhammars lämpligt för ny bebyggelse i en stil som är anpassad till området. Bebyggelsen ska dock inte göras för tät och inte heller i flera våningar. Båtplatser i rimlig mängd bör också finnas i närheten. Vid Lo är det möjligt att komplettera bebyggelsen i stil med befintliga flerbostadshus. Generellt menar de att byggnationer i ny stil kan förekomma "insides men absolut inte utsides". De lyfter också fram den gamla kvarnbyggnaden på Ennäsudden som ett gott exempel på hur äldre bebyggelse kan rustas upp och få en ny användning.

När det gäller Östanå färjeläge anser Funhammars att området är för litet för den skisserade byggnationen. Bebyggelsen bör flyttas längre från vattnet och ges en tydligare skärgårdskaraktär. Bästa alternativet för området närmast vattnet är enligt Funhammars är att det används för restaurang, tankmöjlighet, gästbrygga och servicebutik. Det råder också stor brist på parkeringsplatser vid färjeläget redan idag och det behövs därför mer parkeringar.

För att området ska kunna byggas krävs dock enligt familjen Funhammar att väg 276 åtgärdas.

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående nya båtplatser, se C4.

24. Erik Ennerling (sommarboende)

25. Pär Hansson

26. Svante Christell (sommarboende)

Svante Christell, Erik Ennerling och Pär Hansson finner programförslaget motstridigt mot kommunens översiktsplan (2006) och hittar felaktigheter i programmet, lösa antaganden och frågor som inte är utredda.

Inledningsvis menar Christell, Ennerling och Hansson att trycket på befintliga vägar i området är illa som det är och därmed inte klarar ett ökat tryck. De lösningar som presenteras i förslaget anser de inte vara tillräckliga. De hävdar att de buslinjer som idag försörjer området inte är tillfredsställande samt att en

utökning av turtätheten, vid föreslagen exploatering, knappast är trolig då dagens turer mestadels går halvtomma.

Ett nytt reningsverk anser de olönsamt och istället efterfrågas en lokal lösning.

Christell, Ennerling och Hansson påpekar att planprogrammet redovisar höga kultur- och naturvärden i området men att det, trots detta, ändå planeras ny bebyggelse vid just delar av dessa områden. Den nya bebyggelsen anses också bidra till att siktlinjen från Sågviken inte bevaras vilket inte stämmer överens med riksintresset och ÖP 2006.

Programsättningen med ny bebyggelse i kyrkans närmaste omgivning anses av Christell, Ennerling och Hansson strida mot KMLs avsikt att skydda omgivningen. De hävdar att planerad bebyggelse inkräktar i kulturlandskaps alla delar, som exempel tar de upp bebyggelse på åkermark, hagar och fornlämningar.

Att delar av strandskyddsområden skulle bebyggas finner de motstridigt med tanke på naturmiljön och tillgängligheten.

De tre menar i motsats till programmets intentioner att näringslivet motverkas och förespråkar istället en varsam utveckling av befintlig bebyggelse och är kritiska till omdaning av industrifastigheten (sågen).

Då merparten av programområdet ligger inom "ekologiskt känsliga områden" bör området vårdas istället för att bebyggas.

Enligt deras egen sammanfattning i yttrandena föreslår "Österåkers kommuns Samhällsbyggnadsförvaltning en förtätning långt från tätorten med en uppenbar negativ påverkan såväl vad som gäller klimatfrågor som näringsliv-, trafik-, natur- och friluftsanslagigheter. Kommunen torde i bättre närhet till sin tätort finna bättre lämpade områden att utveckla avseende kommunikation, trafik, ekonomi, och boende istället för att förvanska och för evigt omintetgöra en unik representant av nationens kulturarv med okänsliga ingrepp tillika minska antalet lokala arbetstillfällen till området med enkla, varsamma och informativa åtgärder till ringa kostnad. Behåll nuvarande struktur med befintliga byggnader och använd densamma på ett arbetsbevarande, arbets- och bostadsskapande sätt till låga kostnader och utan väsentliga samhälls- och miljöstörningar."

Kommentar:

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående programmets gestaltning och omfattning, se C6.

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

När det gäller befarade konflikter med strandskyddet se kommentar under C2.

Programmet syftar till att förbättra förutsättningarna för friluftsliv, turism och båtverksamhet kring färjeläget.

27. Rolf Holmerin

Rolf Holmerin uppfattade samrådsmötet som dåligt organiserat, främst avseende lokalen som inte var tillräcklig stor och saknade stolar åt alla.

Holmerin anser även att förslaget är orealistiskt och att kommunen borde börja med att lösa de stora problemen som Förfart Åkersberga.

Holmerin saknade information kring skolor, dagis och läkare etc. och efterfrågar information kring den offentliga servicen i området om förslaget förverkligas.

Då området är riksintresse menar Holmerin att det inte går att "peta i området hur som helst". Han anser det vara mer lämpligt att slottet med omgivning rustas upp och får en framträdande roll i landskapet. För övrigt stödjer Holmerin Gunnar Hafströms (Förste stiftsjurist em.) yttrande.

Kommentar:

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Kommunens bedömning kring utveckling av offentlig och kommersiell service, se kommentar till C7.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

28. Stefan Cronberg

Stefan Cronberg likställer programförslaget med New Yorks 11/9. Vidare hänvisas det till Gunnar Hafströms (Förste stiftsjurist em.) yttrande och ÖP 1990, sidorna 60-61, vars riktlinjer Cronberg själv var med om att arbeta fram.

Hans personliga åsikt är att mindre villabebyggelse anses kunna vara acceptabel på den gamla sågtomten om arkitekturen harmoniserade med den historiska miljön.

Det påpekas att trafiksituationen genom Åkersberga och ner mot Östanå färjeläge redan lider av trafikinfarkt vilket bör åtgärdas.

Kommentar:

Vad gäller programförslaget i relation till målen i översiktsplanen, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Angående programmets gestaltning och omfattning, se C6.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

29. Susanne Bergenbrant Glas

Susanne Bergenbrant eftersöker naturvänliga rekreationsalternativ och fler lättillgängliga badmöjligheter i förslaget. Det befaras att allemansrätten inskränks genom att privata bostäder lokaliseras nära vattnet. Bergenbrant föreslår en strandpromenadväg längs hela kusten för gående och cyklar, som inte stör en eventuell närliggande bebyggelse.

Vidare påpekar Bergenbrant att detaljplanen för Wira bör ses över då den är gammal och inte ger utrymme för dagens behov av större garage och förrådsförvaring. Även bebyggelsen mellan Rialavägen och sjön Wiren bör enligt Bergenbrant Glas ses över gällande badmöjligheter.

Kommentar:

Angående rekreationsfrågorna och den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen, se kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående synpunkterna om fler badplatser samt gång- och cykelväg längs kustzonen, se kommentaren till C4.

När det gäller befarade konflikter med strandskyddet se kommentar under C2.

30. Michel, Helfried och Sara Gafgo

Michel, Helfried och Sara Gafgo ansluter till protesterna mot utbyggnaden enligt förslaget i den som omfattning redovisas. De menar att stora kulturhistoriska värden står på spel och kan förstöras för all framtid. Framför allt protesteras det mot bebyggelse vid Wira Bruk och mellan Wiren och Rialavägen, vilket anses "krossa och förgöra" Wira-Bruks genuina miljö. Slutligen menar de att befintliga vägarna i området är underdimensionerade redan idag.

Kommentar:

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42) och särskilt då kommentaren till utvecklingen i Wira.

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

31. Birgitte Renmark

Birgitte Renmark protesterar mot utbyggnaden av Östanå- Roslags-Kulla och Wira. "Stora historiska värden står på spel." Framför allt vänder sig Renmark mot bebyggelse vid Wira Bruk och i den känsliga miljön mellan sjön Wiren och Rialavägen.

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42) och särskilt då kommentaren till utvecklingen i Wira.

32. Anna Ljunggren, Torsten Nordstrand och Anne-Marie Nordstrand

Anna Ljunggren, Torsten Nordstrand och Anne-Marie Nordstrand vill kraftfullt protestera mot förslaget och dess storskaliga planer som de anser förstör områdets kulturvärden och fantastiska miljö.

Angående ekonomin befarar de tre att skatten höjs till följd av utbyggnad av skola och omsorg samt att programmet åsyftar till att finansiera den vattenledning som ska dras från Skärgårdsstad.

Nordstrand, Nordstrand och Ljunggren anser att lokaliseringen av exploateringen är olycklig ur pendlingssynpunkt då området redan är dåligt försörjt med kollektivtrafik och att de befintliga vägarna redan är överbelastade och undermåliga. De jämför pendlingstiden Örebro-Stockholm och Norra Österåker-Stockholm, med fördel för Örebro-Stockholm. De föreslår samtidigt att hastigheten på väg 276 sänks och att fler cirkulationsplatser byggs för att minska olyckorna på vägen, vilket dock ytterligare skulle öka pendlingstiden. De antyder att alternativ till väg 276 saknas.

Även en bro över till Ljusterö ifrågasätts av de tre på grund av att det skulle öka antalet åretruntboende, och därmed trafiken på väg 276, samt att det inte skulle göra resan smidigare eller snabbare.

Att bygga en helt ny stadsdel mitt emellan två tätorter utan kommunala förbindelser innebär enligt dem en kraftig ökning av utsläppen av koldioxid i jämförelse med en mer tätortsnära exploatering. Detta rimmar dåligt med kommunens miljömål.

De menar vidare att bullerfrågan berörts för kortfattat i programmet. På flera platser är det redan problem idag och fler bostäder i området skulle göra situationen värre. Nordstrand, Nordstrand och Ljunggren befarar också att bullerstörningar, med dess konsekvenser, skulle öka i området på grund av ökade antal fordon på vägarna.

Trycket på naturen och rekreationsplatserna anses redan vara högt och skulle öka och medföra negativa inslag om förslaget genomfördes. De anser det vara motstridigt att kunna bevara Angarnskilen och samtidigt bygga tät stadsdel i området. Det hänvisas i yttrandet till de höga naturvärdena området har med varg, lo, havsörn och havsöring vilka enligt Nordstrand, Nordstrand och Ljunggren skulle försvinna om området exploateras till ett tätbebyggt bostadsområde.

De menar vidare att det redan hårda trycket på naturen i områden skulle öka ytterligare. Men 400 nya bostäder kommer privata markägare att i ännu större utsträckning stå för rekreationsområden, bad- och grillplatser m.m. de undrar också om programmet är i linje med det avtal som Österåkers kommun skrivit under om bevarandet av Angarnskilen.

Nordstrand, Nordstrand och Ljunggren påpekar att området hyser höga kulturhistoriska värden och påminner om riksintresset. Angående slottet undrar de tre om det kommer få förfalla ytterligare och menar att ny modern bebyggelse kring slottet skulle minska intresset från spekulanter.

När det kommer till kommersiell service som butiker och bensinmackar är de skeptiska då de anser att ett tillskott på 800 personer inte skulle göra skillnad för en butiks i dag dåliga överlevnadschanser.

Gång- och cykelväg till Åkersberga som argument till fördel för förslaget anser Nordstrand, Nordstrand och Ljunggren inte fungerar då det är 25 km till Åkersberga och endast skulle vara intressant för en elitidrottare.

Slutligen påpekar de tre att de inte vill ha ökad kommunal service utan tvärtom är nöjda som det är med tystnaden och ensamheten.

Kommentar:

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Angående fast förbindelse till Ljusterö, trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

När det gäller bullerstörningar från trafiken, se kommentaren till Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande (no 2).

Angående rekreationsfrågorna och den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Kommunens bedömning kring utveckling av offentlig och kommersiell service, se kommentar till C7.

33. Clas Boström

Clas Boström menar att utbyggnaden är för stor och omfattande. Att bygga inom strandskydd i kombination med övrig utbyggnad anses förstöra naturvärdena i skogar samt efter vägar och stränder vilket motsäger sig visionen om "en levande kustbygd i natur- och kulturmiljö".

Den enda realistiska lösningen av vägproblemet menar Boström är mellan Såg- och Grönborgsvägen enligt alternativet "infart syd". Att flytta tyngdpunkten i bebyggelsen västerut, från slottet med dess känsliga omgivningar skulle minska trafiktrycket eftersom det redan idag finns infrastruktur och service kring färjeläget.

Boström anser att trycket på naturen redan är högt och nämner bland annat färjornas inverkan på stranden med erosion och slam. Därtill kommer problemen med allmänhetens belastning på naturen och då särskilt fritidsfiskare. Boström menar att vidare exploatering samt nya vandringsleder, websidor och ökat friluftsliv skulle öka trycket på området och dess natur ännu mer och påverka platser som Lötholmssundet negativt. De befintliga idrottsplatserna är enligt Boström inte heller tillräckliga vid en så stor expansion av området.

Boström förslår att båtplatser i första hand lokaliseras bakom Kaninholmen, i andra hand och i mindre utsträckning i sågviken och vid färjeläget om så krävs.

Boström anser att förslaget är för stort i sin helhet och att kommunen inte tycks värdesätta de befintliga höga kultur- och naturvärdena.

Till sist påpekas att de illa genomtänkta föreslagen på vandringsleder upprör och skapar konflikt.

Kommentar:

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väkanslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående rekreationsfrågorna, den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen samt idrottsplatsen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

I programmet utgår redovisade östliga vägdragningar, se även kommentar till C9.

Programområdet begränsas även.

34. Marie Boström

Marie Boström ser positivt på exploateringen kring färjeläget. Hon anser dock att exploateringen är för hög i det gamla sågområdet och kommer förstöra unika strandnära naturvärden. Området är redan idag hårt belastat av fartygstrafik, erosion och fiske. Boström påpekar höga naturvärden och att en utbyggnad enligt programförslaget skulle innebära att hänsyn inte tas till naturvärden, så som sikleken och närvaron av örnar. Detta givet ökad fritidsbåttrafik samt nya bryggor.

Boström menar att slottsparken bör bebyggas i minsta möjliga mån då denna miljö är ett av kärnområdena för riksintresset för kulturmiljön, istället framhäver hon sågområdet som intressant för exploatering.

Programmets utbredningsområde anses behöva förtydligas då frågetecken finns kring idrottsplatsen och vandringsleder. Området redovisas olika i olika delar av programmet. Idrottsplatsen menar Boström inte ska ingå i planprogrammet.

Förslaget att Östanå huvudsakligen trafikmatas med en ny väg från Grönborgsvägen via Lo ses som positivt. Väg österut ses som inkräktande på äganderätten och trivselvärden på fastigheterna Östanå 1:41-1:44 samt Kopparnäs nedre del. Boström förespråkar en förträngning av vägen nära Löt. Östanå Allé ska bevaras.

Båtplatser föreslås i första hand lokaliseras bakom Kaninholmen, i andra hand i mindre utsträckning i Sågviken samt ytterligare vid färjeläget.

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående naturvårdsfrågorna, se C2 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående rekreativfrågorna, den befärade konflikten med bevarandet av Angamkilen samt idrottsplatsen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väganlutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående nya båtplatser, se C4.

Redovisning av vägar österut utgår och programområdet begränsas. Östanå idrottsplats ingår inte i programområdet.

35. Helene Boström

Helene Boström påpekar att olika kartor i programmet visar olika gränser för utbredningsområdet och efterfrågar ett förtydligande av programområdet. Idrottsplatsen anser Boström bör inte ingå i planprogrammet.

Boström tycker inte det är lämpligt att illustrera gång- och cykelvägar samt vandringsleder utanför programområdets gräns. Hon har också noterat att vandringsleder är illustrerade över enskilda fastigheter och befintlig bebyggelse vilket anses olämpligt och inte förenligt med äganderätten.

Slottsområdet uppfattar Boström inte som lämpligt för bebyggelse då det är ett av kärnområdena för riksintresset och att siktlinjerna, landskapsbilden och slottsmiljön skulle störas.

Vid vidare arbete med detaljplan menar Boström att en MKB skulle vara befogad och hänvisar till planprogrammet.

Området väster om barockparken, mellan allén och Djurgården anses vara lämplig för bebyggelse men inte i storleken av ett 50-tal bostäder då natur- och kulturlandskapsbilden då skulle påverkas negativt.

Boström ser positivt på en exploatering vid sågverket men inte i så stor utsträckning som föreslås, då det skulle skada kultur- och naturmiljön. Vidare

anser hon att det är positivt av olika anledningar om bebyggelseutveckling sker i direkt anslutning till Östanå färjeläge och att tyngdpunkten flyttas väster ut, till exempel med hänsyn till samhällsservice och lokalt näringsliv.

Boström menar att utvecklandet av kustzonen till ett attraktivt kustsamhälle (i form av den bebyggelseutveckling som föreslås) inte är förenligt med bevarandebeståndet i området. 300-400 bostäder bedöms inte vara i harmoni med "en levande kustbygd i samklang med natur- och kulturmiljöer".

När det kommer till fordonstrafik hävdar Boström att den enda möjliga vägdragningen är att trafikmata Östanå med en ny väg från Grönborgsvägen via Lo, detta på grund av den biotopskyddade slottsallén och befintliga kultur- och naturmiljövärden. Sammantaget anser Boström att "infart syd" är den mest lämpliga. En eventuell utbyggnad av väg öster ut anses inskränka äganderätten och trivselsvärdena för berörda fastigheter, en förträngning av den vägen föreslås.

Boström finner att mer bebyggelse inom strandskyddet och en expanderande fritidsbåtverksamhet kan komma att påverka örnarna i området negativt. Det ökade antalet fritidsbåtar som av Boström väntas komma med exploateringen kan också komma att påverka sikleken negativt. På grund av detta anser hon det olämpligt att anlägga småbåtshamn och badplats på östra sidan av Ennäsudden.

Trycket på naturen anses redan högt och Boström nämner även färjornas inverkan på stranden med erosion och slam samt fiskare. Hon hävdar att en omfattande utbyggnad inom sågverkets område skulle bidra till ytterligare påfrestningar. Nya vandringsleder till området anses också bidra negativt till det höga trycket på naturen samt inskränkningar på äganderätten.

Befintliga idrottsplatser anses inte vara tillräckliga vid en expansion av området. En idrottsplats lokaliserad inom planprogrammets utbredningsområde efterfrågas.

Båtplatser föreslås i första hand lokaliseras bakom Kaninholmen, i andra hand i mindre utsträckning i sågviken samt ytterligare vid färjeläget.

En samlad bedömning från Helene Boström är att förslaget är för stort i sin helhet och att kommunen inte tycks värdesätta de befintliga höga kultur- och naturvärdena då bebyggelsen anses för utbredd för att kunna ske i samklang med dessa.

Kommentar:

Angående rekreationsfrågorna, den befärdade konflikten med bevarandet av Angamkilen samt idrottsplatsen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

Angående utbyggnaden av vandringslederna, se kommentar till C9.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Vad gäller infarten till Östanå slott, se vidare i kommentaren om väganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

När det gäller befarade konflikter med strandskyddet se kommentar under C2.

Angående nya båtplatser, se C4.

Redovisning av vägar österut utgår och programområdet begränsas. Östanå idrottsplats ingår inte i programområdet.

36. Johan Boström och Peter och Karin Järleby

Johan Boström samt Peter och Karin Järleby hoppas att områdets karaktär kan bibehållas och exploateras varsamt.

De anser att samverkansområdet för VA bör undanta Ennäsudden då de redan är anslutna till ett modernt reningsverk.

Angående utvecklingen kring slottet anser de det som motsägelsefullt att i programmet tala om att bevara siktlinjerna kring slottet och samtidigt placera bebyggelse sydost om slottet inom utredningsområdet. De tre vill också göra kommunen uppmärksam på en vikingagrav i området. Exploatering runt slottet anses vara lämpligast i västra delen, runt bokparken och i den västra delen av den så kallade trädgården. Vägdragningen anses i huvudsak bra med undantag av "tvärleden" över gräsmattorna.

De anser att bebyggelsen i sågområdet inte bör vara högre än två våningar i norra delen och resten friliggande villor. Sågviken ska enligt dem lämnas orörd på grund av den värdefulla siktlinjen. De menar att området nedanför Loo och öster om Ennäsudden är lämpligare och hänvisar till en överenskommelse med markägaren.

Planerna kring färjeläget menar de är bra.

Avslutningsvis framför Järleby, Järleby och Boström att de anser att bebyggelse väster om Loån, på bollplanerna, är negativ då de skulle förändra upplevelsen av den öppna miljön kring kyrkan negativt.

Kommentar:

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående VA-utbyggnaden i området, se kommentar till C8.

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

37. Carl Boström

Carl Boström ser positivt på att kommunen slår vakt om kulturmiljön, möjliggör bättre service, försöker lösa trafiksituationen och att VA-frågorna tagits tag i. Däremot anser han att det är olämpligt att bygga en väg genom bokparken och påpekar att man bör vara varsam med bebyggelse i området.

Sågenområdet anser Boström bli för hårt exploaterat och den gamla kulturbygden skulle då förstöras, vilket kommunen menat ska bevaras. Tvåvåningshus, färre hus och en liten badplats förespråkas i området. Båtplats tycker Boström skulle passa bättre väster om Enäsudden eller vid färjeläget. En utbyggnad av vägen öster ut anser Boström är förkastligt då det skulle medföra ökat buller, han förespråkar istället en begränsning av tillträde till vägen.

Han reagerar på att han inte kontaktats i frågan om att anlägga vandringsleder över hans tomter och ser detta som ett brott mot äganderätten.

Kommentar:

Kommunen noterar kommentarerna om kulturmiljön, bättre service, trafiksituationen och VA-frågorna.

Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om väkanslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående omfattning och gestaltning, se kommentar till C6.

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

Angående nya båtplatser, se C4.

Angående utbyggnaden av vandringslederna, se kommentar till C9.

Redovisning av vägar österut utgår och programområdet begränsas.

38. Anna Hammarsten

Anna Hammarsten menar att områdets skogs- och strandområde samt vägnät inte är dimensionerat för den storlek som föreslagen exploatering visar. Hon är också orolig för ökat buller och nedskräpning.

Hammarsten befarar att boende kan komma att ta en genväg över den smala grusvägen som leder till Norrtäljevägen från sågområdet och därmed medföra ökat buller. Hon är frågande kring hur kommunen tänker kring genvägsmöjligheten samt även rekreationsplatser för till exempel idrott, då de befintliga inte skulle bli tillräckliga.

Hon föreslår att båtplatser förläggs i anslutning till färjeläget och nedanför slottet.

Ett klagörande kring programområdets omfattning efterfrågas då det på sidan 21 påstås skilja sig från övriga kartor.

Kommentar:

Synpunkten om användning av vägen österut från sågområdet noteras.

Angående nya båtplatser, se C4.

Angående rekreationsfrågorna, den befarade konflikten med bevarandet av Angamkilen samt idrottsplatsen, se C4 och kommentar till Naturskyddsföreningens yttrande (nr 4).

39. Rolf Nygren

Rolf Nygren äger fastigheten Östanå 1:41 och är orolig för ökad genomfartstrafik i framtiden och vädjar om förståelse från kommunen.

Kommentar:

Den yttrandes fastighet ligger utanför programområdet, ca 600 meter öster om det föreslagna nya bebyggelseområdet vid Sågviken, utmed enskild väg. Huvudtrafiken till bebyggelsen kring Östanå föreslås ledas norrifrån samt västerifrån. Trafikmängderna bedöms inte öka i någon större omfattning kring fastigheten. Trafikmängderna studeras dock vidare under det fortsatta planarbetet.

Angående väganslutning till/från området kring slottet, se kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

40. Mona och Nils-Georg Nilsson

Mona och Nils-Georg Nilsson är starkt kritiska till förslaget och anser att ny bebyggelse förstör en unik hembygd och att ingen kommer ha råd att bo där. Istället anser de att kommunen ska börja med att ta tag i trafiksäkerheten på väg 276 som menas vara livsfarlig och påpekar också att skolan inte kommer räcka till. Till sist menar de att kommunen helt borde lägga ner projektet.

Kommentar:

Angående kulturmiljöfrågor, se C1 och kommentarer till Länsstyrelsens yttrande (no 42).

Angående trafiksäkerhets- och kapacitetsfrågorna i vägnätet, se C3 och kommentar till Trafikverkets yttrande (nr 3).

Kommunens bedömning kring utveckling av offentlig och kommersiell service, se kommentar till C7.

41. Advokat Lars Borgsten, ombud för Östanå Fiedeikommiss AB

Lars Borgsten framhåller att hans klient ("Markägaren") generellt sett är positiv till programmet men har några kommentarer. Markägaren förutsätter att hänsyn tas till det inom området bedrivna skogs- och jordbruket.

Markägaren förordar infart syd med eventuell förstärkning av den befintliga infarten. Dock motsätter sig markägaren infart väst då alternativet skulle komma för nära befintliga bostadshus och ekonomibyggnader och därmed försvåra den

verksamhet som bedrivs. Det västra alternativet skulle också göra ett intrång i Djurgården med dess höga naturvärden.

Angående de planerade gång- och cykelvägarna utgår markägaren ifrån att dragning av dessa inte kommer påverka markägarens verksamhet eller inkräkta på befintliga fastigheter i närområdet.

Kommentar:

Angående hänsyn till jord- och skogsbruket se kommentaren till C9.

Synpunkten att infart syd rekommenderas noteras. Vad gäller infarten till Östanå slott genom bokskogen, se vidare i kommentaren om vänganslutningar i kommentaren till Länsstyrelsens yttrande (nr 42).

E. Yttranden inkomna efter samrådstiden

42. Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har valt att disponera yttrandet så att först behandla översiktligt sammanhang och särskilda förutsättningar och därefter redovisa bedömningen av programförslaget utifrån de förhållanden för vilka Länsstyrelsen har särskilt ansvar enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelsen avser återkomma med kommentarer till vissa planeringsförutsättningar i ett separat yttrande.

Översiktligt sammanhang

Länsstyrelsen utgår från den gällande översiktsplanen Österåker – skärgård och stad, antagen i maj 2006. Programområdet ingår här som ett utredningsområde med inriktningen att bland annat söka utveckla området där befintliga grupper av samlad bebyggelse skulle kunna bilda kärna i en medveten förtätning/ komplettering. Bryggan vid Östanå anges kunna utvecklas till en naturlig angöringspunkt för person- och godstrafik ut till öarna och delar av norra skärgården. Samtidigt redovisar översiktsplanen att området är rikt på historia och natur, dvs med många dokumenterade värden från både kultur-, natur-, och friluftslivssynpunkt, vilka ställer krav på bevarande i olika omfattningar. Länsstyrelsen framhöll i sitt granskningsyttrande, februari 2006, att översiktsplanen inte redovisar hur utpekade riksintressen enligt miljöbalken avses tillgodose. Utbyggnadsplaners och övriga exploateringsåtgärders förenlighet med riksintressena kommer således att prövas i efterföljande planering. På samma sätt framhölls att också strandskyddets syften och frågor om miljö kvalitetsnormer, hälsa, säkerhet och risker kommer att behöva prövas närmare i planering.

Länsstyrelsen har således inte tidigare tagit ställning till huruvida eller i vilken omfattning programområdet kan utvecklas med ny bebyggelse och anläggningar.

Särskilda förutsättningar

Länsstyrelsen konstaterar att anspråken på att bevara natur-, kultur- och rekreationsvärden inom programområdet är särskilt uttalade och skyddas genom bestämmelser i miljöbalken. Anspråken är väl belysta i samrådshandlingen som också innehåller fördjupade redovisningar och analyser.

En planeringsförutsättning är den rika kulturbygden med Östanå slott och Mälby herrgård, Roslags-Kulla kyrka och bruksmiljön i Wira som utgör områden av riksintresse för kulturmiljövården. Hushållningsbestämmelserna i miljöbalken skyddar området mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön (3 kap 6§).

Programområdet ingår i det större området av riksintresse för friluftslivet Össebygarn - Roslags-Kulla. Två områden – fuktängar vid Losjöns västra del, är skyddade som Natura 2000-områden. Programområdet ingår vidare i den kustzon som är skyddad i sin helhet som riksintresse i miljöbalkens 4 kap 1, 2 och 4 §§. Strandskydd enligt miljöbalken gäller för strand- och vattenområdena vid Losjön, Loån och kusten.

Från regional synpunkt ingår området i en grön värdekärna inom den regionala grönstrukturen, dvs ett område med de allra högsta rekreations-, natur-, och kulturmiljövärdena inom de gröna kilarna. I norra delen passerar Roslagsleden.

Inom området bedrivs aktivt jordbruk. Programmet behöver redovisa hur jordbruket bedrivs i området idag och behandla vilka konsekvenser ett genomförande av programmet får för jordbruket och jordbruksmarken, särskilt som jord- och skogsbruket enligt programmet ska prioriteras med syfte att säkerställa kulturlandskapets samlade värden.

Länsstyrelsen noterar att det i programområdet förutom herrgårdsmiljöerna finns flera mindre grupper av tätare bebyggelse främst i Wira och norr om Roslags-Kullakyrka där att en viss komplettering och utveckling av bostäder synes naturlig.

Vidare har programområdet särskilda förutsättningar att utveckla turism och friluftsliv som bygger på de höga kultur- och naturmiljövärdena. Programmet innehåller förslag till ett kulturrum i Wira och ytterligare vandringsleder i området, men skulle kunna kompletteras med bilder över tänkbara utvecklingsmöjligheter för att bland annat ge underlag för anspråk på mark för anläggningar m.m.

Andra särskilda förutsättningar som tas upp i programmet är planer för Roslagspilens fortsättning till Norrtälje via Roslags-Kulla, vilket Länsstyrelsen konstaterar får ses på mycket lång sikt.

Länsstyrelsen bedömning – sammanfattning

Länsstyrelsen har främst granskat programmet utifrån de frågor som Länsstyrelsen särskilt har ansvar för enligt plan- och bygglagen, dvs

- om programmet tillgodoser riksintressen enligt miljöbalken,
- om frågor som angår två eller flera kommuner har samordnats på lämpligt sätt
- om programmet kan medverka till att en miljökvalitetsnorm inte följs,
- om strandskydd kan komma att upphävas i strid mot gällande bestämmelser,
- om en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning och erosion.

Länsstyrelsen bedömer att förutsättningarna att utveckla bostadsbebyggelse inom programområdet är mer begränsade än vad programmet anger. Inom föreslagna områden i anslutning till *Östanå slott* skulle utbyggnader påtagligt komma att skada kulturmiljön av riksintresse och bör därför helt utgå.

Inom föreslagna områden vid *Östanå såg, norr om Roslags-Kulla kyrka* och i *Wira* bedömer Länsstyrelsen att det finns möjlighet att utveckla bostadsbebyggelse under vissa förutsättningar.

Länsstyrelsen anser att möjligheten att utveckla *Östanå färjeläge* som replipunkt för skärgården med tillhörande funktioner, bebyggelse och anläggningar behöver studeras vidare.

Länsstyrelsens bedömning preciseras i det följande.

Länsstyrelsens bedömning – område för område

Östanå slottspark och områden i anslutning till slottsmiljön

Östanå slott utgör en omistlig värdebärande inom området av riksintresse för kulturmiljövården. Fråga om byggnadsminnesförklaring av slottsmiljön har väckts hos Länsstyrelsen. Slottet är exteriört välbevarat och slottsmiljön ett pedagogiskt exempel på en slottsanläggning med dess olika komponenter som ekonomibyggnader, verksamheter och arbetarbostäder i ett storskaligt jordbruk präglad kulturlandskap. Miljön har idag ett eftersatt underhåll, men bevarar sin grundstruktur och har mycket stor potential att utvecklas till en kulturmiljö med stor attraktionskraft. Länsstyrelsen konstaterar att det också i den platsanalys som ingår i samrådshandlingarna framgår att programområdets framtida utveckling är beroende av ett bibehållande av detta delområdes värden.

Programmet anger *Östanå slotts barockpark* med ett område i öster om utredningsområde för bostäder. Slottet med parken är en av länets allra främsta barockanläggningar. Länsstyrelsen bedömer att en exploatering här omöjligt kan ske utan att påtagligt skada riksintresset för kulturmiljövård, och utredningsområdet bör helt utgå ur programmet.

I området direkt *väster om slottet* föreslås ny bebyggelse om ca 50 bostäder. Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse i denna omfattning inte är möjlig inom ramen för riksintresset då de kulturhistoriska sambanden mellan slottsbebyggelsens olika funktionella delar i form av slott, ekonomibyggnader, arbetarbostäder, parker och trädgårdar m.m. påverkas starkt negativt. Någon enstaka ny byggnad kan vara möjlig inom området utan att riksintresset påtagligt skadas, förutsatt att mycket stor hänsyn tas till miljöns kulturhistoriska värden och relationer.

Programmet föreslår en viss förtätning av de äldre arbetarbostäderna i *området Lo* och ett nytt område om 20-tal bostäder söder om vägen mot Grönborgsviken. Länsstyrelsen bedömer att förtätningen inom det äldre delområdet skulle kunna ske inom ramen för riksintresset, förutsatt att mycket stor hänsyn visas den äldre bebyggelsens funktion och relation till slottsmiljön som helhet. Ny bebyggelse inom den öppna marken mot Grönborgsviken som föreslagits i programmet bedömer Länsstyrelsen som olämplig med hänsyn till riksintresset.

Östanå såg

Området *Östanå såg* omfattar idag viss äldre bebyggelse från sågverkstiden i form av ekonomibyggnader och enstaka bostäder. I programmet anges att området har stor utvecklingspotential då det representerar små värden ur natur- och kulturvårdssynpunkt. Landskapsanalysen visar att viktiga siktlinjer mot och från slottsmiljön inte skulle påverkas av eventuell exploatering vid Sågviken.

Länsstyrelsen konstaterar att sågverksmiljön har uppmärksammats särskilt i beskrivningen av riksintresset för kulturmiljövården, och att spår från den äldre sågverksamheten utgör ett intressant dokument över de olika verksamheter som hört samman med godset under äldre tid. En utbyggnad inom området bedöms möjlig, men förutsätter en utredning av hur spåren av tidigare verksamhet kan integreras och göras läsbara inom ramen för en ny bebyggelsestruktur. Även bebyggelsens omfattning behöver studeras noggrant så att inte slottsmiljöns värden påverkas negativt.

Möjligheten att lösa *vägfrågan* så att kulturhistoriska värden och relationer inte påtagligt skadas bör studeras vidare i samband med omfattningen av tillkommande bebyggelse då detta avgör vilken vägkapacitet som kan behövas. Länsstyrelsen bedömer att de i programmet skisserade alternativa trafiklösningarna, infart väst genom barockparkens nedre del och infart syd som skär av sambandet mellan slottsmiljön och vattnet, påverkarkulturmiljön negativt. Det tredje studerade förslaget innebär påverkan på ursprunglig, allékantad infart till slottet, vilket i programmet inte bedömts som acceptabelt med avseende på miljöns kulturvärden. Länsstyrelsen föreslår att en trafiklösning österut till väg 276 även studeras.

Frågor om förutsättningar för båtbyggor, hur strandskyddet tillgodoses, översvämningsrisker samt anspråk på och störningar från/på farleden av riksintresse (se Sjöfartsverkets yttrande) behöver klarläggas inför fortsatt planering.

Östanå färjeläge

I programmet redovisas en idéskiss till hur dagens färjeläge förutom för färja till Ljusterö skulle kunna utvecklas till replipunkt i skärgården för ökad skärgårdsturism, godstransporter m.m. och närområdet med byggor, gästhamn, butiker, bostäder, hamnanknuten verksamhet, kommunikationer m.m.

Länsstyrelsen anser att möjligheten att utveckla området som replipunkt för skärgårdstrafiken med tillhörande funktioner, bebyggelse och anläggningar behöver studeras vidare. Replipunkten är en regional fråga och en funktion som kan motivera en ändrad markanvändning i ett kustläge även när natur- och kulturvärden är särskilt uttalade. Det är inte heller självklart att markanspråken för en sådan funktion långsiktigt bör begränsas till det område som redovisas i programmet.

Trafikverket framhåller att frågan om replipunkt bör studeras i ett bredare perspektiv där övergripande behov av funktionerna tydliggörs samt hänvisar till regionplan- och trafikkontorets tidigare utredningar.

Området ligger utanför men i direkt anslutning till det avgränsade området av riksintresse för kulturmiljövården och i det öppna landskapsrummet. Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse i anslutning till färjeläget bör kunna komma till stånd utan att kulturmiljövården skadas påtagligt, vilket dock förutsätter att bebyggelsens omfattning och utformning studeras omsorgsfullt och anpassas till områdets karaktär och värden.

Som underlag för fortsatta överväganden bör klarläggas eventuellt utökade anspråk på mark och störningszoner från färjetrafiken. Frågor om förutsättningarna för båtbygggor, hur strandskyddet tillgodoses, översvämningsrisker samt anspråk och störningar från/på farleden av riksintresse (se Sjöfartsverkets yttrande) behöver klarläggas inför fortsatt planering.

Norr om Roslags-Kulla kyrka

Norr om Roslags-Kulla kyrka föreslås nya bostäder i två områden på båda sidor om Loån samt komplettering av befintlig bebyggelse på båda sidor om Rialavägen. Bebyggelsen avses utformad med respekt för miljöns kulturhistoriska värden och regleras i gestaltningsprogram i samband med detaljplaneläggning.

Från kulturmiljösynpunkt anser Länsstyrelsen att en viss komplettering inom områdena är möjlig med de hänsyn och förutsättningar som programmet anger. Detta vilket får prövas i detaljplan där omfattning och gestaltning ytterligare kan studeras. Inför fortsatt planering behöver för områdena vid Loån klarläggas hur strandskyddet och Loåns särskilda naturvärden kan tillgodoses, eventuella översvämningsrisker beroende på följd effekter för Loåns utflöde som en högre havsnivå kan få samt lämpligheten an ny placering av bollplanen.

Delar av områdena ingår i gällande landskapsbildskydd runt kyrkan enligt 19 § i den tidigare naturvårdslagen. Förändringar i form av ny bebyggelse inom området kräver tillstånd från Länsstyrelsen.

Ny dragning av väg 276 förbi Roslags-Kulla kyrka

Programmet redovisar reservat för framtida ny sträckning av väg 276 i landskapet söder om Roslags-Kulla kyrka, och att ett nytt bebyggelseområde i anslutning här kan bli aktuellt.

Roslags-Kulla kyrka har som länets enda barockkyrka i trä mycket stora kulturhistoriska värden och utgör en omistlig värdebärare inom området av riksintresse för kulturmiljövården. Kyrkan fungerar som ett tydligt landmärke i det öppna landskapet öppet i landskapet och. Det är av utomordentligt stor vikt för upplevelsen av miljön och för bibehållandet av riksintressets värden att kyrkan får behålla sin position i landskapet och sin nära relation till den äldre sockenbebyggelsen.

Länsstyrelsen anser att en ny sträckning av vägen behöver studeras särskilt med hänsyn till den värdefulla kulturmiljön. Både vägsträckning och ny bebyggelse i det öppna landskapsrummet runt Roslags-Kulla kyrka kan enligt Länsstyrelsens bedömning komma i konflikt med riksintresset.

Området runt kyrkan omfattas av landskapsbildskyddet enligt 19 § i den tidigare naturvårdslagen. Förändringar i form av ny bebyggelse inom området kräver tillstånd från Länsstyrelsen.

Wira

I Wira föreslås kompletterad i tre delområden: inom *Wira Utby* i enlighet med gällande detaljplan från 1993 som ännu inte tagits i anspråk samt genom en försiktig komplettering och förtätning inom *befintliga bebyggelsemiljöer* väster respektive öster om Rialavägen som ingår i det avgränsande området av riksintresse för kulturmiljövården. Den kompletterande bebyggelsen föreslås utformad med hänsyn till den kulturhistoriskt intressanta miljön och behandlas i ett gestaltungsprogram.

Länsstyrelsen bedömer att en viss komplettering inom området bör vara möjlig under de förutsättningar som programmet anger, vilket bör prövas i detaljplan där omfattning och gestaltning ytterligare studeras. Mot bakgrund av områdets känslighet för moderna tillägg som kan störa upplevelsen av bruksmiljön är kraven på anpassning höga och det är av stor vikt att ny bebyggelse inte tillåts inom det som är den gamla bruksmiljöns kärnområde.

Vandringsleder utmed Losjöns västra del – Natura 2000

Losjön har höga störningskänsliga värden. Det gäller särskilt två områden med fuktängar som är skyddade som Natura 2000-områden och därmed utgör riksintresse enligt 4 kap 8 § miljöbalken med tillståndsplikt för vissa åtgärder enligt 7 kap 28a § miljöbalken (1998:808).

Programmet redovisar nya vandringsleder som delvis passerar genom Natura-2000-områdena. I det fortsatta planarbetet behöver läget för vandringslederna klargöras och hur de kan komma att påverka värdena inom Natura-2000-områdena. Detta är nödvändigt för att bedöma i vilken utsträckning de kräver Länsstyrelsens tillstånd. Direktkontakt kan tas med Länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Vattenledning till Ljusterö

Sjöfartsverket framhåller i sitt yttrande att programmet redovisar en ny vattenledning mellan fastlandet och Ljusterö som skulle komma att korsas av farleden av riksintresse. Om vattenledningen förläggs enligt programmet bör den läggas på sådant djup under havsbotten att den inte skadas vid en nödankring. Det kan också bli aktuellt med muddring av farleden i framtiden, vilket också kräver att vattenledningen läggs djupare än vad som föreslagits.

Kommentarer till vissa planeringsförutsättningar

Som underlag för fortsatt planering kommer länsstyrelsen att i ett kompletterande yttrande att uppmärksamma bland annat följande frågor:

- Miljö kvalitetsnormer för vatten- och avloppsfrågor i allmänhet
- Klimatpåverkan – risk för översvämning och erosion
- Hälsa och riskfrågor – buller, farligt gods, bensinstationer m.m.
- Tillgängligt underlag om marinbiologiska inventeringar

Kommentar:

Östanå slott inklusive slottsparken:

Programmet har bearbetats när det gäller förändringar kring Östanå slott och slottsparken. Utredningsområdet har tagits bort och istället anger programmet att "områdets utveckling och användning ska anpassas till slottets och parkens höga kulturmiljö-, landskapsbilda- och upplevelsevärden. Exempel på användningar som bedöms vara möjliga att kombinera med värdena är bostäder, äldreboende, vårdanläggning, konferensanläggning, restaurang, museum". Utbredningen av området med denna rekommendation har också avgränsats med avsikt att säkra siktlinjerna från färjeläget på Ljusterö/farleden och Ennäsudden.

Detaljfrågorna kring områdets framtida utveckling och användning i relation till områdets många värden inklusive riksintresset för kulturmiljövården studeras i detalj inom ramen för kommande planarbete inklusive miljöbedömning.

Lo:

Omfattning, volym och gestaltning av den nya bebyggelsen i området, i relation till områdets många värden inklusive riksintresset för kulturmiljövården, studeras i detalj inom ramen för kommande planarbete inklusive miljöbedömning.

Östanå såg:

Den Kulturmiljöanalys som kommunen tagit fram som underlag till programmet visar att sågområdet fortfarande är präglad av produktionen, men att själva produktionsbyggnaderna saknas i så stor utsträckning att karaktären blir splittrad. T.ex. är ett fundament det enda som återstår av själva sågen. Väster om den avrivna sågverksytan finns ett antal äldre bostadshus som ger platsen en äldre förankring. Det är med dessa fakta som grund som kommunen här bedömer det lämpligt att föreslå den största samlade utbyggnaden inom programområdet.

Ett antal viktiga frågor ska studeras i det fortsatta planarbetet för sågområdet; hur spåren av den tidigare verksamheten kan göras läsbara och utgöra en tillgång i den framtida bebyggelsen; omfattning, volym och gestaltning av bebyggelsen i förhållande till områdets landskaps- och kulturvärden; hur strandzonen kring området kan utformas så att det blir en tillgång för både allmänheten och de boende i närområdet.

Väganslutning till/från området kring slottet:

Programmet har bearbetats när det gäller alternativa principer för väganslutningen till området kring slottet.

Den principiella trafiklösningen "infart väst" har utgått eftersom den innebär en längre sträckning, riskerar att öka barriäreffekterna i landskapet, negativt påverkar naturvärden av regionalt och kommunalt intresse samt innebär tekniska svårigheter med avseende på markprofil.

Länsstyrelsen föreslår att en trafiklösning österut till väg 276 studeras. Kommunen bedömer inte att denna principlösning är intressant att studera vidare eftersom den inte uppfyller rimliga funktionskrav då den innebär en vägförlängning på ca 3 km jämfört med övriga principlösningar. Sett över tid

skulle alltså en principiösning österut innebära ett väsentligt större trafikarbete med större negativa konsekvenser i form av utsläpp och bullerstörningar.

Infartsfrågan har stor betydelse för vilken omfattning av utbyggnad som är möjlig i relation till områdets många värden, inklusive riksintresset för kulturmiljövården. Infartsfrågan behöver studeras och lösas i detalj som del i det första planarbetet för området.

Östanå färjeläge:

En viktig utgångspunkt för programmet är att Östanå färjeläge i kommunens översiktsplan pekas ut som möjlig replipunkt för gods- och passagerartransport i norra skärgården. Länsstyrelsen liksom Trafikverket och SL anser att frågan om att utveckla Östanå färjeläge till en replipunkt för skärgårdsturism och godstransporter till/från öarna behöver studeras vidare. Kommunen delar bedömningen och avser att studera frågan som underlag för kommande planarbete för färjeläget.

Övriga framkomna synpunkter; omfattning, volym och gestaltning av bebyggelsen i förhållande till områdets landskaps- och kulturvården; hur kajområdet kan utformas så att det blir en tillgång för både allmänheten och de boende i färjeläget; störningar från fordons- och färjetrafik på bostäder i området; inverkan från/på färjetrafiken i farleden; studeras i detalj inom ramen för kommande planarbete inklusive miljöbedömning.

Norr om Roslags-Kulla kyrka:

Lokaliseringen av bollplanen studeras vidare i det fortsatta planarbetet.

Frågorna kring strandskydd, naturvärden längs Loån samt översvämningrisker studeras i detalj inom ramen för kommande planarbete.

Ny dragning av väg 276 förbi Roslags-Kulla kyrka:

Kommunen har funnit att en större bebyggelseutveckling än vad som nu föreslås kring Roslags-Kulla kyrka inte är lämpligt med hänsyn till områdets värden. Möjligheten att ge väg 276 ny dragning förbi kyrkan säkras i programmet genom ett reservat för långsiktig infrastruktur. Den nya dragningens lämplighet med hänsyn till nyttorna ur trafiksynpunkt och konsekvenserna på områdets värden regleras dock inte genom planläggningen utan prövas som byggande av väg enligt väglagen. Trafikverket är ansvarig för utredning och genomförande.

I ett läge där det blir aktuellt med förbifart och eventuell Roslagspil kommer frågan om bebyggelse i ett nytt ljus.

Wira:

Länsstyrelsens synpunkter på föreslagen utveckling i Wira noteras.

Vandringsleder:

Förslagen kring utbyggnad och komplettering med vandringsleder samt besöks- och servicepunkter för turism och friluftsliv studeras separat. I samband med

detta aktualiseras frågan om behovet av tillstånd för utbyggnad inom Natura 2000-områdena kring Losjön.

Vattenledning till/från Ljusterö:

Angående vattenledning till/från Ljusterö, se kommentaren till Sjöfartsverkets yttrande (nr 34).

43. Sjöfartsverket

Delar av programområdet (Östanå) ligger i direkt anslutning av den riksintresseklassade farleden 505, som är ett hårt trafikerat trafikstråk för handelssjöfarten till/från Stockholm.

Vid planering av belysningspunkter vid ny bebyggelse ska hänsyn tas så att dessa inte bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation.

Anpassning av de bostäder som kommer att ligga mot farleden måste ske på ett sådant sätt att boendet inte kommer att störas av fartygstrafiken i farleden, vilket på sikt skulle kunna leda till klagomål och krav på inskränkningar för sjöfarten.

Vid planering av bryggor och tilläggningsplatsers utformning bör hänsyn tas till svallpåverkan från angränsande farleder. Sjöfartsverket kommer inte att tillstyrka någon fartbegränsning i användandet av farleden.

I programmet finns en ny vattenledning mellan fastlandet och Ljusterö inritat, som korsar farleden. Om vattenledningen förläggs enligt nuvarande förslag bör den läggas på ett sådant djup under havsbotten att den inte skadas vid en nödankring. Det kan också bli aktuellt med muddring av farleden i framtiden vilket också kräver att vattenledningen läggs djupare än förslaget.

Sjöfartsverket har, utöver ovan anförda synpunkter, inget övrigt att erinra mot det föreslagna programförslaget, utan återkommer med mer detaljerade synpunkter på respektive område när planerna i senare skede har konkretiserats.

Kommentar:

Synpunkterna noteras och kommer att beaktas i kommande detaljplanläggning.

Roslagsvatten är ansvarig för utbyggnaden av vattenledningen mellan Ljusterö och fastlandet. Ledningens läge och djup regleras inte genom planläggningen utan prövas som vattenverksamhet enligt miljöbalken.

Lars Barrefelt
Stadsarkitekt

Peter Lindroos
Planarkitekt Sweco